

TRONDHEIM KOMMUNE

Årsrapport 2008

Bystyret / formannskapet

Rådmannen

Kommunaldirektørene
Oppvekst og utdanning · Kultur · Byutvikling
Helse og velferd · Organisasjon · Finansforvaltning

Rådmannens fagstab

Kommunale foretak

- Trondheim parkeirng KF
- Stavne Gård KF

Revisjon og sekretariat

- Trondheim kommunerevisjon
- Bystyresekretariatet

Tjenester

- Analysesenteret
- Barnehager
- Oppvekstkontoret
- Barne- og familietjenester
- Byantikvaren
- Byplankontoret
- Byggesakskontoret
- Helse- og velferdstjenester
- Hjemmetjenester
- Kart- og oppmålingskontoret
- Kulturenheten
- Kvalifiseringscenter for innvandrere
- Miljøenheten
- Skoler
- Sosiale tjenester
- Helse- og velferdssentre
- Tolketjenesten
- Trondheim bydrift
- Stabsenhet for byutvikling
- Trondheim eiendom
- Trondheim folkebibliotek
- Trondheim kemnerkontor
- Trondheim kommunale feiervesen
- Trondheim kommunale musikk- og kulturskole

Interne tjenester

- IT-tjenesten
- Innkjøpstjenesten
- Regnskapstjenesten
- Lønnstjenesten
- Kommuneadvokaten
- Trondheim byarkiv
- Personaltjenesten
- Kommunikasjonsenheten
- Kontortjenesten
- Økonomitjenesten

Annen virksomhet

- Olavshallen AS
- Trondheimsfjorden Interkommunale Havn
- Trondheim Kino AS
- Trondheim kommunale pensjonskasse
- Trondheim Renholdsverk AS
- Trøndelag brann- og redningstjeneste, IKS

Innhold

1. Forord.....	5
2. Fokusområder.....	7
3. Økonomi.....	13
4. Arbeidsgiverpolitikken.....	31
5. Barnehager.....	43
6. Grunnskolen.....	49
7. Kultur, idrett, friluftsliv og kirker.....	57
8. Flyktninger og innvandrere.....	63
9. Barne- og familietjenesten.....	65
10. Helse og velferd.....	71
11. Boligtjenester.....	87
12. Eiendomstjenester.....	91
13. Plan- og bygningstjenester.....	103
14. Tekniske tjenester.....	109
15. Feiertjenester.....	115
16. Interne tjenester.....	117

Utrykt vedlegg: Forvaltningen av finansielle aktiva og passiva i 2008

Forord

Forord

Hensikten med årsrapporten er å evaluere om målene som ble satt i budsjettet ble nådd. Dette gjelder både finansielle mål og mål for tjenesteproduksjonen. Et vesentlig element i det å avlegge en årsrapport er også å trekke lærdom av det som er utført.

Vi gikk inn i 2008 med et noe mindre ekspansivt budsjett enn tidligere år. Likevel hadde vi relativ stor vekst i 2008. Denne veksten er knyttet til et høyt investeringsvolum og tilsvarende vekst i kommunens gjeld. Regnskapsresultatet for 2008 viser et merforbruk på vel 200 millioner kroner. Dette er første gang at Trondheim kommune avlegger et regnskap i ubalanse siden 1992. Resultatet kan forklares med forskjellige faktorer.

Finanskrisa som verden er i var det ingen som forutså og forstod dybden av, før aksjeindeksene hadde falt til tidenes bunnivå. Det slo også inn hos oss. Trondheim kommunale kraftfond(TKK) har siden etableringen i 2002 bidratt med høy og stabil avkastning til kommunens drift. I 2008 er denne trenden ettertrykkelig brutt. Avkastningen ble negativ og situasjonen snudd på hodet. Vi måtte regnskapsføre bruk av 85 millioner kroner av kommunens frie inntekter til å dekke netto tap.

Lønnsoppgjøret i 2008 ble kostbart og det var dermed ikke rom for å kompensere oppgjøret fullt ut i 2008. Regnskapstallene fra virksomhetene viser at evnen til å tilpasse seg denne innstramningen ikke var fullt ut tilstede, noe som bidro til det svake resultatet i 2008.

Selv om mye av forklaringen til ubalansen i 2008 skyldes forhold som ikke kunne forutses ved utarbeidelsen av budsjettet, synliggjør det svake resultatet kommunens manglende økonomiske handlefrihet. Aktiviteten har vært for høy gjennom flere år; høyere driftsutgifter enn driftsinntekter og et høyt investeringsvolum med dertil høye låneopptak. Utviklingen har ikke vært bærekraftig, og i en situasjon hvor flere uheldig hendelser opptrer samtidig, er det ikke økonomisk handlingsrom.

I 2008 kom virksomhetene i sum ut med et merforbruk på 108 millioner kroner. Manglende lønnskompensasjon og rammereduksjon i forbindelse med revidering av budsjettet i juni 2008, utgjorde en samlet innstramning på 179 millioner kroner. Resultatet viser at vel 70 millioner ble dekket inn i løpet av siste halvår.

Årsrapporten viser at Trondheim kommune tilbyr tjenester av høy kvalitet og at måloppnåelsen på de fleste områder er tilfredsstillende. Dette betyr at både ansatte og enhetsledere gjør en formidabel innsats for å opprettholde tjenestenivået på et akseptabelt nivå selv med endrede økonomiske betingelser.

I 2009 og 2010 står vi overfor store utfordringer med å bringe balanse i kommuneøkonomien. Enhetsledere og ansatte ute på tjenesteområdene er avgjørende for å få til dette. Et vesentlig moment er å sørge for trivsel på jobb gjennom fleksibilitet og tilpasninger, slik at den enkelte arbeidsplass oppleves som attraktiv og meningsfull.

Jeg vil til slutt benytte anledningen til å takke alle ansatte for en meget god innsats i 2008, og takke våre samarbeidspartnere som jeg har hatt gleden av å samarbeide med gjennom året.

Snorre Glørstad

Rådmann

Miljøvernminister Erik Solheim overrekker Bymiljøprisen 2008 til Trondheim kommune. Ordfører Rita Ottervik og varaordfører Knut Fagerbakke er svært stolte over å få prisen. (Foto: Carl-Erik Eriksson)

Fokusområder

Miljøbyen Trondheim

Miljøutfordringene vi står overfor krever omfattende politiske og strukturelle tiltak på internasjonalt og nasjonalt nivå, og ikke minst i den enkelte kommune. Vi har en viktig rolle som politisk organ, som samfunnspåvirker, tilrettelegger og som forvalter av lover og retningslinjer. Trondheim kommune tar sitt miljøansvar på alvor.

For Trondheim kommune og for bysamfunnet er det hyggelig at bestrebelser på å realisere visjonen om miljøbyen Trondheim blir lagt merke til. Derfor var det med stor glede ordfører Rita Ottervik mottok Bymiljøprisen 2008 fra miljøvernminister Erik Solheim 20. oktober 2008. Kommunen ble berømmet for sin innsats på mange områder innenfor miljøfeltet, og statsråden understreket i sin tale at nasjonen Norge ikke kan oppnå sine målsetninger og stå ved sine forpliktelser uten at de store byene er med på laget. Det kan innebære at kommunene må ta upopulære avgjørelser som direkte griper inn i folks hverdag. Etter juryens mening peker Trondheim seg ut som en kommune som mer enn noen annen har våget å vedta tiltak som det krever mot for å gjennomføre.

Bystyret i Trondheim vedtok i april 2008 en miljøpakke for transport som skal redusere klimagassutslipp med 20 prosent innen 2018, prioritere miljøvennlige transportformer og finansiere ferdigstilling av det avlastende hovedvegnettet. Totalt er pakken på 6, 7 milliarder kroner, hvorav halvparten skal gå til diverse miljøtiltak, kollektivsatsing, trafiksikkerhet og utbygging av sykkelveier. Pakken representerer en storstilt satsing på en helhetlig virkemiddelbruk der arealplanlegging og parkeringspolitikk skal virke sammen med miljøtiltak og samferdselsutbygging. Bystyrets vedtak er et viktig skritt på veien for å realisere målene om miljøbyen Trondheim.

Om lag 40 prosent av CO₂ utslippene i Trondheim kommer fra transport. Bedre bymiljø kan oppnås ved at flere velger buss, sykkel eller gange. Sommeren 2008 ble det innført sammenhengende kollektivfelt i Trondheim. Evalueringer og målinger viser at de fem kilometerne med nye kollektivfelt totalt sett har resultert i bedre framkommelighet for busstrafikken. Den negative trenden med stadig synkende hastighet på stambussrutene er snudd, og vi opplever nå en liten økning. Hastigheten innenfor den såkalte "kollektivbuen" er økt med 20 prosent.

Trondheim kommune har over 12 000 ansatte hvor stadig flere er bevisste sitt miljøansvar for byen. De er med på å realisere vår visjon om å gjøre byen til miljøbyen Trondheim. En viktig årsak til økt miljøbevissthet blant våre ansatte er et stadig sterkere miljøfokus som en integrert del av kommunens styringssystem.

Som den første større bykommune i Norden, ble Trondheim miljøsertifisert etter ISO 14001 – standard for miljøledelse i 2006. Miljøledelse er en metode for å styre og effektivisere miljøarbeidet i kommunen gjennom systematisk planlegging, gjennomføring, oppfølging og evaluering. Evaluering av tidligere planer og programmer danner grunnlag for ny planlegging og nye miljøtiltak, med forbedring av miljøarbeidet som mål. Kommunen arbeider kontinuerlig for å redusere egen miljøpåvirkning.

Trondheim kommunerevisjon har gjennomført forvaltningsrevisjoner av kommunens miljøledelse etter innføringen i 2006. Rapporteringen viser at det praktiske miljøarbeidet i stadig sterkere grad er implementert ned på kommunens 230 enheter. Rådmannen har tatt miljø inn i samtlige lederavtaler og temaet drøftes på alle nivå i organisasjonen. Enhetslederne har fokus på miljøutfordringene ved sin enhet, og en rekke miljøtiltak er iverksatt. På denne måten blir miljøarbeidet implementert i hele organisasjonen Trondheim kommune.

I budsjettet for 2008 ble det satt 11 konkrete miljømål for kommunen. Rådmannen er meget fornøyd med at mange av målene i dag er innfridd. Følgende miljøprestasjoner trekkes frem:

Trondheim kommune har i dag norgesrekord i grønne flagg. "Grønt Flagg" er en miljøsertifiseringsordning som henvender seg til barnehager og grunnskoler, og **hensikten** er at det skal være en effektiv drivkraft i miljøundervisningen. Det skal stimulere til utdanning innen bærekraftig utvikling slik at miljøkunnskap og -informasjon blir formidlet til barn og unge.

For 2008 hadde vi et mål om at 10 skoler og barnehager skulle få "Grønt flagg". I løpet av 2008 har imidlertid fire skoler og 16 barnehager oppnådd "Grønt flagg". I dag er det 65 barnehager og 21 skoler som er tildelt flagget.

En stor del av energien som brukes går til varme, lys og ventilasjon av kommunens bygninger. Kommunens mål om å redusere energiforbruket med tre prosent er oppnådd. Resultatet for hele Trondheim kommune ble en innsparing på 5,6 prosent (ikke temperaturkorrigert). En viktig årsak til redusert energiforbruk er at stadig flere skoler og barnehager er med i kampanjen "Strømsparegrisen". Her får barn og unge selv være med på å iverksette tiltak, og de kan selv avlese resultater av innsatsen. For skoleåret 2008/2009 er 31 barnehager og 21 skoler med på Strømsparegrisen. I løpet av de fem første månedene i 2008 sparte de ti skolene som var mest aktive energi tilsvarende forbruket i 50 eneboliger.

Et annet viktig miljøtiltak i 2008 var å redusere klimagassutslipp fra kommunens kjøretøy. 2008 var gjennombruddsåret for denne aktiviteten, hvor målet er 40 prosent reduksjon i utslippene fra egen kjøring innen utløpet av 2011. Hele 308 kommunale sjåfører har gjennomgått opplæring i økonomisk kjøring i 2008. 12 tunge biler og anleggsmaskiner kjørte på ren biodiesel høsten 2008, og Nidelven hjemmetjeneste har to Think el-biler i drift, med gode erfaringer. I tillegg kjører alle lette dieselmotorer i hovedsak på diesel med fem prosent innblanding av biodieselblanding. Og i løpet av våren 2009 ruller en rekke nye el-biler merket Trondheim kommune rundt i byen.

For å redusere klimagassutslippene har kommunen satt i gang en egen sykkel og gåkampanje under navnet "Utfordringen". I 2008 var 741 lag påmeldt, det vil si at 2 223 ansatte syklet eller gikk totalt 1 785 311 kilometer. Det tilsvarer 44,6 ganger rundt ekvator, det er en økning fra 19 ganger rundt ekvator i 2006 og 30 ganger rundt i 2007.

Fortetningspolitikken er det viktigste virkemiddelet for å redusere utslipp fra veitransport og å oppnå redusert energibruk i bygninger. Høy tetthet gir korte reiseavstander, større bruk av gange og sykkel, mindre privatbilisme og mer effektiv og lønnsom kollektivtrafikk. 80 prosent av all boligbygging i Trondheim de siste årene har skjedd som fortetting. Det gjennomsnittlige energiforbruket per husholdning i Trondheim var i 2006 på 17 900 kilowattimer (kWh), mens tilsvarende tall i våre nabokommuner var godt over 20 000 kWh. Fortetting gir også mulighet for bruk av fjernvarme eller andre fornybare energikilder. Det har vært en kraftig økning i bruk av fjernvarme i Trondheim de siste årene. Om lag 30 prosent av all oppvarming er nå fjernvarme. Denne utviklingen har gått videre i 2008.

2008 var et år hvor en rekke små og store miljømål ble oppnådd i Trondheim. Viktigst er kanskje at vi for første gang greide å overholde EUs krav om luftkvalitet. Fra 2000 til 2008 er partikkelutslippene ved Elgsetergate, området i byen med dårligst luftkvalitet, redusert med 30 prosent, noe som er svært viktig både for helse og trivsel. Bedre feiing og renhold, sammen med økt andel av piggfrie dekk, er årsaken til denne positive utviklingen.

En miljøbevisst kommune påvirker miljøengasjementet i det lokale næringslivet i regionen. Miljøaspektet er en sentral del i kommunens innkjøpsstrategi ved at det stilles miljøkrav til alle leverandører som kommunen har innkjøpsavtaler med. Dette, sammen med en tydelig økt miljøbevissthet i næringslivet generelt, har medført at hele 21 av byens bedrifter ble sertifisert som ”Miljøfyrtårn” i 2008 – en ordning som kommunen administrerer. Miljøbyen Trondheim er helt avhengig av å spille på lag med næringslivet om målene skal oppnås. 2008 har vært et godt år i denne sammenheng, og 2009 blir bedre.

Øya helsehus, et foregangskonsept i Norge

Øya helsehus er et nytt bygg som rommer både kommunale korttidsplasser, Edda legesenter og lokaler for viktige samarbeidspartnere som sykepleierutdanningen ved Høgskolen i Sør-Trøndelag (HIST) og Institutt for samfunnsmedisin ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). Det er også lagt til rette for et nært samarbeid med St. Olavs Hospital. Øya helsehus er et helt nytt samhandlingsprosjekt både nasjonalt og internasjonalt. Det er første gang at en kommune, en høgskole, et universitet og et universitetssykehus i fellesskap etablerer et helhetlig omsorgs- og behandlingstilbud på tvers av forvaltningsnivå, utdanningsnivå og profesjoner. Prislappen er på om lag 600 millioner kroner.

Øya helsehus ble tatt i bruk i september 2008. I tillegg til Øya har Trondheim kommune etablert ytterligere tre helsehus – ett i hver bydel. Nytt av året er også planen om helsehus for personer med psykiske problemer. Dette skal ligge ved Leistad, tidligere Distriktspsykiatrisk senter, organisatorisk tilknyttet Østbyen helsehus.

Helsehusene er et nytt konsept, der målet er å rendyrke tilbud om korttidsopphold for utredning, behandling, rehabilitering og vedlikeholdsopphold som skal bidra til mestring og livskvalitet. Vi er i ferd med å bygge opp slike tilbud i alle bydeler. Foreløpig er det kun Øya helsehus som fyller kravene til helsehus både i forhold til bemanning og innhold. Et helsehus er et kortidstilbud for de som er skrevet ut fra sykehus, men som ikke kan klare seg på egen hånd uten oppfølging. Oppholdet skal bidra til at flere pasienter kan klare seg selv. Her er det flere leger, ergoterapeuter og fysioterapeuter enn på et vanlig sykehjem.

St. Olavs Hospital og Trondheim kommune har siden 1983 samarbeidet om såkalte ”utskrivningsklare pasienter.” Før ble pasientene ofte bare liggende i en seng på sykehuset i påvente av sykehjemsplass, noe som ble både et dyrt og dårlig tilbud til pasientene. Personalet på Øya helsehus vil prøve å se nye muligheter for å tilrettelegge for fortsatt å kunne bo hjemme. Det første halvåret etter oppstarten har naturlig nok vært preget av både driftsmessige og faglige utfordringer og omstilling og opplæring av ansatte.

Brukerne får tilbud om opphold med varighet på to til tre uker, men det kan være flaskehals i systemet som venting på tekniske hjelpemidler, bytting til en mer egnet bolig, uavklart helsesituasjon eller venting på sykehjemsplass. De som blir liggende på Øya helsehus i påvente av en ordinær sykehjemsplass skal få et tilbud som tilsvarer dette i ventetiden. Personalets viktigste rolle er å ikke ta konklusjonen om slik plass for raskt, fordi eldre trenger litt mer tid på å komme seg.

Helsehuset har logoped for språktrening. Det fokuseres også på kosthold og ernæring. Noen blir veid og passet ekstra på. Det serveres frokost, mellommåltid, formiddagsmat, middag, ettermiddagskaffe og kveldsmat på helsehuset.

Trondheim kommune har satset mye på optimale tekniske løsninger. Personalet har brukt tid på opplæring, for eksempel et datastyrt medikamentkabinett som kun gir ut den medisinen som er tilmålt, laget for å unngå feildosering og svinn. Fysioterapirommene har takheis. Det har også alle pasientrom, og det er et eget treningskjøkken tilpasset rullestolbrukere. Kunst er prioritert i pasientrommene.

Fire store rom i hver etasje har en sovesofa ved siden av pasientsengen, der pårørende kan re opp. Den kan brukes for pårørende som bor langt unna, og for pårørende til døende.

Det er en viktig jobb å være med på og videreutvikle eldreomsorgen og sette den på dagsorden. Med dette huset ønsker Trondheim kommune å overbevise både lege- og sykepleierstudenter om at det er minst like interessant å forske og arbeide i den kommunale helsetjenesten som på sykehuset.

De første månedene etter åpningen har vært preget av intens jobbing for å få bemanningen på plass, utarbeiding av tildelingskriterier og faglige prosedyrer. Dette har krevet et bredt engasjement sammen med et mangfold av samarbeidspartnere internt og eksternt. Alt tyder på at Øya helsehus som konsept vil lykkes.

På Øya helsehus får pasienten hjelp til å trene seg opp for å mestre hverdagen sin. (Foto: Carl-Erik Eriksson)

Regnskapsresultatet for 2008 viser et merforbruk på vel 200 millioner kroner. (Foto: Carl-Erik Eriksson)

Økonomi

Regnskapsresultatet for 2008

- oppsummering

Driftsregnskapet

Tabell 2.1 Resultatoppstilling for driften, avvik mellom budsjett og regnskap¹

Alle beløp i millioner kroner	Avvik 2005	Avvik 2006	Avvik 2007	Avvik 2008
Tjenesteområdene	-20	22	36	-107,9
Skatt, statlige tilskudd, eiend.skatt, momskomp.	4	114	-106	-48,8
Kap. utg. lån, renteinnt. og utbytte. Div. kap.utg. tilskudd	-7	13	1	-17,9
Div. inntekter og utgifter, pensjon	-11	-93	21	46,3
Annet (avset. VAR, overf. inv regn med mer)	0	4	-25	5,0
Regnskapsresultat før ekstraord. uttak fra kraftfond	-26	57	-73	-123,4
Uttak fra kraftfondet utover budsjett	26	0	73	-85,2
Regnskapsmessig resultat	0	57	0	-208,6

På tjenesteområdene er avviket mellom budsjett og regnskap for 2008 på 108 millioner kroner. Dette er en betydelig forverring i forhold til tidligere år. Hovedårsaken til merforbruket skyldes merkostnader for lønnsoppkjøret i 2008 som enhetene ikke fikk dekket fullt ut. I tillegg ble rammene redusert med 80 millioner kroner i juni i forbindelse med revidering av driftsbudsjettet for 2008. Til sammen medførte disse to forholdene at rammebetingelsene ble forverret med 179 millioner kroner. Men bildet er sammensatt av mange elementer. Detaljer vedrørende tjenesteområdenes merforbruk omtales under hvert enkelt tjenesteområde.

Kommunens skatteinntekter, rammeoverføring fra staten og tilskudd for ressurskrevende tjenester fra staten ble 37 millioner kroner høyere enn budsjettet. Skatteinntekten for landet ble 5,8 prosent, noe som var høyere enn det som lå til grunn i regjeringens anslag. Trondheim kommune fikk en skattevekst i tråd med landsgjennomsnittet. Flyktningeinntektene ble 10 millioner kroner høyere som følge av høyere bosetting enn planlagt. Inntekter fra momskompensasjonsordningen reduserer inntektene med knappe 94 millioner kroner i forhold til budsjettet. Årsaken til lavere inntekter fra momsrefusjonsordningen er sammensatt av tre forhold. For det første ble det lagt til grunn at investeringsutgiftene i gjennomsnitt skulle gi 16 prosent i momskompensasjon. Dette anslaget var for høyt, og i gjennomsnitt ble det kompensert litt i underkant av 14 prosent av investeringsutgiftene. I juni ble investeringsvolumet redusert med 170 millioner kroner. Inntektene ble ikke nedjustert og det medvirket til at budsjettet ble for høyt. I tillegg svinger momskompensasjoninntektene fra investeringer betydelig. I budsjettet beregnes momskompensasjoninntektene ut fra de budsjetterte investeringene. De faktiske investeringene skjer ofte ikke innenfor samme året som budsjettåret, og det er til dels store avvik mellom det som budsjetteres for de enkelte prosjektene og hva som faktisk blir gjennomført. Disse avvikene medfører også at det blir avvik ift den budsjetterte momskompensasjoninntekten.

¹ Denne tabellen er sortert etter kommunens ansvarsstruktur

Som følge av renteoppgangen ble kapitalutgiftene høyere enn budsjettert. Mye av dette ble oppveid av merinntekter som følge av høyere renter. Renteinntekter fra kommunens likviditet, byggelånsrenter og renterefusjoner fra staten ga betydelige merinntekter. Renteendringene førte til netto merutgifter sammenliknet med revidert budsjett på 11 millioner kroner i 2008. Andre driftskostnader på rentekapitlene sørget for at samlet merforbruk ble på 17 millioner kroner.

På kapitlet for diverse inntekter og utgifter budsjetteres i all hovedsak pensjonskostnader, samt feriepengar på sykepengerefusjoner. Utgiftene til reguleringspremie ble 350 millioner kroner, noe som var 11 millioner kroner mer enn budsjettert. En høy reguleringspremie fører til høyere premieavvik. Premieavviket for 2008 ble på 376 millioner kroner, noe som var 52 millioner kroner høyere enn budsjettert. Kostnadene for AFP-ordningen vokste mye i 2008, og ble 10 millioner kroner høyere enn budsjettert. Samlet sett ble pensjonskostnadene 31 millioner kroner lavere enn budsjettert. Feriepenger av sykepengerefusjoner blir ført under disse kapitlene, og ble 16 millioner kroner mer enn forventet.

Under ”Annet” er bl.a. utbetalingene til erstatninger for tidligere barnevernsbarn regnskapsført. Det er anordnet en kostnad her på ytterligere 20 millioner kroner i 2008. Totale erstatninger ble ved regnskapsavleggelsen anslått til 150 millioner kroner. Overføringene fra Trondheim parkering ble 4 millioner kroner lavere enn forutsatt. Dette skyldes at økningene i gebyrsatsene for feilparkering ikke ble godkjent i 2008 av samferdselsdepartementet. Disse merutgiftene/mindreinntektene ble veid opp av effekten ved at likviditetsreserven opphørte. Kommunen kunne inntektsføre 26 millioner kroner som følge av dette. Gjenstående midler på lønnsreserveposten medfører at samlet beløp under ”annet” blir på 5 millioner kroner i 2008.

Trondheim kommunale kraftfond (TKK) fikk et tap som belastet bykassen i 2008. Årsaken til dette var uroen i finansmarkedene i 2008. TKK hadde inntekter på 378 millioner kroner, men måtte bokføre et samlet tap på 461 millioner kroner. Disse tapene var knyttet til verditap på aksjer og verdipapirer. Drifta av TKK kostet 2,2 millioner kroner, slik at netto tapet var på 85 millioner kroner

Investeringsaktiviteten og finansiering

Brutto investeringsutgifter var på 1.498 millioner kroner i 2008. Investeringsutgiftene var 177 millioner kroner lavere enn året før. I juni ble investeringsbudsjettet redusert med 170 millioner kroner som følge av manglende dekning fra kraftfondet og skatteinntekter fra 2007. Investeringsnivået har vært meget høyt de siste årene. Brutto investeringsutgifter var totalt på 4.659 millioner kroner for perioden 2006-2008.

De største utgiftene er knyttet opp mot skole, sykehjem og barnehager. Nardo skole og Øya sykehjem var de to største prosjektene som ble fullført i 2008. Investeringsutgiftene dekkes stort sett opp med lånte midler. Omlag 75 prosent av brutto investeringsutgiftene i perioden 2006-2008 er finansiert med eksterne låneopptak.

Balansen

Tabell: Balansen

	Regnskap 2005	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Regnskap 2008
EIENDELER				
Anleggsmidler	16 333 054 288	17 490 080 673	18 680 892 360	21 786 071 815
Omløpsmidler	3 921 599 221	4 975 244 974	5 275 761 551	3 663 393 414
SUM EIENDELER	20 254 653 509	22 465 325 647	23 956 653 912	25 449 465 229
EGENKAPITAL OG GJELD				
Egenkapital	6 600 821 157	6 952 562 014	6 438 871 312	5 871 812 616
Langsiktig gjeld	13 371 462 720	14 291 454 868	16 292 415 552	18 298 182 183
Kortsiktig gjeld	282 369 632	1 221 308 765	1 225 367 048	1 279 470 430
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	20 254 653 509	22 465 325 647	23 956 653 913	25 449 465 229

Eiendelene øker med 1 493 millioner kroner. Det meste av denne veksten kan henføres til kommunens investeringer og økning av pensjonsmidlene. Kraftfondet er en del av kommunens balanse, og her har anleggsmidlene økt, og omløpsmidlene blitt redusert.

Den langsiktige gjelda øker i tråd med låneopptaket. I tillegg er det en økning i de fremtidige pensjonsforpliktelsene.

Driftsregnskapet

Millioner kroner ²	Regnskap 2005	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Regnskap 2008
Sum driftsinntekter	7062	7602	8166	8719
Sum driftsutgifter	6701	7243	8139	8782
Brutto driftsresultat	132	359	27	-62
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	633	565	621	530
Mottatte avdrag på utlån	4	5	5	6
Sum eksterne finansinntekter	637	570	626	536
Renteutgifter, prov. og andre finansutg.	313	300	536	936
Avdragsutgifter	352	327	247	282
Utlån	5	5	3	2
Sum eksterne finansutgifter	670	632	786	1220
Resultat eksterne finanstransaksjoner	34	61	160	684
Motpost avskrivninger	-230	242	264	300
Netto driftsresultat	328	539	131	-446
Bruk av avsetninger	132	212	452	327
Avsetninger	-460	-694	-583	-90
Årsresultat	0	57	0	-209

Trondheim kommune har i de fire siste årene hatt en betydelig realvekst i inntektene. Kommunens positive netto driftsresultat i perioden 2004-2007 har sammenheng med både avsetninger til Kraftfondet, inntektsføring av betydelige premieavvik og momsrefusjonsinntekter fra investeringer. I 2006 ble det inntektsført et ekstraordinært

² Denne tabellen er sortert etter kommunens artsstruktur

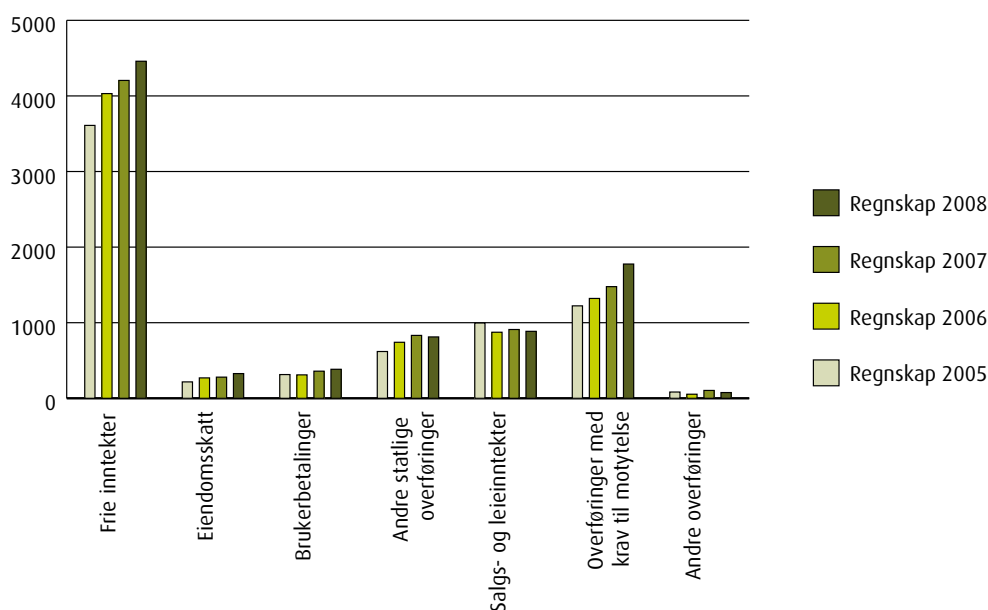
premieavvik på 250 millioner kroner. Generelt betraktet gir indikatoren netto driftsresultat et for positivt bilde av kommunens økonomiske stilling for perioden 2004-2007. At netto driftsresultatet for 2007 og 2008 er betydelig svakere enn i foregående år har sammenheng med både lavere inntekter og høyere utgifter enn forutsatt i det reviderte budsjettet. Resultatet for 2008 er ekstraordinært svakt. Negativt resultat av kraftfondets plasseringer kombinert med høyere driftsutgifter enn driftsinntekter har ført til denne situasjonen, jamfør omtale under oppsummeringen ovenfor.

Brutto driftsresultat

Resultatbegrepet brutto driftsresultat viser utviklingen av kommunens driftsutgifter og driftsinntekter. Brutto driftsresultatet viser hvor mye kommunen har igjen for å dekke netto finanskostnader. I 2008 var driftsutgiftene større enn driftsinntektene, slik at brutto driftsresultatet ble negativt med 62 millioner kroner.

Driftsinntekter

Millioner kroner

Kommunens samlede inntekter økte nominelt med 6,8 prosent i 2008. Dette tilsvarer en realvekst³ på 1,2 prosent, når det korrigeres for lønns- og prisvekst. Det er imidlertid ikke korrigert for oppgaveendringer, for eksempel en betydelig økning i antall barnehageplasser, og demografiske endringer.

Brukerbetalinger og overføringer med krav til motytelse økte mest i 2008. En vesentlig årsak til dette er veksten i antall barnehageplasser. Dette gir både en sterk vekst i brukerbetalningene og i overføringene. Også inntektene fra eiendomsskatt økte relativt mye i 2008. Dette må ses i sammenheng med at skattesatsen ble hevet med 0,5 promille fra 2007 til 2008.

³ Realveksten er her definert som nominell vekst fratrukket veksten i den kommunale deflatoren (pris- og lønnsvekst). Den kommunale deflatoren i 2008 anslås til 5,6 prosent

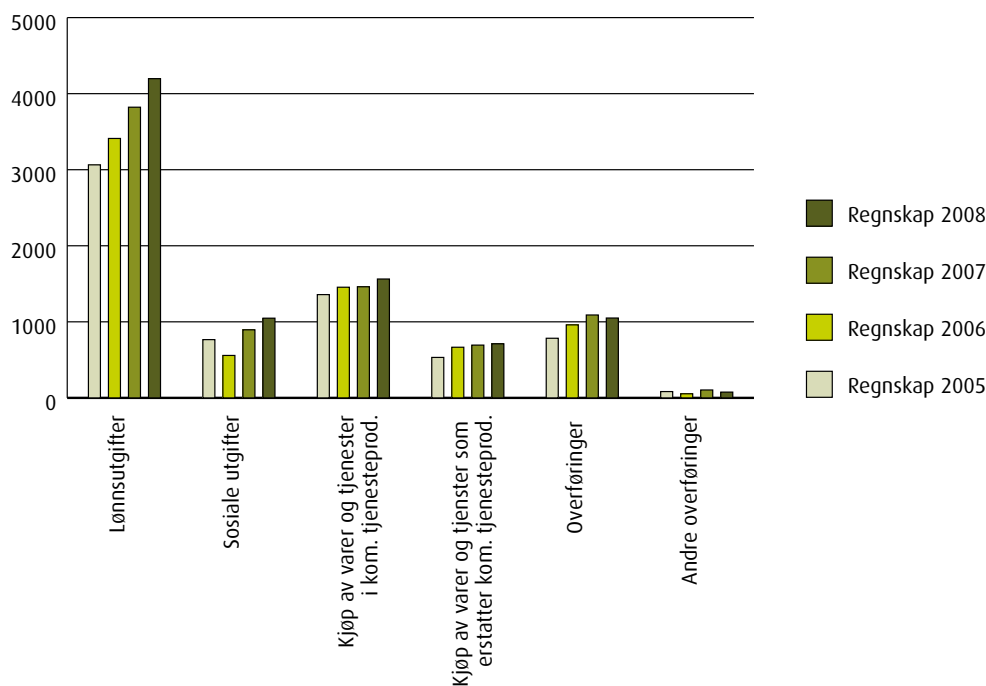
De frie inntektene (skatt og rammeoverføringer) vokste reelt med 0,5 prosent i 2008

Millioner kroner	Regnskap 2008	Budsjett 2008	Avvik
Frie inntekter	4459,1	4427,9	31,2
Eiendomsskatt	326,8	329,0	-2,2
Brukerbetalinger	383,7	385,6	-1,9
Andre statlige overføringer	812,0	812,5	-0,5
Salgs- og leieinntekter	885,7	799,4	86,4
Overføringer med krav til motytelse	1775,8	1625,1	150,7
Andre overføringer	76,0	77,8	-1,8
Andre direkte og indirekte skatter	0,1	0,0	0,1
Sum	8719,3	8457,3	262,0

I forhold til revidert budsjett ble de samlede driftsinntektene 262 millioner kroner høyere i 2008, et avvik på 3,1 prosent.

Driftsutgifter

Millioner kroner

Lønnsutgiftene økt med 9,8 prosent i 2008. Korrigert for lønnsoppkjøret er dette en reell økning på 3,3 prosent. Den reelle veksten skyldes hovedsakelig en økning av antall årsverk innenfor barnehagene og omsorgssektoren, jf figur nedenfor.

De sosiale utgiftene består for det meste av pensjonskostnader og arbeidsgiveravgift. Kostnaden økte med 17 prosent fra 2007 til 2008. Kostnadsøkningen har delvis samme forklaring som for de økte lønnsutgiftene. I tillegg økte AFP-kostnadene og den aktuarberegnete pensjonskostnaden betydelig i 2008. Reguleringspremien i 2008 ble rekordhøy. Dette ble betalte uten bruk av oppsparte premiefondsmidler i pensjonskassen. En effekt av dette var at premieavviket ble meget høyt. Kommunens premieavvik økte fra 190 millioner kroner i 2007 til 376 millioner kroner i 2008. Dette blir ført som inntekt i kommunens regnskap. Denne inntekten er en beregnet inntekt, og vil tære på kommunens

likviditet. Premieavviket skal imidlertid tilbakeføres over 15 år, slik at likviditeten på sikt vil bedres.

Samlet har lønnsutgiftene og de sosiale utgiftene sin andel av de totale driftsutgiftene steget relativt mye fra 2007 til 2008. I 2007 utgjorde disse utgiftene 59,2 prosent av de totale utgiftene, mens de i 2008 utgjorde 61,2 prosent.

Utgifter til kjøp av varer og tjenester til kommunens tjenesteproduksjon økte med 7 prosent fra 2007 til 2008. Prisveksten på kjøp av varer og tjenester var i 2008 på 4,1 prosent. Volumveksten ble dermed på knapt 3 prosent.

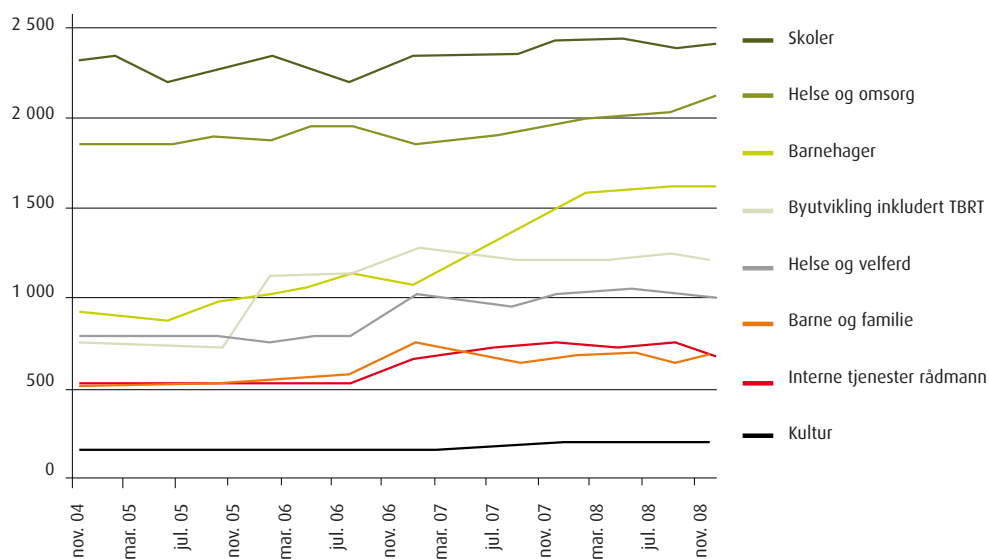
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon har økt jevnt de siste årene, men stabiliserte seg fra 2007 til 2008. Årsaken til veksten frem til og med 2007 er økt overføring til private barnehager i forbindelse med barnehagereformen.

Overføringene har holdt seg på tilnærmet samme nivå fra 2007 til 2008.

Millioner kroner	Regnskap 2008	Budsjett 2008	Avvik
Lønnsutgifter	4197,2	4009,6	187,6
Sosiale utgifter	1048,4	1028,8	19,6
Kjøp av varer og tjenester i kommunal tjenesteproduksjon	1563,4	1497,5	66,0
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon.	710,8	657,8	53,0
Overføringer	1050,2	949,2	101,0
Sum	8570,0	8142,8	427,2

Samlet var de totale regnskapsførte driftsutgiftene 427 millioner kroner høyere enn revidert budsjett, et avvik på 5,3 prosent. Det er avviket på lønnsutgiftene som bidrar mest til at det ble et så vidt stort avvik mellom regnskap og budsjett. Dette har sammenheng med at lønnsoppgjøret i 2008 ble betydelig høyere enn det som var avsatt i budsjettet. I tillegg skyldes avviket vikarbruk i forbindelse med sykefravær. Dette gjenspeiles i sykepengeinntektene som ble høyere enn budsjettet i 2008.

Årsverksutvikling

Kilde: Lønnsbudsjetterapporter, regulativlønn

Antall årsverk har økt med 210 fra desember 2007 til desember 2008. Dette er en vekst på 2,1 prosent i 2008. Den største veksten kom i 2008 innenfor barnehageområdet. Økningen innenfor barnehageområdet er ikke like stor som før. Dette tyder på at man har nådd full barnehagedekning, og at veksten i hovedsak er en følge av økt barnetall i gruppen 0-5 år. Innenfor eldreomsorgen har det også vært en betydelig økning, noe av dette må sees i sammenheng med åpningen av Øya helsehus. Interne tjenester har samlet hatt en reduksjon på 62 årsverk. En vesentlig årsak til reduksjonen er nedbemanningen av vikartjenesten. På måletidspunktet var ikke vikartjenesten og utviklingstjenesten fullstendig avviklet. Dette skjedde først med virkning fra 01.01.2009. De andre interne tjenesteenhetene hadde en reduksjon på 12 årsverk fra desember 2007 til desember 2008.

Barne- og familietjenesten har klart å dempe veksten, og hadde i 2008 en moderat nedgang i antall årsverk. Områdene skole, kultur og byutvikling har så å si uendret antall årsverk i 2008.

Resultat eksterne finansieringstransaksjoner

Som nevnt over skal brutto driftsresultat bidra til å dekke kommunens netto finanstransaksjoner. Når brutto driftsresultatet i 2008 ble negativt, betyr det at det ikke er midler fra driften til å dekke finanskostnadene. Resultatet for eksterne finanstransaksjoner ble 684 millioner kroner. Summen av brutto driftsresultat og resultatet fra eksterne finanstransaksjoner ble dermed negativt med 746 millioner kroner.

I 2008 økte rentenivået betydelig. Kommunens gjennomsnittlige rente økte fra 4,49prosent til 5,51prosent. Dette påvirket både renteutgiftene og inntektene. Mer om renteutvikling og sammensetning av kommunens låneportefølje følger denne rapporten som vedlegg om "Årsrapportering 2008 - Forvaltningen av finansielle aktiva og passiva, jamfør finansreglementet".

Sum eksterne finansinntekter

	Regnskap 2005	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Regnskap 2008
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	632,6	565,4	621,2	529,8
Mottatte avdrag på utlån	4,1	4,8	4,9	6,0
Sum eksterne finansinntekter	636,8	570,2	626,1	535,8

Renteinntekter, avkastning og utbytte fra plasseringer i Trondheim kommunale kraftfond (TKK) ble som budsjettert på 378 millioner kroner. Dette var 64 millioner lavere enn i 2007. Andre renteinntekter består av renteinntekter fra den likvide beholdningen, byggelånsrenter og renteinntekter på utlån til kommunale aksjeselskap og foretak. Disse renteinntektene ble 114 millioner kroner, noe som var 46 millioner kroner mer enn budsjettert.

Også renteinntekter for kommunens videreutlån ligger her. Det ble innbetalt 35 millioner kroner, noe som var en økning på 5 millioner kroner i forhold til 2007. Inntektene ble knappe 9 millioner mer enn budsjettert. Disse merinntektene motsvares av merutgifter på renteutgiftssiden.

Sum eksterne finansutgifter

	Regnskap 2005	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Regnskap 2008
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	313,5	300,2	535,6	935,9
Avdragsutgifter	351,9	326,6	246,8	282,4
Utlån	5,2	4,9	3,2	1,5
Sum eksterne finansutgifter	670,5	631,6	785,6	1219,8

Renteutgifter

Den store økningen på posten for renteutgifter skyldes bokføring av kurstap og verdijusteringer på ulike plasseringer i TKK. Til sammen ble det utgiftsført 461 millioner kroner som tap i TKK. Dette beløpet var ikke budsjettert. I budsjettet for 2008 lå det avsetninger finansiert av TKK til å sette av midler til budsjettet for 2009, samt avsetninger for å opprettholde realverdien til TKK. Disse avsetningene var budsjettert til 374 millioner kroner. Som følge av tapet på 461 millioner kroner, ble ikke disse budsjetterte avsetningene realisert.

Differansen mellom finansinntektene fra TKK og finansutgifter, samt driftsutgifter til TKK er negativt med 85 millioner kroner. Dette tapet var ikke budsjettert.

De øvrige renteutgiftene skyldes stort sett at kommunale investeringer og videreutlånsordningen og vokste med 47 millioner kroner i forhold til året før. Dette var 75 millioner kroner mer enn budsjettert. Merutgiftene i forhold til budsjettet må sees i sammenheng med merinntektene på 55 millioner kroner som er beskrevet over.

I tillegg får kommunen kompensert rentekostnader for skolebygg, sykehjem og kirkebygg. Disse refusjonene øker med 16 millioner kroner i 2008, noe som var 9 millioner kroner mer enn budsjettert.

Dersom man ser bort fra TKK, så var renteutgiftene 75 millioner kr mer enn budsjetter, mens renteinntektene og rentekompensasjonsordningene fra staten 64 millioner kroner høyere enn budsjettert. Det samlede budsjettavviket var dermed på 11 millioner kroner.

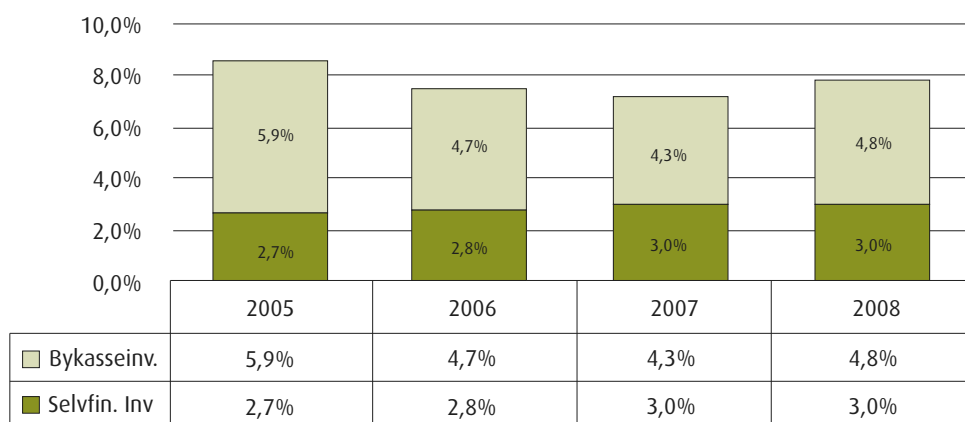
Avdrag investeringsformål

Avdrag på lån til investeringsformål ble knapt 3 millioner kroner lavere enn budsjettert i 2008.

Minimumsavdraget i henhold til forskriftenes bestemmelser er beregnet til knapt 284 millioner kroner med en veid levetid på anleggsmidlene på knapt 29 år per. 31.12.2007. Avdrag til investeringsformål var på knapt 282 millioner kroner i 2008. Faktiske utgifter til avdrag i 2008 er minimalt lavere enn beregnet minimums gjeldsavdrag i henhold til kommunelovens bestemmelser.

Det økonomiske handlingsrommet påvirkes av i hvilken grad kapitalutgiftene binder opp andeler av driftsinntektene. Figuren under viser at denne andelen har vært redusert de siste årene, men økte i 2008. Det betyr at finansutgiftene økte mer enn driftsinntektene, og kommunens muligheter for å øke øvrig aktivitet ble dermed svekket.

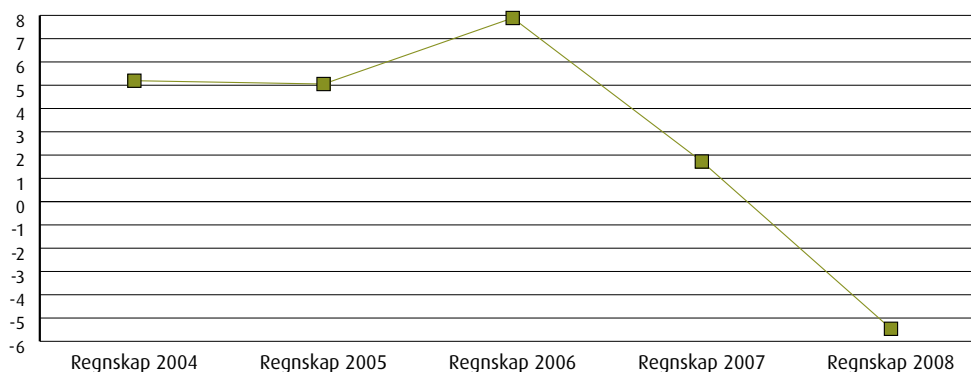
Kapitalutgiftenes andel av driftsinntektene

Netto driftsresultat

Resultatet av driften og finanstransaksjonene ble negativt med 746 millioner kroner. I kommunens regnskap føres avdrag og ikke avskrivninger. Det er dermed nødvendig å korrigere bort avskrivningene før man får et uttrykk for kommunens netto driftsresultat. Avskrivningene utgjør 300 millioner kroner. Netto driftsresultatet i 2008 blir dermed negativt tilsvarende 446 millioner kroner.

Figur: Netto driftsresultat som andel av driftsinntekter

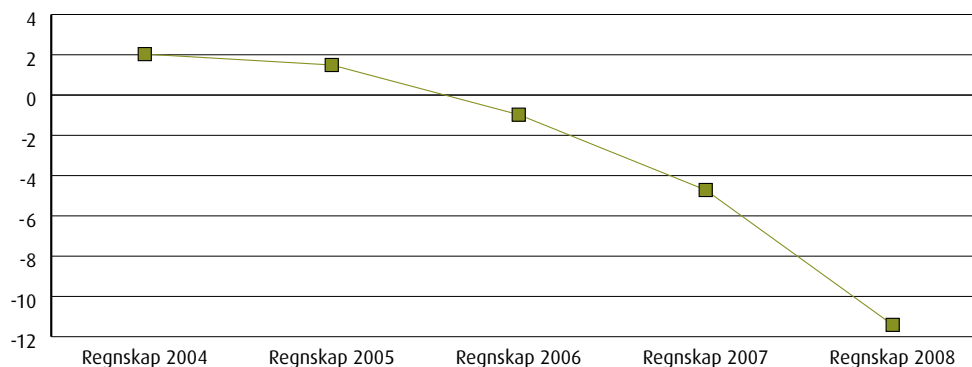
Figuren viser at det regnskapsførte netto driftsresultatet var sterkt stigende for perioden 2003 til 2006. I de to siste årene har netto driftsresultatet blitt betydelig redusert og var i 2008 minus 446 millioner kroner.

Som nevnt tidligere i rapporten er netto driftsresultatet for perioden 2004 til og med 2008 sterkt preget av forhold som ikke direkte avspeiler kommunens økonomiske situasjon. I tabellen nedenfor har jeg satt opp tre forhold som netto driftsresultatet kan korrigeres med for å gjøre det mer reelt.

Millioner kroner	2004	2005	2006	2007	2008
Momsrefusjon fra investeringer	133	133	194	190	175
Premieavvik	-14	6	293	166	376
Avsetning for å opprettholde verdien av fondene	53	87	126	160	
Sum	172	226	613	516	551

Både momsrefusjon fra investeringer og inntektsføring av premieavvik kan betraktes som lån til finansiering av drift. De store inntektene fra momsrefusjon på investeringer kommer fra flere år med store investeringsbudsjetter hvor det meste er lånefinansiert. De store premieavvikene som er inntektsført de to siste årene skal avdras over 15 år. Avsetningen for å opprettholde verdien av fondene; kraftfondet, kulturfondet, næringsfondet og kollektivfondet, må betraktes som en bundet avsetning.

Figur: Korrigert netto driftsresultat som andel av driftsinntektene

Utviklingen av det korrigerede netto driftsresultatet viser at kommunens økonomiske situasjon er forverret de siste årene. Utgiftsveksten har vært betydelig sterkere enn de løpende permanente driftsinntektene.

Netto bruk av avsetninger/ regnskapsresultatet for 2008

Kommunens netto driftsresultat ble negativt med 446 millioner kroner i 2008. For å finansiere dette brukes det av tidligere års avsetninger til disposisjonsfond, bundne fond og likviditetsreserve på til sammen 327 millioner kroner. Av disse kom 113 millioner kroner fra TKK. Dette var i tråd med budsjettet, etter at budsjettet ble nedjustert med 100 millioner kroner i forbindelse med behandling av 1. tertialrapport i 2008.

I tråd med regnskapsforskriftene må det foretas pliktige avsetninger på til sammen 90 millioner kroner i 2008. Netto bruk av avsetninger blir derfor 237 millioner kroner. Dermed viser resultatet for 2008 et udekket beløp på 209 millioner kroner. Det er dette beløpet som fremstår som kommunens regnskapsmessige negative resultat for 2008.

Investeringsregnskapet

Investeringsregnskapet omfatter utgifter og inntekter til investeringer i bygg og anlegg, kjøp og salg av aksjer/andeler, renter og avdrag videreutlån og utlån av egne midler. I investeringsregnskapet føres i tillegg avsetninger og bruk av fond til investeringsformål og betydelige transaksjoner vedrørende TKK. Investeringsregnskapet er et selvstendig regnskap.

Hovedoversikt investeringsregnskapet

Alle beløp i millioner kroner	Regnskap 2005	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Regnskap 2008
Investeringsinntekter	-314	-262	-368	-161
Brutto investeringsutgifter	962	1345	1675	1498
Finanstransaksjoner	1953	1486	2290	2539
Finansieringsbehov	2602	2568	3597	3876
Finansieringsbehovet er dekket slik:				
Bruk av lån	-899	-1132	-1643	-1584
Aksjesalg og mottatte avdrag	-565	-199	-574	-274
Bruk av fond	-694	-756	-1005	-1865
Overført fra driftsregnskapet	-175	-197	-233	-37
Bruk av likviditetsreserven	-269	0	0	0
Sum finansiering	-2602	-2284	-3455	-3760
Udekket/udisponert	0	284	142	116

Investeringsinntekter

Inntekter fra salg av fast eiendom og utstyr utgjorde 75 millioner kroner i 2008.. Andre salgsinntekter utgjorde 13 millioner kroner, overføringer 21 millioner kroner og statlige tilskudd beløp seg til 52 millioner kroner.

Investeringsutgifter - nybygg og nyanlegg

Investeringer i bygg og anlegg

Alle beløp i millioner kroner	Regnskap 2005	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Regnskap 2008
Skole	401	369	413	415
Barnehager	91	288	322	177
Pleie og omsorg	74	272	283	234
Kultur	23	25	32	82
Boliger	131	153	177	178
Samferdsel	46	45	43	111
Fysisk planl., kulturminne, natur og nærmiljø	9	12	23	19
Kirker og kirkegårder	19	24	45	44
Næring	27	23	15	30
Administrasjon	50	46	123	57
Vann, avløp, renovasjon, avfall	66	76	188	141
Andre investeringer	26	9	10	11
Sum	963	1342	1674	1499

Tabellen viser at det ble regnskapsført utgifter til investeringer i bygg og anlegg på 1499 millioner kroner i 2008. Det er områdene skole, barnehage, pleie og omsorg og bolig som har hatt den største investeringsaktiviteten i 2008.

Skole

Til sammen ble det brukt 415 millioner kroner på skoleprosjekter i 2008. Nardo skole ble ferdigstilt i august 2008 og byggingen av ny skole på Rosenborg, inkludert idrettshall, ble påbegynt i 2008. Nye Rosenborg skole forventes ferdigstilt i november 2009. I tillegg til de store byggeprosjektene har det i 2008 brukt midler til diverse forskrifts- og utbedringstiltak ved flere skoler

Barnehage

Det ble bygd og rehabilitert barnehager for 177 millioner kroner i 2008. Nypvang, Nardo og Gartneriet (med avlastningsbolig) ble etablert som nye barnehager, mens Skjermveien og Kystadåsen ble rehabilitert gjennom nybygging. I tillegg ble Peraunet barnehage rehabilitert og kommunen overtok St. Olav Hospital sine barnehager fra 01.01.2008. For å kunne tilby nok plasser i opptaket, ble det satt opp en paviljong på Saupstad med midlertidig godkjenning, og Kattem barnehage ble utvidet med en avdeling.

Pleie og omsorg

Investeringsutgifter til pleie- og omsorgsformål gjelder i hovedsak bygging av helse- og velferdssenter. Øya helsehus ble slutført våren 2008, og investeringsutgiften er i stor grad knyttet til dette prosjektet.

Kultur og idrett

Investeringer i idrettsanlegg utgjør 48 millioner kroner av den totale summen på 82 millioner kroner. Det ble ellers brukt investeringsmidler til Svartlamoen kultur- og næringscenter og Trondheim folkebibliotek.

Bolig

Investeringene på boligområdet har i hovedsak blitt brukt til kjøp, rehabilitering og bygging av kommunalt disponerte boliger.

Det henvises for øvrig til egen tertialrapport om investeringene i 2008.

Finansiering investeringer i bygg og anlegg

Millioner kroner	Regnskap 2005	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Regnskap 2008
Lån	760	1014	1292	1212
Inntekter	152	233	294	161
Fond og driftsmidler	51	95	88	126
Sum	963	1342	1674	1499

Tallene i tabellen viser at egenfinansieringsgraden også i 2008 var meget lav. Omtrent 81 prosent av investeringene ble finansiert ved eksterne låneopptak. Tilsvarende tall for de siste tre årene var på henholdsvis 77 prosent(2007), 75 prosent(2006), 79 prosent(2005). Den høye lånefinansieringsgraden innebærer en betydelig gjeldsoppbygging.

Balanseregnskapet

Millioner kroner	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Regnskap 2008
EIENDELER			
Anleggsmidler	17 490	18 680	21 786
Faste eiendommer og anlegg	7 195	7 690	8 449
Utstyr, maskiner og transportmidler	332	419	510
Utlån	4 326	4 596	1 085
Aksjer, andeler og innskuddsleiligheter	78	79	4 920
Pensjonsmidler	5 559	5 896	6 822
Omløpsmidler	4 975	5 276	3 663
Kortsiktige fordringer	1 087	455	607
Premieavvik pensjon	359	524	863
Aksjer og andeler	1 967	1 230	731
Ihendehaverobligasjoner	1 259	1 214	370
Kasse og bankinnskudd	304	1 853	1 093
SUM EIENDELER	22 465	23 956	25 449

Millioner kroner	Regnskap 2006	Regnskap 2007	Regnskap 2008
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital	-6 953	-6 439	-5 872
Disposisjonsfond	-298	-199	-4
Bundne driftsfond	-245	-299	-246
Ubundne investeringsfond	-2 764	-2 792	-1 437
Bundne investeringsfond	0	0	-105
Regnskapsmessig over/underskudd	-57	0	209
Udekket i investeringsregnskap	284	142	117
Likviditetsreserve	151	141	0
Endring i regnskapsprinsipp, drift			98
Kapitalkonto	-4 023	-3 432	-4 503
Langsiktig gjeld	-14 291	-16 292	-18 298
Pensjonsforpliktelser	-6 841	-7 395	-8 201
Ihendehaverobligasjonslån	-2 695	-2 332	-2 613
Andre lån	-4 755	-6 565	-7 484
Kortsiktig gjeld	-1 221	-1 225	-1 279
Annen kortsiktig gjeld	-1 211	-1 216	-1 271
Premieavvik	-10	-9	-9
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	-22 465	-23 956	-25 449

Anleggsmidler

Verdiendring på faste eiendommer og anlegg fra 2007 til 2008 skyldes aktivering av nye investeringer i 2008 og avskrivninger av alle anleggsmidlene. I tillegg har anleggsporteføljen i kraftfondet økt betydelig.

Verdiendringen fra 2007 til 2008 i klassene "Utlån" og "Aksjer, andeler og innskuddsleiligheter" skyldes hovedsakelig postering mellom disse klassene på grunn av feil i klassifisering i tidligere regnskapsår.

De beregnede pensjonsmidlene øker med 926 millioner kroner, av dette utgjør pensjonsmidler i Trondheim kommunale pensjonskasse 746 millioner kroner. Resten

gjelder Statens pensjonskasse og Kommunal landspensjonskasse. Denne økningen er basert på beregninger som viser forskjellen mellom innbetalinger, forventet avkastning av pensjonsmidlene og faktiske utbetalinger.

Omløpsmidler

Aksjer og andeler, ihendehaverobligasjoner og kasse/bankinnskudd ble redusert og må sees i sammenheng med kjøp og salg i kraftfondet. Omløpsmidlene i kraftfondet er redusert med 1 550 millioner kroner. Dette må sees i sammenheng med økning av anleggsmidler i TKK.

Egenkapital

Egenkapitalen er redusert som følge av bruk av disposisjonsfond, samt føring av underskuddet for 2008.

Ubundne investeringsfond ble redusert med 1 355 millioner kroner, som hovedsakelig skyldes endringer i kraftfondet. Endringer er også knyttet til forhold vedrørende ekstraordinære startlåninnbetalinger og bruk av tidligere avsetninger i forbindelse med finansiering i investeringsregnskapet

Gjeld

Hovedårsaken til økning i gjeldsnivået er økte pensjonsforpliktelser, og lånefinansiering av investeringene.

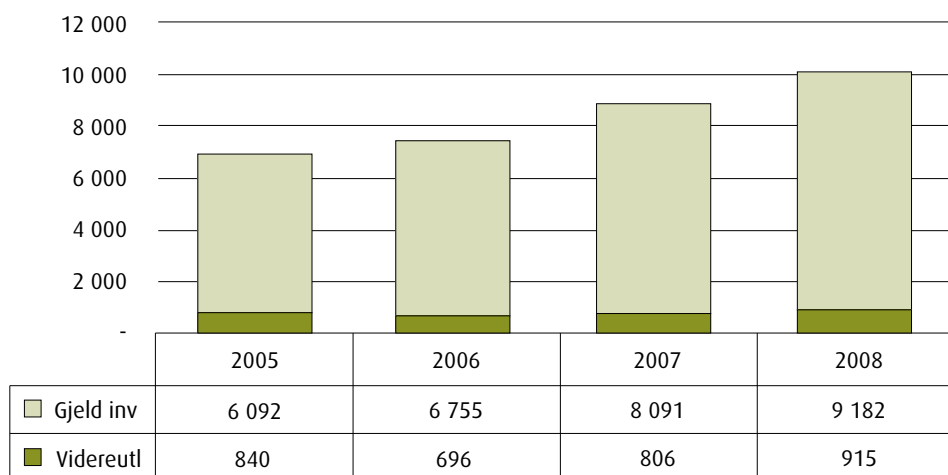
Gjeldsutviklingen

Trondheim kommunes gjeld er fordelt på to hovedgrupper. Dette er lån opptatt til investeringsformål og lån knyttet til videreutlåneordningen – ”startlån”. Trondheim kommunes gjeldsforpliktelser øker kraftig. Dette skyldes store årlige investeringer innen skole- og omsorgssektoren, samt liten egenfinansieringsevne. I gjennomsnitt cirka 81 prosent låneandel i perioden 2005 til 2008.

Gjeld til videreutlån varierer i perioden. Dette har sammenheng med størrelsen på ekstraordinære nedbetalinger av lån til dette formålet det enkelte år.

Utvikling i samlet gjeld

Millioner kroner

Trondheim kommunes gjeld knyttet til investeringsformål øker kraftig i perioden. Gjelden har økt med i gjennomsnitt knapt 0,8 milliarder kroner per år i perioden.

Det er et mål og en forutsetning at gjeldsforholdet vedrørende videreutlånsordningen(e) skal balanseres ved at eventuelle misligholdte lån skal avskrives og innbetales mot Husbanken.

Tabellen viser at det er balanse mellom den gjeld kommunen har til Husbanken og låntakernes gjeld til kommunen i perioden.

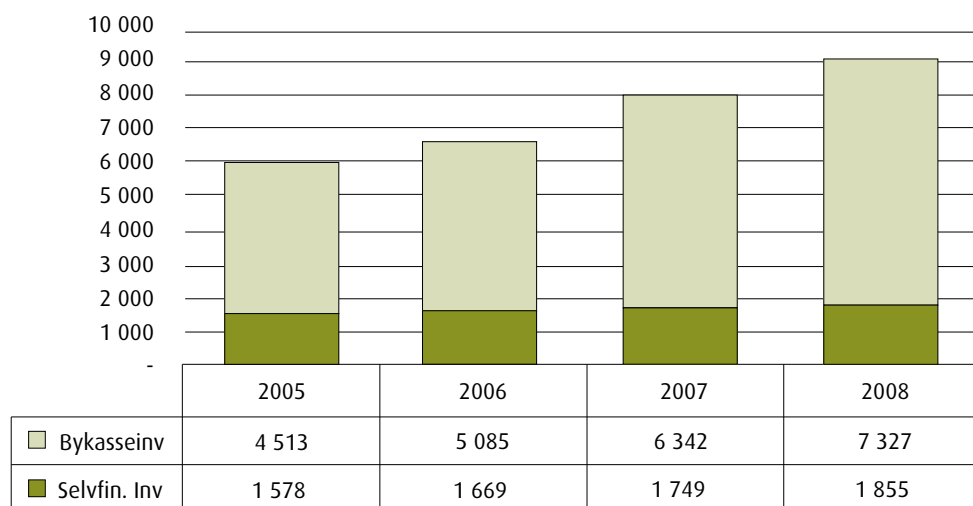
Gjeldsforholdet videreutlånsordningen

Millioner kroner	2005	2006	2007	2008
Bokført gjeld	839,9	-695,8	-806,1	-914,9
Utlånt	502,3	579,2	680,8	766,7
Ikke utlånt	47,6	18,4	46,7	61,0
Eksterne avdrag	290,0	98,2	79,9	87,3
Differanse	0	0	1,3	0,1

Gjeld til investeringsformål kan også fordeles i to hovedgrupper avhengig av hvordan gjelden betjenes. Det vil si med hvilke inntekter utgiftene til renter og avdrag betales. Dette er lån til selvkostområdene (for eksempel vann, avløp og renovasjon), ”selvfinansierende investeringer” hvor kapitalutgiftene kan/ skal finansieres av leieinntekter, gebyrer, refusjoner og statlige tilskudd, og lån til bykasseformål (for eksempel skoler og sykehjem) finansiert ved kommunens generelle frie inntekter.

Gjeldsendring eksklusiv videreutlån

Millioner kroner

Gjeldsøkningen i perioden er i hovedsak knyttet til de generelle bykasseinvesteringene hvor avdrag og renter skal dekkes av de løpende driftsinntektene.

Garantiansvar

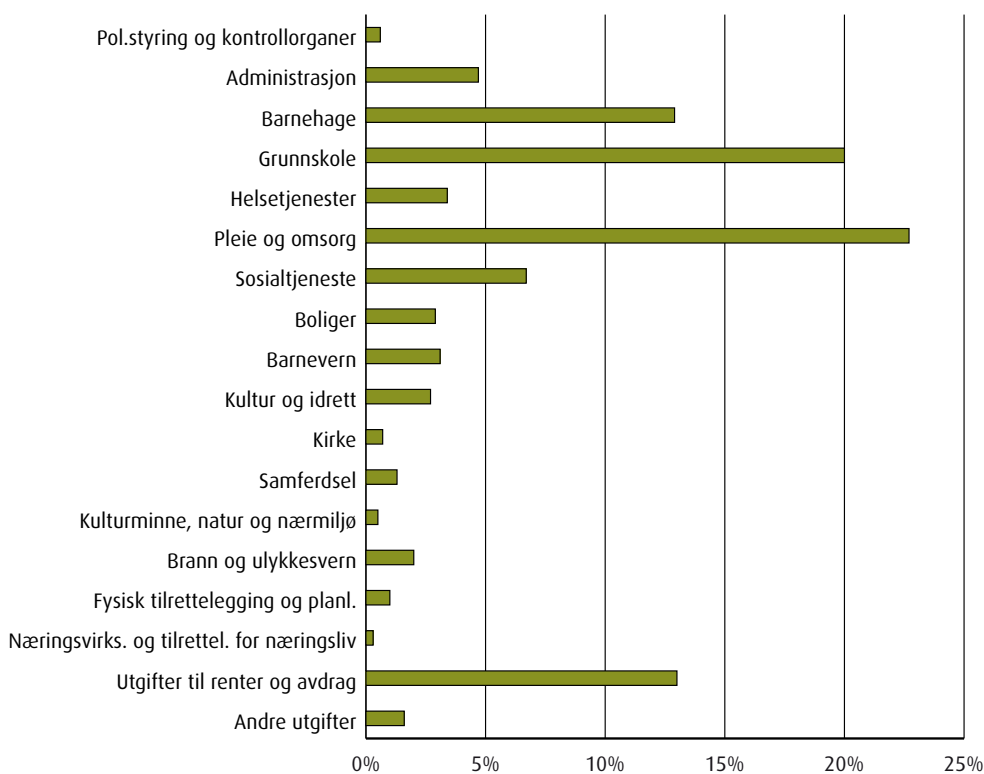
Millioner kroner	Garantiansvar per 31.12.05	Garantiansvar per 31.12.06	Garantiansvar per 31.12.07	Garantiansvar per 31.12.08
Idrett	22	20	62	61
Institusjoner/Barnehager	115	132	126	209
Aksjeselskap/ Næringsvirksomhet	244	287	250	209
Boliger	624	597	571	553
Div. formål	12	18	14	11
Sum	1 016	1 054	1 022	1 042

Tabellen viser at kommunens totale garantiansvar har økt med 20 millioner kroner fra 2007 til 2008. Økningen har kommet innenfor institusjoner/barnehager. Dette skyldes garantiansvar for lån til utbygging ved Trondhjems Hospital. Garantiansvaret innenfor de andre områdene er redusert i løpet av 2008.

Risikoen for realisering av garantiansvar vurderes å være størst på idrettsområdet. Gjennom de siste årene er det spesielt vedtatt mange garantier for bygging av kunstgressbaner.

I perioden 2005-2008 er kommunens garantiansvar økt med 26 millioner kroner. Ser vi bort fra de store garantiansvarene knyttet til næringsformål (Trøndelag Bomveiselskap AS og Kraftverkene i Orkla (Statkraft)), som det er svært liten risiko forbundet med, har kommunens garantiansvar økt med 37 millioner kroner de siste fire årene.

Fordeling av brutto driftsutgifter, regnskap 2008

*Enhetslederne har fokus på risiko og internkontroll under Strategikonferansen på Hell i 2008.
(Foto: Carl-Erik Eriksson)*

Arbeidsgiverpolitikken

Arbeidsgiverpolitikken

Trondheim kommune har om lag 12 400 personer i arbeid, og er en av Norges største arbeidsplasser nord for Dovre. De fleste ansatte arbeider innenfor Oppvekst og utdanning, Helse og velferd.

Oversikt over ansatte i Trondheim kommune

Område	Kvinner		Menn		Til sammen	
	Personer	Årsverk	Personer	Årsverk	Personer	Årsverk
Oppvekst	4486	3405	1118	854	5604	4259
Helse	3662	2426	772	534	4434	2960
Byutvikling	526	451	586	572	1112	1023
Kultur	131	101	72	48	203	149
Interne tjenester/ rådmannen	528	363	199	156	727*	519
Diverse	67	54	49	35	116	89
IKS	10	10	178	142	188	152
Sum	9410	6810	2974	2341	12384	9151

*inkludert Vikartjenesten og Utviklingstjenesten, som ble avviklet 31.12.08

Tabellen viser antall fast ansatte i Trondheim kommune, kvinner, menn og totalt.

Mål og resultater

Likestilling

Dette kapitlet dreier seg om likestillingstiltak innen arbeidsgiverpolitikken. Kommunen har også gjennomført flere likestillingstiltak rettet mot andre målgrupper enn egne arbeidstakere, for eksempel prosjekt om likestilling i barnehagen, gutters utbytte av opplæring i grunnskolen, konferanse om ansattes holdninger til kjønn i det pedagogiske tilbudet i kommunen, samhandling med næringslivet om arbeidsplasser til yrkeshemmede osv, men disse tiltakene er ikke nærmere beskrevet her.

Mål: Arbeidsstokken i Trondheim skal gjenspeile befolknings sammensetningen i kommunen

Resultat: Plan for et mangfoldig arbeidsliv i Trondheim kommune ble vedtatt av formannskapet 19. september 2006. Oppfølging av planen foregår primært på enhetsnivå. I 2007 ble det foretatt en liten kartlegging blant et utvalg av enhetsledere. Tilsvarende kartlegging har ikke blitt gjort i 2008.

Kjønn

Det er iverksatt særlige sykefraværstiltak i kvinnedominerte yrker. Helse- og velferdsområdet startet i 2007 et prosjekt for å redusere sykefraværet blant gravide arbeidstakere. Erfaringene viser at dialog, ivaretagelse og tilrettelegging for den gravide ansatte reduserer sykefraværet. Prosjektet ble avsluttet ved årsskiftet, men administrasjonsutvalget vedtok høsten 2008 at en aktiv gravidepolitikk i et livsfaseperspektiv skal være en del av arbeidsgiverpolitikken i Trondheim kommune.

Enkelte barnehager har også jobbet bevisst med å redusere sykefraværet blant gravide arbeidstakere og rekruttering av menn. I fjerde kvartal 2008 var det 9,3 prosent menn i barnehagene.

Arbeidsstokken i Trondheim kommune består av flest kvinner. Ved årsskiftet utgjorde kvinnene 74,4 prosent av årsverkene.

Gjennomsnittlig lønn for fast ansatte i 2008

Totalt Trondheim kommune	Sum	Kvinner	Menn
Gjennomsnitt årsverk per ansatt	0,74	0,73	0,79
Gjennomsnitt lønn per årsverk	354735	350114	369271

Innvandrere

Rådmannen har gjennomført en kartlegging over antall medarbeidere med ikke-vestlig kulturbakgrunn per 1. januar 2009 og 189 av 234 enhetsledere svarte. 113 enheter hadde ingen ansatte med slik bakgrunn. 63 enheter hadde en til to ansatte i 100 prosent fast stilling. Gjennomsnittlig hadde enhetene som svarte 0,43 ansatte i fast stilling over 50 prosent. I fast stilling under 50 prosent var snittet 0,59 ansatte med ikke-vestlig kulturbakgrunn. I vikariater var det få ansatte med slik bakgrunn. Rådmannen vil foreta årlige kartlegginger for å følge utviklingen. I tillegg er det i samarbeid med Bergen kommune bestilt statistikk for andre kvartal 2008 fra Statistisk Sentralbyrå. Denne statistikken vil være mer detaljert. Slik statistikk vil bli bestilt annet hvert år. Leveringstiden er lang, så tallene vil først foreligge sommeren 2009.

Kommunen har ingen ledere med innvandrerbakgrunn. Innvandrere prioriteres derfor i lederrekrutteringsprogrammet.

Kandidatnettverket for Mangfold i Ledelse i regi av Kommunenes Sentralforbund skulle inspirere arbeidstakere med innvandrerbakgrunn til å ta et steg videre i karrieren. Første kull ble avsluttet i 2008. Tre kandidater fra Trondheim kommune deltok.

Trondheim kommune tar inn 15 deltakere annet hvert år på helsefagutdanningen for innvandrere.

Det er gitt tilretteleggingstilskudd fra NAV på 270 000 kroner til Trondheim eiendom for tilrettelegging av språkopplæring for fremmedspråklige renholdere.

Rekruttering av innvandrere er implementert i ansettelsesrutiner og etterspurt i kommunens utlysningstekst.

”Delta” er Trondheimsversjonen av ”Ny-sjanse”, som finansieres av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI). Formålet med prosjektet er å hjelpe innvandrere som kommer til Norge før introduksjonsprogrammet og mottar sosialhjelp. I dag har 73,3 prosent av de som har avsluttet ”Ny sjanse-programmet” gått over til jobb eller utdanning.

Beholde og rekruttere ansatte med nedsatt funksjonsevne

Kommunen har god måloppnåelse i forhold til å ta vare på ansatte som er i ferd med å falle ut av yrkeslivet på grunn av sykdom. Bedriftsinterne atferingstilfeller er gradvis redusert fra 108 i 2004 til 29 i 2008. Rekruttering av mennesker med nedsatt funksjonsevne er implementert i ansettelsesrutiner og etterspurt i kommunens utlysningstekster. NAVs virkemiddel, som kan benyttes i forbindelse med rekruttering av personer med nedsatt funksjonsevne, er formidlet på intranettet. For 2008 har Trondheim kommune fått refundert utgifter fra første fraværsdag for 237 personer. Dette er ansatte som på grunn av kronisk sykdom har hyppig fravær.

Kommunen har hatt flere på gradert sykemelding enn på aktiv sykemelding i 2008. På gradert sykemelding utfører man deler av sin ordinære jobb og er derfor delvis i arbeid. På

aktiv sykemelding utfører man andre oppgaver. Utviklingen tyder derfor på at vi er blitt flinkere til å legge til rette for at ansatte kan utføre sine vanlige oppgaver og at vi dermed får folk inn i ordinært arbeid.

I 2008 ble det gitt tilsagn om litt over 2,9 millioner kroner i tilretteleggingstilskudd fra NAV, mot 2,6 millioner kroner i 2007. Det er i hovedsak enheter innenfor Helse og velferd og Oppvekst og utdanning som har benyttet virkemiddelet. Av til sammen 363 saker i 2007/2008 er det 135 i Helse og velferd (37 prosent) og 127 i Oppvekst og utdanning (35 prosent). I 2008 var det 60 ulike enheter som søkte og fikk tilsagn om tilskudd, mot 52 i 2007. Mange enheter har søkt flere ganger.

I 2008 har det i 65 prosent av sakene blitt gitt tilretteleggingstilskudd til forebyggende tiltak, det vil si tiltak for ansatte som står i fare for å bli sykmeldt. De fleste sakene gjaldt enkeltpersoner, men i 11 saker ble det gitt tilsagn til gruppetiltak. Hovedtyngden av tiltakene er brukt til kostnader som enhetene har hatt med å sette inn ekstraressurs som vikar eller ekstrahjelp sammen med den som står i fare for å bli sykmeldt. 38 prosent gjaldt slike tiltak. Tiltakene for øvrig fordeler seg på fysisk eller organisatorisk tilrettelegging, utprøving av arbeidsevne, opplæring i nye arbeidsoppgaver, veiledning eller arbeidstrening. Tilretteleggingstilskudd til gjenstander og arbeidsplasshjelpemidler ble gitt i ni prosent av sakene, 33 saker.

Universell utforming av arbeidsplasser

Ved universell utforming legges det vekt på tilgjengelighet for bruk av rullestol, gode lysforhold og fargeforskjeller i miljøet som fremmer orienteringsmuligheten. Det er utarbeidet egen mal for inn- og utvendig skilting av kommunens egne bygg. Resultatet er tydelig skilting og mulighet for å orientere seg. Det er tatt hensyn til universell utforming ved planlegging av kontorlokaler i Tinghusplassen 3 og i Erling Skakkes gate 14. Universell utforming tas med som premiss i anbudsmateriell ved skolebygg, barnehagebygg og helse-og velferdsentra. Dette kommer både brukere og ansatte til gode.

Alder

En attraktiv seniorpolitikk må til for at flest mulig skal ønske å være i arbeid lengst mulig. Kommunen har en bred tilnærming i seniorpolitikken som har hatt kontinuitet over flere år.

Bystyret bevilget midler til individuelle tiltak for ansatte over 62 år i 2008. 349 ansatte benyttet seg av motiveringsmidlene. Disse fordelte seg på 137 personer innen Oppvekst - og utdanning, 61 personer innen Helse - og velferd og 151 personer i andre tjenesteområder som Byutvikling, Kultur og Interne tjenester. De fleste seniorenene valgte ekstra fridager som tiltak.

Det ble det gjennomført fire motivasjons- og informasjonssamlinger for ansatte i aldergruppen 61/62 år. Her deltok 250 seniorer. Dataopplæring for modne arbeidstakere ble gjennomført for tre enheter i Helse og velferd og på en enhet fra Kultur.

Gjennomsnittsalderen for Trondheim kommunes ansatte var i 2008 på 43 år.

Oversikt over antall som har tatt ut AFP i 2008

Periode	Antall seniorer > 62 år		Antall AFP		Prosent AFP av årsverk 62+ totalt
	Antall	Årsverk	Antall	Årsverk	
Per 31.12					
2006	460	371	275	247	43,3
2007	504	375	294	254,6	40,4
2008 1. halvår	547	416,4	307	265,1	38,9
2008 2. halvår	627	431	307	262,6	37,9

Det er relativt sett færre ansatte som tar ut AFP. Dette er en gledelig utvikling, fordi kommunen beholder både kompetanse og reduserer utgiftene til AFP. Denne nedgangen kan være et tegn på at dagens bruk av seniormidler har vært vellykket.

Rekruttering

Rekrutteringsstrategi for Trondheim kommune ble vedtatt 14. juni 2007. Det er utarbeidet en handlingsplan for Helse og velferd med tiltak som ble iverksatt fra 2008.

Lederrekruttering

Mål: Få flere kompetente lederkandidater fra egne rekker, kvalitetssikre lederrekrutteringsprosessen og tiltrekke seg godt kvalifiserte eksterne søkere

Resultat: Det ble tilsatt 22 ledere i 2008, 15 kvinner og 7 menn. Ved utgangen av året hadde kommunen 234 enhetsledere, 163 kvinner og 68 menn.

Lederrekrutteringsprogrammet

Våren 2008 ble første kull i Lederrekrutteringsprogrammet uteksaminert. Alle de 12 deltakerne gjennomførte, sju kvinner og fem menn, hvorav en med ikke-vestlig kulturbakgrunn. Fem av deltakerne har fått lederstillinger. Høsten 2008 ble kull to tatt opp; ni kvinner og seks menn, hvorav to med ikke-vestlig kulturbakgrunn.

Rekruttering av ungdom til helse- og velferdssektoren

Mål: Tilby ungdom i alderen 16-18 år sommerjobb i den hensikt å stimulere til at de søker seg utdanning innen sektoren

Resultat: Etter politisk initiativ ble det bevilget 800 000 kroner til prosjektet "Ung i jobb". Tilbudet ble meget populært, og ved søknadsfristens utløp hadde det meldt seg 496 søkere, 343 jenter og 153 gutter. 40 ungdommer, 20 jenter og 20 gutter, hvorav tre med ikke-vestlig kulturbakgrunn, fikk tilbud om jobb. Ungdommene skulle ikke erstatte andre ansatte og ikke påta seg oppgaver de ikke følte seg modne for eller som brukerne ikke ønsket, for eksempel pleie.

Evalueringen av tiltaket var over all forventning. Samtidig som ungdommene fikk et godt bilde av helse- og velferdstjenesten, var ansatte og ledere meget godt fornøyd med tiltaket. Brukerne ga uttrykk for stor begeistring over alle ungdommene som gjorde sommeren til en fin tid med mange opplevelser.

Læringer

Mål: Sikre rekruttering til fagarbeiderstillingene og oppfylle Trondheim kommunes rolle som samfunnsaktør og bidra til at ungdom får gode utdanningsmuligheter

Resultat:

Inntak av lærlinger

Fag	Søkere			Kontrakter		
	Kvinner	Menn	Totalt	Kvinner	Menn	Totalt
Barne- og ungdomsarbeider	95	14	109	46	5	51
Helsefagarbeider	86	9	95	64	6	70
Andre fag	39	16	55	12	2	14
Totalt						135

Det er om lag 40 lærlinger med ikke-vestlig kulturbakgrunn. Av disse er det 16 lærlinger i helsefagarbeiderutdanningen for innvandrere.

I 2005 ble det tatt inn 108 lærlinger, i 2007 tok vi inn 109. Vi håper at vi klarer å få alle lærlingene som ble tatt opp i 2008 gjennom hele lærlingløpet.

Traineestillinger

Mål: Videreføre programmet med to trainee-stillinger for perioden 2008-2009

Resultat: For 2007/2008 hadde Trondheim kommune, sammen med Domstolsadministrasjonen, Norges teknisk-naturvitenskaplig universitet (NTNU), NAV og Direktoratet for arbeidstilsynet to trainee-stillinger. Opplegget ble avsluttet sommeren 2008. Både etatene og kandidatene var fornøyd med opplegget, men på grunn av økonomien kunne ikke ordningen videreføres.

Arbeidsmiljø

Mål: Alle enheter skal ha et trygt og godt arbeidsmiljø hvor sikkerhet er ivaretatt

Resultat: Årets arbeidsmiljødag ble arrangert 6. november 2008 for arbeidsmiljøutvalg, arbeidsmiljøgrupper, verneombud og tillitsvalgte. Om lag 650 personer deltok, en økning på 50 personer sammenlignet med 2007. Ranheim helse- og velferdssenter fikk arbeidsmiljøprisen.

Arbeidsmiljøenheten ble opprettet 1. januar 2008. Enhetens primære funksjon er strategisk og forebyggende arbeid innenfor områdene målrettet helseovervåking, analyse og utforskning, systematisk helse- miljø- og sikkerhetsarbeid (HMS)/ vernetjeneste og arbeidsmiljøutvikling på enhetene. Arbeidsmiljøenheten har 11 ansatte med variert faglig bakgrunn.

Tiltak for å forebygge og redusere sykefravær

Arbeidet med et mer inkluderende arbeidsliv er integrert i det ordinære helse-, miljø og sikkerhetsarbeidet.

Sykefravær

Mål: Målet for 2008 er en ytterligere reduksjon med ett prosentpoeng i forhold til 2007

Resultat: Gjennom avtalen om inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) har Trondheim kommune forpliktet seg til å arbeide for å redusere sykefraværet med 20 prosent i avtaleperioden. Det samlede sykefraværet i kommunen i 2008 er 10,6 prosent. Det er en økning på 0,5 prosentpoeng fra 2007. Målsettingen om et prosentpoengs reduksjon er ikke innfridd. Fraværsnivået er tilbake på tilnærmet samme nivå som i toppåret 2003, etter å ha gått litt opp og ned de siste årene. Sammenlignet med andre storbykommuner er fraværet relativt høyt, men det er usikkerhet om datagrunnlaget og rapporteringen er direkte sammenlignbar. Trondheim kommune har stort sett fulgt den samme utviklingen som de andre storbykommunene.

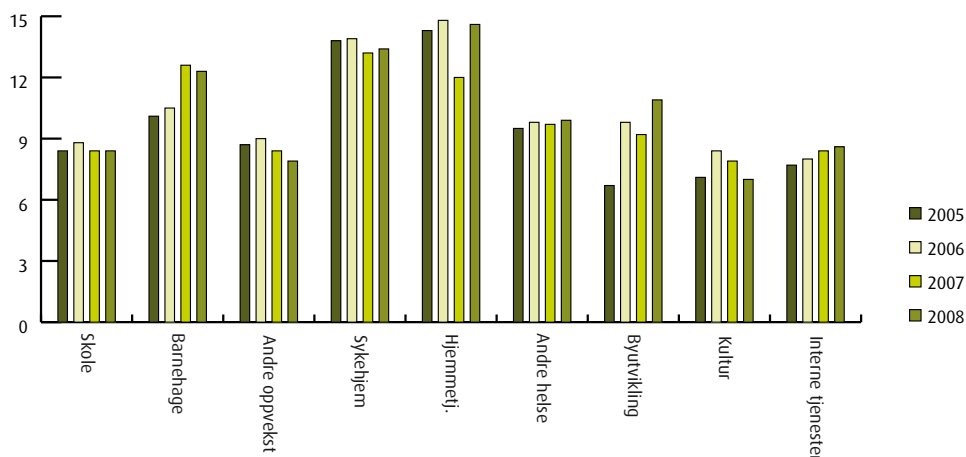
Sykefravær 2000 – 2008

I prosent fordelt på korttidsfravær (under 56 dager), langtidsfravær (over 56 dager) og kjønn

Områder:	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Samlet fravær	9,5	9,8	10,2	10,7	10,0	9,7	10,4	10,0	10,6
Korttidsfravær	4,1	4,0	4,1	4,4	4,1	4,2	4,6	4,5	4,7
Langtidsfravær	5,4	5,8	6,1	6,3	5,9	5,5	5,7	5,5	5,9
Kjønnsfordelt:									
Korttid kvinner	4,3	4,3	4,5	4,7	4,4	4,6	5,0	4,8	5,0
Korttid menn	3,3	3,3	3,2	3,3	3,3	3,4	3,6	3,4	3,5
Langtid kvinner	6,2	6,7	7,0	7,3	7,0	6,2	6,5	6,3	6,9
Langtid menn	3,4	3,4	3,4	3,7	2,9	3,4	3,4	3,1	3,2

I 2008 var sykefraværet i Trondheim kommune, i absolutte tall, på 249 958 dagsverk, det vil si nesten en kvart million dagsverk. Av dette var 140 368 dagsverk fravær på mer enn 56 dager. Kommunens kostnader med 10,6 prosent sykefravær utgjør om lag 161 millioner kroner, mot om lag 140 millioner kroner i 2007. Kostnaden er lønnsutbetalinger ved sykefravær med fradrag for refunderte sykepenger fra folketrygden. Forutsetningen som ligger til grunn for beregningen er en gjennomsnittlig årslønn på 320 000 kroner.

Sykefravær per tjenesteområde 2005-2008

Innen tjenesteområdene har barnehagene, andre tjenesteområder innen oppvekst og kultur hatt en liten nedgang i sykefraværet fra 2007. Sykehjem, andre enheter innen Helse og velferd og Interne tjenester har hatt en liten økning i forhold til 2007, mens hjemmetjenestene og byutviklingsområdet har hatt en markant stigning. Skolenes sykefravær er stabilt på samme nivå.

Det interne arbeidsmarkedet (DIA)

Mål: Å sørge for at arbeidet med å forflytte og omplassere fast ansatte internt i Trondheim kommune profesjonaliseres og kvalitetssikres, slik at fast ansatte får en mest mulig ensartet behandling, at omløpshastigheten økes og kostnadene for Trondheim kommune minimaliseres. Det er også et mål å få avsluttet alle saker som er tre år og eldre. Det interne arbeidsmarkedet (DIA) omfatter medarbeidere som er blitt overtallige, ferdig attførte og andre omplasseringer. Fra og med 2008 er dette gått inn som ordinær drift som en del av Personaltjenesten.

Resultat: 23. september 2008 vedtok formannskapet å legge ned Utviklingstjenesten fra 1. januar 2009. Dette omfattet 13 personer og i underkant av 12 årsverk. I samme formannskapsmøte ble det vedtatt at all vikarutleie fra den sentrale vikarordningen skulle opphøre fra 1. januar 2009 og at Vikartjenesten skulle avvikles som enhet innen 1. mars 2009. Dette omfattet 134 ansatte. Avviklingene hadde store konsekvenser for arbeidet i DIA på slutten av 2008.

I 2008 har antallet i DIA, inklusive Vikartjenesten og Utviklingstjenesten, til sammen omfattet 422 ansatte. Arbeidet er slutført for 166 ansatte. Ved inngangen til 2009 er antallet som skal formidles 54, antallet som er midlertidig plassert 172 og antallet fast tjenesteplassert der DIA dekker differanse i lønn mellom stillingens budsjetterte kostnad og den lønn vedkommende har, 30 personer. Til sammen 256 personer, hvor 101 kommer fra Vikartjenesten.

Mange nye tilmeldinger på slutten av året vil påvirke omløpshastigheten. Det er et stort paradoks at mange som har blitt overtallige, både ved avviklingen av Vikartjenesten og som følge av budsjettreduksjoner innen Helse og velferd er helsefagarbeidere, som det vil være behov for igjen om få år.

Det arbeides kontinuerlig med å avvikle gamle saker. Ved inngangen til 2008 var det 32 fast ansatte, meldt før 1. juni 2006, som var under formidling eller midlertidig plassert. Ved utgangen av 2008 var tallet redusert med 14. 1. januar 2008 dekket DIA helt eller delvis lønn for 19 personer, mens 1. januar 2009 var antallet redusert til 11. Målet om å få avsluttet saker som er tre år og eldre er dermed i ferd med å bli nådd.

DIA har i 2008 holdt budsjettet med et lite merforbruk på 11 000 kroner. Imidlertid har de dratt med seg et merforbruk fra 2007 på 1,1 millioner kroner.

Tabellen nedenfor viser gjennomstrømningen i DIA i 2008

		Overtallige	Attførte	Andre	Totalt
Status	01.01.08	39	55	34	128
	Tilgang	77	35	35	147
	Avgang	64	58	28	150
	Resultat	13	-23	7	-3
Status DIA	01.01.09	42	32	41	125
Vikartjenesten		101			101
Totalt		143			226

Heltid – deltid

Mål: 70 prosent av de ansatte i Helse og velferd skal ha minst 80 prosent stilling

Resultat: I 2008 ble det gjennomført en kartlegging av fast ansatte i deltidsstillinger. Denne ble lagt fram for administrasjonsutvalget til orientering. Det ble også lagt fram en sak for formannskapet våren 2008. Saken viste at det er et misforhold mellom bemanningsbehov gjennom uka, ressurstilgang, arbeidstidsbestemmelser og andre regler og ansattes ønsker for egen arbeidssituasjon, og at det er umulig å oppnå prosjektets mål med eksisterende vilkår. Formannskapet åpnet for tilsetninger i stillinger mindre enn 50 prosent, men var tydelige på at organisasjonen fortsatt må ha fokus på å øke stillingsandeler, helst til 100 prosent stilling.

Ansatte februar 2008			
	Heltid	Deltid	Heltidsandel
Hele kommunen	8333	3899	68%
Skoler	2214	524	81%
Barnehager	1501	233	87%
HV-senter	608	1012	38%
Hjemmetjeneste	357	352	50%
Tjen.utv.hem	443	522	46%
Andre helse og velferdstj.	708	321	69%

Ansatte desember 2008			
	Heltid	Deltid	Heltidsandel
Hele kommunen	8407	3981	68%
Skoler	2202	497	82%
Barnehager	1561	251	86%
HV-senter	645	1099	37%
Hjemmetjeneste	377	372	50%
Tjen.utv.hemm	457	491	48%
Andre helse og velferdstj.	745	331	69%

Av tabellene framgår det at forholdet mellom heltids- og deltidsstillinger har holdt seg stabilt gjennom året.

I 2007 ble det foretatt en manuell telling innen helse og velferd over ansatte som hadde fått økt stillingsandel. Tilsvarende telling er ikke gjort i 2008. Ut fra lønnsstatistikken viser det seg at 586 medarbeidere innen helse og velferd (botiltak ikke medregnet) har fått økt stillingsandel (fra februar til desember 2008) svarende til 109 årsverk. Noen har fått en liten økning, mens andre har fått en meget stor. Disse har ikke nødvendigvis fått heltidsstillinger, og det er en av årsakene til at forholdet mellom heltids- og deltidsstillinger er uendret.

Arbeidet med utjevning av turnusplan er ikke kommet så godt i gang som ønskelig. Dette vil bli prioritert i 2009.

Ved Nidarvoll helsehus ble to avdelinger med det høyeste sykefraværet tatt ut til et forsøksprosjekt med økt grunnbemanning. Alle avdelingene deltok ved at enkelte deltidsansatte fikk utvidet stillingsandelen sin. Ved de to avdelingene som fikk økt grunnbemanning økte fraværet, mens de to andre avdelingene hadde nedgang. Deltakerne i prosjektet endret ikke fraværsmønsteret sitt, men brukerne opplevde bedre kvalitet på tjenestene. De ansatte som deltok i prosjektet opplevde arbeidssituasjonen som mer tilfredsstillende, selv om de arbeidet fem av 12 søndager. Prosjektet ble avsluttet siden det ikke gav målbar økonomisk gevinst.

Tall fra Kommunenes sentralforbund (KS) viser at Trondheim har mindre bruk av deltidsstillinger sammenlignet med de andre kommunene i Sør-Trøndelag. I Trondheim har det også vært en merkbar nedgang i antall deltidsstillinger de siste seks årene.

Kompetanse

Introduksjon av nytilsatte

Mål: **Gi den enkelte mulighet til å oppdage mangfoldet i kommunen og se sin egen rolle som del av helheten, gi den enkelte mulighet for å oppleve fellesskap og identitet på tvers av enhetstilknytning og å inspirere og motivere den nytilsatte**

Resultat: I 2008 er det gjennomført fire introduksjonsdager for nytilsatte i Trondheim kommune. 195 nytilsatte har deltatt på disse samlingene; av disse var 28 lærlinger. Alle tjenesteområder har vært representert. Tema har vært kommunens mål, oppgaver, visjon og verdier, personalpolitiske og etiske retningslinjer, plikter og rettigheter som arbeidstaker.

Kartlegging av kompetanse

Mål: **Utnytte kompetanse mellom ulike tjenesteområder**

Resultat: Det har vært foretatt en kartlegging i alle botiltak for utviklingshemmede for å få oversikt over behovet for kompetanseutveksling mellom botiltak og skoler, barnehager og SFO. Ansatte i botiltak innehar en kompetanse som skoler kan ha nytte av i forhold til elever med spesielle behov. Slikt samarbeid kan også bidra til bedre turnusplaner og/eller økte stillingsandeler i botiltakene.

Kartleggingen viste at behovet for et slikt samarbeid var varierende, men ordningen vil bli prøvd ut i forhold til to botiltak og tilhørende skoler i den aktuelle bydelen.

Varsling

Mål: **Trondheim kommune skal legge til rette for at ansatte kan varsle om kritikkverdige forhold – jamfør Arbeidsmiljøloven § 3-6**

Resultat: Bystyret vedtok 25. januar 2007 å opprette et varslingssekretariat i Trondheim kommune. Sekretariatet består av tre personer fra rådmannens fagstab, en økonom, en jurist og en sosionom.

Sekretariatet mottar ikke alle varslingssaker i Trondheim kommune. Det er opp til den som varsler om ordinær tjenestevei skal benyttes, om tillitsvalgt eller verneombud kontaktes, eller om saken skal meldes til sekretariatet.

Siden sekretariatet ble opprettet 6. november 2007 og frem til 31. desember 2008, er det registrert 25 saker. 12 saker er registrert ved personlig oppmøte, tre per telefon, to per brev og åtte via webløsningen som ble etablert høsten 2008. Sakene er fordelt innenfor kategoriene brudd på etiske retningslinjer (6), fare for liv og helse (2), arbeidsmiljø (12) og annet (5). Det er varsler som kategoriseres i webløsningen, og ikke alle har vært helt treffende i forhold til sakens reelle art. Fem av varslene er gjort anonymt, de øvrige har stått fram med navn. Alle anonyme varslinger er kommet via webløsningen. 20 av sakene var ferdig behandlet per 31. desember 2008. Av de ferdigbehandlede sakene, er

ti saker avsluttet fra sekretariatets side og har fått videre oppfølging på enhet eller medført andre konsekvenser, åtte henlagt fordi påstand fra varsler ikke er verifisert og to saker er avvist som sak som ikke faller inn under definisjonen ”varsling av kritikkverdige forhold”.

Trepartssamarbeidet

Mål: **Utløse kreativitet og engasjement blant ansatte, utvikle tjenestetilbudet, skape godt arbeidsmiljø gjennom positiv deltakelse fra alle ansatte, skape en attraktiv arbeidsplass og bidra til positivt omdømme**

Resultat: Gjennom trepartssamarbeidet er det nå skolert 28 utviklingsveiledere. Utviklingsveilederne er kommunale prosessveiledere som også i 2008 har bistått ansatte og enheter i å realisere ideer og forslag til endring, omstilling og utvikling. I tillegg er Trondheim kommune fra 1. januar 2008 deltaker i det nasjonale ”Kvalitetskommuneprogrammet”. Programmet bygger på samme prinsipper og grunnlag som trepartssamarbeidet. I ”Kvalitetskommuneprosjektet i Trondheim kommune” kurser, veileder og følger Utviklingsveilederne opp arbeidsmiljøgruppene ved enhetene for å bidra til kvalitetsforbedring, arbeidsglede og nærvær. Det skal kurses 20 arbeidsmiljøgrupper per år i prosjektperioden, fordelt mellom Helse- og velferd og Oppvekst og utdanning.

It og organisasjonsutvikling

Mål: **Utvikle tjenestetilbudet og legge til rette for en forenklet og effektiv samhandling og saksbehandling med innbyggerne**

Resultat: Også i 2008 har kommunen hatt fokus på å utvikle e-tjenester til byens innbyggere. I løpet av året ble det inngått rammeavtale med skjemaleverandør, og en rekke nye skjema er gjort tilgjengelige for innbyggerne. Forut for utvikling av nye skjema blir arbeidsprosessene kartlagt med sikte på forenkling og effektivisering. Et viktig satsingsområde i 2008 har vært skolesektoren, hvor målet er å legge til rette for økt elektronisk samhandling mellom skole og foresatte.

Et prosjekt med utprøving av chatteløsning for innbyggerne er prøvd ut ved blant annet sentralbordet og Oppvekstkontoret. Resultatet så langt har vært svært oppløftende, med udelt positiv respons både fra innbyggere og ansatte.

Formannskapet har vedtatt utprøving av elektroniske sakspapirer, og det er etablert et prosjekt med sikte på utprøving fra første kvartal 2009. Prosjektet skal også utrede mulig overgang til elektroniske sakspapirer for formannskapet fra 2010. Kartlegging av arbeidsprosesser med sikte på forenkling er også en del av dette prosjektet.

I løpet av 2008 er Trondheim kommune blitt medeier i IKA-Trøndelag, (interkommunalt arkiv). IKA skal ta hånd om kommunens historiske arkiv.

Nøkkeltall IKT

Type PC	2006 Antall	2007 Antall	2008 Antall
Arbeidsstasjoner	4326	3942	4250
Mobil klient	1326	1835	2050
Arbeidsstasjon elevnett	2141	2540	3700
Til sammen	7793	8317	10000

Det Digitale Trøndelag

Mål: Forbedre kommunal service og øke tilgjengeligheten ved å ta i bruk elektroniske tjenester mot innbyggere og næringsliv, samt bidra til intern effektivisering, forenkle kommunikasjon mellom forvaltningsnivåene og etablere nye kommunikasjonskanaler mellom innbyggere og politikere

Resultat: Det Digitale Trøndelag (DDT) er etablert som et forpliktende samarbeid mellom 11 større og mindre kommuner i Trøndelag, de to fylkeskommunene og fylkesmennene i Nord- og Sør-Trøndelag. Ulike prosjekt er gjennomført og gjennomføres i regi av DDT. I 2008 er prosjektet ”Anskaffelse og innføring av PDA i pleie- og omsorgssektoren” gjennomført. Løsningen innebærer at ansatte har elektronisk tilgang til kommunens pasientsystem via en PDA(Personlig Digital Assistent), når ansatte er ute hos bruker. Oppslag og registrering skjer ”der og da”. Løsningen øker både kvaliteten på data som legges inn i systemet, sikrer at systemet er oppdatert til enhver tid, i tillegg til at det gir tidsbesparelser.

Brukere – roller i samhandling (BRIS)

Trondheim kommune skal gjennom BRIS-prosjektet innføre nytt lønns-, personal-, økonomi- og investeringsprosjektsystem. Det nye systemet inneholder mer funksjonalitet enn dagens løsninger, og støtter opp om kommunens arbeidsprosesser innenfor de aktuelle funksjonsområdene. Det har vært gjennomført en rekke aktiviteter i BRIS i 2008.

Det ble gjennomført en forberedende opplæring HR tidlig vår 2008 for om lag 750 deltakere. Nytt innkjøpssystem ble iverksatt juni 2008. Det nye systemet innenfor økonomi, lønn og personal (HR) ble validert i september, oktober og november. Ny framdriftsplan ble vedtatt i november 2008, som gjelder til april 2009. Videre framdrift avhenger av om kommunen aksepterer løsningen. Status for prosjektet er at det er vesentlig forsinket i forhold til opprinnelig framdriftsplan. Implementering i organisasjonen vil tidligst kunne gjennomføres høsten 2009.

Barna trives på Kyvatnet naturbarnehage. (Foto: Carl-Erik Eriksson)

Barnehager

Barnehager

Nærmere 9 900 barn i alderen 0-5 år går i barnehage i Trondheim. Ved utgangen av året består barnehagesektoren av 74 private barnehager, 98 familiebarnehager og 55 kommunale enheter. De kommunale enhetene består hovedsakelig av to eller tre barnehager hver. 62 prosent av barna går i kommunal barnehage. Oppvekstkontoret administrerer opptaket til barnehagene. De reguleres av lov om barnehager, lov om grunnskolen og vidaregåande opplæring.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjett
-21,1 mill kr	-68,3 %

Barnehageområdet finansieres i hovedsak av statstilskudd og foreldrebetaling. Kommunal netto budsjettramme for området var i 2008 på 30,9 millioner kroner. I sum fikk barnehageområdet et merforbruk på 21,1 millioner kroner, som utgjorde hele 68 prosent av netto budsjett. For å vurdere aktivitetsnivået i den kommunale barnehagesektoren vil bildet bli mer korrekt hvis merforbruket vurderes opp mot brutto budsjett, eksklusive statsfinansierte tilskudd til private barnehager. Brutto driftsbudsjett for kommunal barnehagesektor var i 2008 om lag 638 millioner kroner. Målt avvik mot dette beløpet utgjør 3,3 prosent.

13 millioner kroner av merforbruket var knyttet til de kommunale barnehagene. Dette skyldes delvis at et flertall av barnehagene ikke greide å tilpasse seg reduksjonen i kompensasjonen av lønnsoppgjøret, som kom på slutten av året. I tillegg rapporteres høye vikarutgifter på korttids sykefravær. Barnehager med store merforbruk vil bli fulgt opp tett i 2009. De resterende åtte millioner kroner i merforbruk skyldes at ekstra driftsutgifter til midlertidige barnehager ble høyere enn budsjettert, og at det oppsto inntektssvikt ved at anslaget for tildeling av statlige skjønnsmidler lå for høyt.

Samlet fikk Trondheim tildelt 215 millioner kroner i statlige skjønnsmidler til barnehagesektoren i 2008. Om lag 94 millioner kroner ble utbetalt i kommunale tilskudd til private barnehager, inklusive kompensasjon for moderasjoner.

Mål og resultater

Mål: Alle som søker barnehageplass innen fristen for hovedopptaket 1. mars skal få tilbud om barnehageplass innen 1. august

Resultat: Det ble registrert 3 018 søknader til hovedopptaket. Av disse var 925 søknader om overflytting til annen barnehage. De aller fleste ønsket plass fra august/september, mens bare fem prosent ønsket oppstart senere på året. Alle foreldrene benyttet elektronisk søknad. Alle søkerne fikk tilbud om plass.

Etter fristen 1. mars ble det registrert om lag 1 470 nye søknader. 99 prosent av alle søknadsbekreftelser og tilbudsbrev fra Oppvekstkontoret ble sendt via e-post til foreldre/foresatte.

Ved utgangen av 2008 var det 9 870 barn i barnehager og familiebarnehager i Trondheim. I tillegg ble 504 barn registrert som brukere av åpen barnehage. I løpet av 2008 var det i kommunale barnehager en økning på 676 barn, mens det i de ordinære private barnehagene var en nedgang på 316 barn. Denne store endringen skyldes at de fleste nye barnehagene var kommunale, samt at kommunen i løpet av 2008 overtok St. Olavs Hospital sine barnehager med 300 barn. Det ble registrert en svak nedgang i de private familiebarnehagene på 24 barn.

Samlet netto tilvekst i 2008 var dermed 336 barn. Tilveksten fordeler seg noenlunde likt mellom barn over og under tre år. Andelen barn med heldagsplass (over 33 timer per uke) er 95 prosent, som i 2007.

Ved utgangen av 2008 hadde 93 prosent av barn i alderen 1-5 år fast plass i ordinær barnehage eller familiebarnehage. Tilsvarende dekning i 2007 var på 92 prosent.

Mål: Ansatte får tilbud om kompetanseheving

Resultat: Rådmannen inngikk i 2007 en avtale om utprøving av verktøy for kompetansekartlegging i barnehagene. 14 kommunale barnehager meldte sin interesse for å delta på utprøving av verktøyet. I løpet av 2008 besluttet rådmannen å si opp avtalen, fordi verktøyet var for arbeidskrevende.

Barnehagenes resultatrapportering viser at de generelt har god kunnskap om de ansattes kompetanse, men det varierer i hvor stor grad arbeidet er systematisert og dokumentert for eksempel i en kompetanseplan.

Prosjektene innenfor kvalitetsutviklingsprogrammet i 2008 omhandlet områder som IKT som pedagogisk verktøy, de yngste barna, likestilling og likeverd, systematisk vurdering, barn og rom og Reggio Emilia nettverk. Erfaringskonferansen samlet 150 deltakere fra kommunale og private barnehager, og hadde som tema likestilling og likeverd.

Intensjonsavtalen mellom kommunen og Dronning Mauds Minne høyskole er fulgt opp med utvikling av ulike samarbeidsformer, videreføring av utviklingsprosjekter og utvikling av informasjon om forsknings- og utviklingsarbeid. Faglige tema i nettverkssamlinger for familiebarnehager og åpne barnehager har vært om de yngste barna og tilknytning, relasjon og samspill.

Mål: Barnehagen skal bidra til å styrke barns kulturelle identitet og personlige uttrykk

Resultat: Den kulturelle barnehagesekken skal gi innhold til fagområdet kunst, kultur og kreativitet i rammeplanen. Både kompetanseutvikling og kulturtilbud til barnehager skal være en del av arbeidet. I løpet av året fikk alle barnehager ulike kulturtilbud, blant annet gjennom Pilotgalleriet, Ringve Museum, Kulturkarusellen og konserter.

Kulturombud er oppnevnt i 45 kommunale barnehager. Kulturombudene administrerer og følger opp arbeidet med tilbudene i den kulturelle barnehagesekken. Hovedfokus i samarbeidet med kulturombudene har vært informasjon, de yngste barna og det visuelle kunstområdet. Det er etablert et arbeidsutvalg med en representant fra hver bydel som skal legge til rette for erfaringsdeling gjennom nettverksarbeid.

Mål: Barnehagen har godt lederskap

Resultat: Etter planlegging sammen med de kommunale lederne, startet rådmannen høsten 2008 lederopplæringsprogram for 400 pedagogiske ledere i de kommunale barnehagene. Programmet varer i perioden 2008-2011. Hensikten med programmet er å styrke den samlede lederkompetansen i barnehagene. Programmet er bygd opp med tanke på å gi deltakerne større innsikt i forhold til egen rolle og utøvelse av ledelse i praksis.

Mål: Barn har økt kunnskap om språk og matematikk

Resultat: Felles opplæringstiltak for barnehage og småskoletrinnet i foreberedende matematikk og lese- og skriveopplæring er videreført. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) ved Opplæringscenteret har gjennomført mer enn 60 kursdager i matematikk for barnehagebarn og ansatte. Bokstaver og tall er blitt mer synlig både visuelt og gjennom økt bevissthet i bruk av pedagogisk materiell. Flere barnehager har utviklet progresjonsplaner for å tilpasse det pedagogiske arbeidet med språk og matematikk. Småskoletrinnet og barnehager har på syvende året hatt felles kursdag med erfaringsutveksling og foredrag.

Mål: Barnehage, skole og Barne- og familietjenesten har samordnet innsats

Resultat: Mer enn 70 prosent av barnehager og skoler rapporterer høy måloppnåelse. Samarbeidsrutinene med Barne- og familietjenesten fungerer ulikt i bydelene. Reduksjon av saksbehandlingstiden er en utfordring i noen bydeler. Samarbeidet framheves positivt når det gjelder kompetanseheving innenfor ulike metodeverktøy. Mange enheter har funnet gode løsninger for samarbeid med skole gjennom bli-kjent dager og utarbeidelse av felles rutiner ved overgangen mellom barnehage og skole. Flere enheter enn før kjenner fagplanen for første trinn.

Mål: Barnehagens pedagogiske personale har økt kompetanse knyttet til særlige risikogrupper. Barnehagene benytter effektevaluerte metoder. Utvalgte barnehager har spisskompetanse om særlige diagnoser

Resultat: Også i 2008 er det arbeidet med forbedringer i det spesialpedagogiske arbeidet mot en mer inkluderende barnehage. Arbeidet med sikring av kvalitet skjer gjennom bruk av og opplæring i effektevaluerte metoder sammen med Barne- og familietjenesten. Innsatsområdene er organisert som prosjekter med representativ deltakelse fra barnehager i bydelene. Av dette kan nevnes tema som rus og psykisk helse, tidlig innsats og samarbeid mellom helsestasjon og barnehage om helseundersøkelser og effektiv ressursbruk. Høsten 2008 igangsatte rådmannen et arbeid med avklaring av rettigheter etter helseloven for alvorlig syke barn i barnehagen.

Gartneriet barnehage og avlastningsbolig startet opp i februar 2008.

Barnehagen er knutepunktbarnehage for multifunksjonshemmede barn. Statlige prosjektmidler brukes i utviklingsarbeid ved enheten for å skape et helhetlig tilbud til de yngste barna, til samarbeid med forskningsmiljø og utvikling av IKT i arbeidet med barna.

Rådmannen startet i 2008 et samarbeidsprosjekt med Møller kompetansesenter om utvikling av knutepunktfunksjon for hørselshemmede barn. Dette innbefatter særlig tilrettelegging for hørselshemmede barn i trondheimsbarnehagene, effektiviseringstiltak knyttet til ressursbruk, sakkyndighetsarbeid, rådgivning, veiledning og kunnskapsdeling mellom barnehager.

For barnehageåret 2008/09 er det fattet 155 enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp etter opplæringsloven, fordelt på 106 gutter og 49 jenter. Antallet barn med rettigheter er økende og behovene mer omfattende enn tidligere år. Det registreres også press på ressurser etter lov om barnehager, for å legge til rette for barn med nedsatt funksjonsevne. Dette forholdet antas å ha sammenheng med økende antall barnehagebarn, lav grunnbemanning og høyt sykefravær. 11 barn fikk høsten 2008 innvilget utsatt skolestart. Antallet øker.

Mål: Personal og foreldre har økte kunnskaper om helse og livsstil

Resultat: Det ble gjennomført en omfattende kostholdsopplæring for trondheimsbarnehagene innenfor rammen av prosjektet ”Mat og matglede”. Kosthold har vært tema på personalmøter og foreldremøter over flere år. Økte kunnskaper har resultert i endret praksis gjennom økt antall måltider, mer frukt og grønt og mindre sukker. Tilgangen til økologisk mat er blitt bedre og etterspørres også blant foreldrene.

Investeringer

Rammen for kommunale investeringer til barnehageformål i 2008 var på 510 millioner kroner.

Nypvang, Nardo og Gartneriet (med avlastningsbolig) ble etablert som nye barnehager, mens Skjermveien og Kystadåsen ble rehabilitert gjennom nybygging. I tillegg ble Persaunet barnehage rehabilitert som følge av omfattende vannskade. For å kunne tilby nok plasser i opptaket, ble det satt opp en paviljong på Saupstad med midlertidig godkjenning, og Kattem barnehager fikk utvidelse med en avdeling i Korsnebbveien. Fra 1. januar 2008 tok kommunen over St.Olavs Hospital sine barnehager Tirilltoppen, Krinkelkroken, Sekskanten, Firkanten, Haukåsen og Munkvoll gård. De nye kommunale barnehagene har medført endringer av enhetsstrukturen.

Tidligere Bromstadbu (privat) har bygd ny og større barnehage og skiftet navn til Leangen kulturbarnehage. Også Ringvålsgogen har bygd ny og større barnehage.

Nøkkeltall

Foreløpige Kostra-tall 2008 for barnehage. Trondheim sammenlignet med et veid gjennomsnitt av de øvrige ASSS-kommunene.

Ressursindikatorer:	Trondheim	ASSS
Andel barn 1-2 år med barnehageplass (% - dekningsgrad)	85,3	74,8
Andel barn 3-5 år med barnehageplass (% - dekningsgrad)	98,7	95,2
Netto driftsutgifter per innbygger 1-5 år, barnehager	15 449	17 661
Korrigerte brutto driftsutgifter, ordinær drift per korrigert oppholdstime, kommunale barnehager	36,3	33,4
Andel barn fra språklige og kulturelle minoriteter i barnehage i forhold til barn 1-5 år	7,8	8,9
Kvalitetsindikatorer - objektiv/målt kvalitet:		
Korrigerte oppholdstimer per årsverk basisvirksomhet i kommunale barnehager	13 853,0	13 003,0
Andel ansatte med godkjent førskolelærerutdanning	42,5	35,6
Andel ansatte med førskolelærerutd. eller annen pedagogisk utdanning	47,9	39,3
Andel ansatte menn til basisvirksomhet i barnehagene	10,4	9,3

Grunnskolen i Trondheim hadde over 19 000 barn i 2008. (Foto: Carl-Erik Eriksson)

Grunnskolen

Grunnskolen

Ved utgangen av 2008 var det 19 095 barn i de 53 kommunale grunnskolene i Trondheim, en nedgang på 65 elever fra 2007. 919 elever valgte friskoler mot 862 i forrige skoleår. 1 211 elever fra 66 språkgrupper har opplæring i morsmål. 1 274 elever får særskilt norskopplæring. Tallet på elever i skolefritidsordningen (SFO) høsten 2008 var 5 926. Trondheim Kommunale Musikk- og kulturskole (TKMK) hadde 3 400 elever fordelt på 4 335 elevplasser. Trondheim kommune har driftsansvar for to fylkeskommunale institusjonsskoler ved St. Olavs Hospital og på Haukåsen. Veksten i elevtallet i kommunale grunnskoler har stoppet opp. Fram mot 2012 vil det være litt i underkant av 20 000 barn i grunnskolealder i Trondheim kommune, fordelt med 14 000 elever i bartrinnsalder og 6 000 i ungdomstrinnsalder.

Skolevirksomheten reguleres av Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjett
-22,5 mill kr	-1,9 %

Årsregnskapet 2008 for skoleområdet viser et merforbruk på 22,5 millioner kroner. Dette utgjør 1,9 prosent av netto budsjett.

Mange skoler rapporterer at det har vært vanskelig å dekke opp lønnsoppgjøret 2008, som ikke ble kompensert fullt ut. Mindre kompensasjonen på skoleområdet utgjorde 17 millioner i 2008, og merforbruket kan i stor grad sees i sammenheng med dette. I år som i fjor, rapporterer mange skoler om press på ressurser til spesialundervisning og oppfølging av adferdsproblematikk.

Hovedtyngden av over- eller underskuddet ved skolene er innenfor rammen på tre prosent av netto lønn, og vil i henhold til reglementet for inntrekk/påplussing bli korrigert i budsjettet for 2009. De skoler som har et merforbruk utover tre prosent av netto lønn følges spesielt opp.

Mål og resultater

Mål: Lokale læreplaner videreutvikles

Resultat: Skolene har videreført arbeidet med å lage lokale læreplaner. Økt fokus på kriterier for måloppnåelse og evaluering har hevet kvaliteten på planene. Mange skoler rapporterer at det er et omfattende arbeid å lage gode lokale planer. Faget ”Utdanningsvalg” ble innført høsten 2008 (tidligere Programfag til valg). Faget er i ferd med å finne sin form i et samarbeid mellom skolene, rådmannen og Sør-Trøndelag fylkeskommune (STFK).

Mål: Elevene har bedre resultat i realfagene

Resultat: Kartleggingsprøver, nasjonale prøver og eksamen viser at trondheimsellevne er på riktig vei når det gjelder resultat, men forbedringene er marginale. Kartleggingsprøver i regning på 2. trinn ble gjennomført for første gang i 2008, og resultatet viser at nivået i Trondheim er noe bedre enn den nasjonale normeringen. Nasjonale prøver i regning på 5. og 8. trinn som i 2008 ble gjennomført for andre gang, viser en marginal forbedring fra forrige år. Elevene i Trondheim har samme resultat (3,3) som året før til eksamen i matematikk, 0,1 over nasjonen. Standpunkt karakteren har økt fra 3,5 til 3,6 i snitt og ligger 0,1 over nasjonen.

Mål: Elevene har god kunnskap om eget læringspotensial og egen læringsstil

Elevundersøkelsen viser at dette er et felt hvor vi kan se en viss framgang, men det er store forskjeller mellom skoler. Flere elever enn før sier de vet hva de skal gjøre for å bli bedre i de ulike skolefagene. Men det er fortsatt en stor andel elever som ikke får denne type tilbakemelding fra lærerne. Rådmannen gjennomfører prosjektet "Lære å lære" som tilbyr skolene opplæring og nettverk for å bli bedre på området. Kommunen deltar også i det nasjonale prosjektet "Bedre vurderingspraksis" der en sentral målsetting er å sette elevene bedre i stand til å vurdere egen måloppnåelse. Det er et stykke igjen før alle skoler har kompetanse nok på feltet. Utviklingssamtaler med elevene er nødvendig for å lykkes med dette.

Mål: Class Fronter tas i bruk som læringsplattform ved alle skoler

Resultat: Alle skolene i Trondheim har tatt i bruk Fronter, noen i full bredde på alle trinn, andre kun på noen få trinn. Det er gjennomført en storstilt opplæring av de ansatte ved skolene og det er organisert opplæring av foreldre ved noen enheter. Vi er godt i gang med satsing på området, men det er store forskjeller både mellom skoler og internt på skolene. Dette vil kreve ytterligere tiltak i 2009.

Mål: Skolevurdering gjennomføres systematisk

Resultat: Mange skoler har utviklet plan for skolevurdering og følger den. Tilbakemeldingen fra disse skolene er at en slik systematisk vurdering og refleksjon over resultat gir dem kunnskap de kan nyttiggjøre seg i forbedringsarbeidet. Nasjonale prøver og kartleggingsprøver har gitt skolene nye muligheter til å vurdere egen måloppnåelse. Dette er til stor hjelp for mange skoler, men utfordrer også enhetenes analyse og oppfølging. Det er under utvikling en ny felles plan for skolevurdering i trondheimsskolen. Den vil bli behandlet politisk våren 2009 og vil føre til mer systematisk arbeid på feltet for alle skolene.

Mål: Elever har voksne som griper inn mot mobbing, vold og rasisme

Resultat: Skolene rapporterer om høy bevissthet på dette området. Det er utarbeidet planer mot mobbing på alle skoler og Elevundersøkelsen viser at elevene i økende grad sier fra om mobbing, vold og rasisme til sine lærere. Prosjektet "Vi bryr oss" har en årlig elevkonferanse om temaet på Lerkendal. Her deltar alle skoler med både elever, lærere og skoleledere og diskuterer temaet mobbing og tiltak som bør settes inn.

Mål: Elever rapporterer om mindre mobbing

Resultat: Elevundersøkelsen viser at vi ikke har så høy måloppnåelse som vi ønsker. Det er en liten økning i andelen elever som sier de har blitt mobbet på skolen de siste månedene, økningen er størst på 7.trinn. Det er stor forskjell i forekomst mellom skoler. Dette er en utvikling i feil retning, og derfor arbeides det grundig for å finne årsaken. Skoler med lav måloppnåelse har søkt seg inn på ulike program som har fokus på elevenes psykososiale læringsmiljø for å bedre forholdene for elevene. 15 skoler med spesielle utfordringer deltar i programsatsingene "Respekt" gjennom Nasjonalt senter for Adferdsforskning og "Læringsmiljø og pedagogisk analyse" gjennom Trøndelag – og Lillegården kompetansesentre. Begge disse programmene har fått god omtale som prosjekter med god effekt. Flere skoler er også med i andre program som har fokus på samme område.

Mål: Elever med rett til spesialundervisning får et likeverdig og tilpassa tilbud

Resultat: Dette området har høy måloppnåelse for de fleste elevene det gjelder. Men skolene melder om et økende antall elever med mer kompleks problematikk enn tidligere. Skolene har i økende grad fått kompetanse i kartlegging av vansker. Men det er fortsatt noen utfordringer knyttet til økonomi, spesielt når det gjelder likeverdig fordeling av midler til elever som får sin opplæring i byomfattende opplæringstilbud og elever på hjemmeskolene. Rektorer melder fortsatt om utfordringer med bistand fra Barne- og familietjenesten (BFT) og eksterne samarbeidspartnere når det gjelder sakkyndig vurdering og veiledning når skolen selv ikke har kompetanse. Dette er et område rådmannen vil fokusere på gjennom arbeid i tverrfaglige grupper og ledermøter på bydel.

Mål: Barn, unge og familier får tidlig og adekvat hjelp for sine psykiske plager

Resultat: En del skoler rapporterer at de har hevet sin kompetanse på området gjennom ulike prosjektsatsinger. Noen melder også om hurtigere bistand fra BFT. De er styrket med nye psykologstillinger, og dette har resultert i hurtigere hjelp når skolene melder behov. Noen skoler opplever fremdeles store problem med å gi adekvat hjelp til familier med voksne med psykiske problem. Samtidig melder andre skoler, spesielt på ungdomstrinnet, om en økning i psykiske problem blant unge, og at skolene ikke har kapasitet til å følge opp enkeltelever i den grad det er behov. Dette er et område som krever nært og tverrfaglig samarbeid mellom mange instanser framover. Flere skoler som deltar i prosjektet "Læringsmiljø og pedagogisk analyse" gjennom Trøndelag – og Lillegården kompetansesentre rapporterer om at modellen bidrar til å fange opp elever og familier som sliter med psykiske problemer.

Mål: Sikre bedre sammenheng i tjenestetilbudet til barn/unge

Resultat: Skolene rapporterer om bedre samarbeid og rutiner for overgang barnehage/skole, men det er fortsatt problemer med å få alle barnehagene med på ordningen. Nye felles rutiner for overgang barnetrinn/ungdomstrinn er under utvikling.

Det nye faget "Utdanningsvalg" på ungdomstrinnet har ført til nærmere samarbeid med Sør-Trøndelag fylkeskommune og økt fokus på overgangen grunnskole/videregående skole. Et felles prosjekt initiert av Kommunenes sentralforbund (KS) vil føre til økt samarbeid på feltet.

Mål: Elevene får gradvis ta del i planlegging og vurdering av opplæringa

Resultat: Elevundersøkelsen viser at dette området har stort forbedringspotensial. Rapporter fra skolene sier at de trenger økt kompetanse for å få dette til, og lærerne må få opplæring i nye måter å gjennomføre undervisning på som i større grad trekker med elevene. Prosjektene "Lære å lære" og "Bedre vurderingspraksis" (i regi av Utdanningsdirektoratet) har dette som et av sine hovedfokus. Rådmannen håper å få nok midler til kompetanseutvikling slik at prosjektet kan videreføres ut over 2009.

Mål: Foreldre har godt samarbeid med skolen om elevenes læringsarbeid

Resultat: Det er ikke gjennomført ny skole/hjemundersøkelse som viser foreldrenes syn på samarbeid. Skolene sier at de stort sett har gode rutiner for samarbeid med foreldrene og rapporterer at dette er et område de føler de lykkes bra på.

Mål: Barn har gode skolemåltid og er fysisk aktive hver dag

Resultat: Her rapporteres om høy måloppnåelse. I samarbeid med foreldrene har de fleste skolene funnet gode ordninger for skolemåltidet, men rådmannen opplever at mange skoler ønsker en høyere standard på skolemåltidet enn det rammebetingelsene gir mulighet for. Gratis frukt- og grønt er videreført på alle ungdomsskoler og skoler med ungdomstrinn.

Fysisk aktivitet er lagt inn i skoledagen/ SFO-tida på alle skoler. Det rapporteres om stor kreativitet når det gjelder tiltak. Noen forteller om problem med å aktivisere alle elevene i fysiske aktiviteter som ikke er del av direkte opplæring eller skolefag.

Mål: Elever og ansatte møter et skolebygg som tilfredsstillende opplæringslovens §9A og arbeidsmiljøloven

Resultat: De siste årenes renovering og nybygging av skoler har gjort at flesteparten av elever og ansatte opplever gode og hensiktsmessige skolebygg som fungerer i tråd med lovverket. Men det gjelder ikke alle. I løpet av 2009 vil det bli fremmet en sak som viser status for arealsituasjonen i Trondheimsskolen.

Mål: Lavere elevfravær

Resultat: Rådmannen har oversikt over fravær på alle skolene. Det viser stor variasjon skolene i mellom, både når det gjelder gyldig sykefravær og permisjoner og ugyldig fravær. Rektorene melder at mange foreldre søker om gjentatte permisjoner i løpet av skoleåret, noe som oppleves som utfordrende. Det er vanskelig å si om fraværet er blitt lavere siden 2008 siden det er det første året med systematisk registrering. Rådmannen vil følge opp de skolene som har størst fravær, og sammen med skolen prøve ut ulike tiltak for å redusere fraværet.

Mål: Barn har trygge og stabile SFO-miljø

Resultat: Det er utviklet et eget program for kvalitetsutvikling i skolefritidsordningen med fokus på fysisk aktivitet, mat, barns medvirkning på egne vilkår og møtet mellom voksne og barn. Skolene rapporterer om høy måloppnåelse på dette området og positiv tilbakemelding fra foreldre, noe som stemmer med tidligere brukerundersøkelser for de fleste enhetene.

Mål: God sammenheng mellom skole og SFO

Resultat: Skolene melder om høy måloppnåelse. Mange har ansatte som både jobber i skole og SFO og ivaretar helheten i barnas dag.

Mål: Flere elever får TKMK-undervisning i en utvidet skoledag

Resultat: Tallet på elever som får undervisning i en utvidet skoledag er ikke økt. En del skoler rapporterer at TKMK ikke har undervisning på deres skoler fordi de ikke har hensiktsmessige arealer eller rom for den undervisning som kan foregå.

Mål: Flere elever får delta i samarbeidsprosjekt mellom TKMK og grunnskoler

Resultat: Antallet elever som har fått del i TKMK sine samarbeidsprosjekt med grunnskoler har økt. Disse er i hovedsak knyttet til ”Den kulturelle skolesekken”. De skolene som deltar i prosjektene melder om stor aktivitet og positive erfaringer fra samarbeidet.

Mål: Rutiner og retningslinjer revideres og legges inn i kvalitetssystemet

Resultat: Flere skoler har gjennomført et omfattende arbeid med å revidere rutiner og retningslinjer. Skolene melder at de ikke er kommet i gang med innlegging i kvalitetssystemet fordi de venter på retningslinjer fra rådmannen om hvordan dette skal gjøres.

Mål: Skolene utfører lovpålagte oppgaver med riktig kvalitet

Resultat: Skolene melder at de stort sett har god kontroll over aktiviteten og utfører oppgaver i tråd med lovverk.

Investeringer

Det har vært en omfattende byggeaktivitet også i 2008. Investeringsnivået for skolesektoren har i år vært på 400 millioner kroner. Ressursene er i hovedsak brukt på skolebygg, men også på uteområder, inventar og IT-løsninger.

Byåsen skole tok i bruk det nye hovedbygget i 2007. Fra 2008 fikk TKMK egne arealer ved Byåsen skole. Virksomheten flyttet inn i et verneverdig bygg som var totalrehabilitert. I tillegg disponerer Byåsen skole og TKMK i fellesskap den gamle aulaen, som ble rehabilitert i 2008. Dette har blitt områdets store nærmiljøanlegg med festsal, øvingsrom og andre ”samfunnshusfunksjoner”. I dette bygget ligger også en nyrehabilitert svømmehall. I løpet av våren 2009 ferdigstilles flerbrukshallen, som det siste byggetrinn i et av de mest komplette skoleanlegg i Norge. Anlegget fikk Trondheim kommunes byggeskikkpris for 2008.

Sent på høsten 2008 ble nye Nardo skole og Nardo barnehage tatt i bruk. Bygget er prosjektert for 72 barn i barnehagealder og 385 barn i barneskolealder. Som første offentlige anlegg i denne størrelsen er bygget ført opp med trematerialer i bærekonstruksjonene. Forbruk av energi i bygget ligger langt under de krav som er lagt inn i den nye lovgivningen. Dette anlegget fikk hederlig omtale i forbindelse med både Trondheim kommunes byggeskikkpris og energisparepris for 2008.

Rosenborg skole holder til i et midlertidig skoleanlegg på Brøset mens skolen og idrettshallen rehabiliteres. Arbeidet startet opp i 2008 og forventes ferdigstilt tidlig i 2010.

Det er brukt omfattende midler for å holde Lade skole på et tilfredsstillende nivå fram mot en rehabilitering av hele anlegget. En permanent bygning er revet og erstattet med et paviljongbygg. En annen paviljong er i løpet av året satt opp for å dekke arealmangelen. Fordi en rehabilitering er nærere i tid er det tilsvarende brukt midler i mindre omfang ved Ranheim skole. Et bygg ved Spondal skole ble stengt av Miljøenheten. Bygget ble erstattet av to- etasjes paviljong som ble flyttet fra Rosenborg skole.

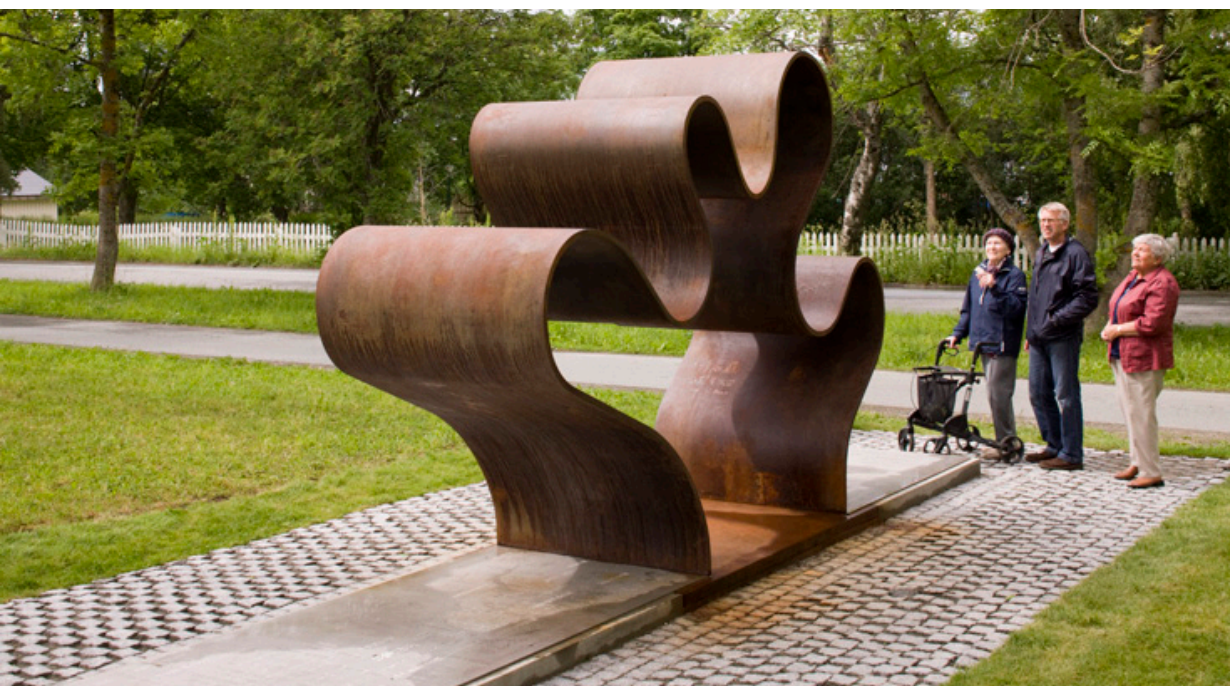
Den store elevtallsveksten i østområdene av byen har krevd tiltak ved Charlottenlund barneskole for å øke arealene. I 2008 ble det bygd på grovgarderober på paviljong, som disponeres av første trinn. Dette er tiltak som ytterligere må forsterkes de kommende år. Det har vært en begrenset opprusting og økning av areal ved Lilleby skole etter at leietaker i bygget er flyttet ut. I tillegg er uteområdet rustet opp. Tilsvarende arbeider fortsetter ved Bispehaugen og Singsaker.

I 2008 er fordeling av bærbare pc'er til lærerne videreført. I tillegg er det foretatt innkjøp av nye pc'er og utskifting av eldre til ungdomstrinnet. Videre er det etablert trådløse nettverk på flere skoler og omfattende kablingsarbeid der det har vært nødvendig. Planlagt innkjøp av pc'er til barnetrinnet ble stoppet på grunn av manglende driftsmidler.

Nøkkeltall

Foreløpige Kostra-tall 2008 for grunnskole, og musikk- og kulturskolen. Trondheim sammenlignet med et veid gjennomsnitt av de øvrige ASSS-kommunene.

	Trondheim	ASSS
Korrigert brutto driftsutgifter til grunnskoleundervisning, per elev	61 833,0	60 183,0
Elever per årsverk	12,2	12,1
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning, prosent	4,7	5,8
Timer spesialundervisning i prosent av antall lærertimer totalt	10,6	14,2
Antall elever per datamaskin	4,4	3,5
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal SFO, prosent	75,8	64,9
Netto driftsutgifter til musikk- og kulturskole per innbygger 6-15 år	2007,0	1 470,0
Andel innbyggere 6-20 år med plass i musikk- og kulturskolen	11,0	9,8

"Papirarbeideren" på Ranheim laget av kunstneren Jan Erik Beck. (Foto: Ulrika Wallin Johansen)

Kultur, idrett, friluftsliv og kirker

Kultur, idrett, friluftsliv og kirker

Tjenesteområdet består av Trondheim folkebibliotek, Kulturenheten, Tolketjenesten og Kvalifiseringscenteret for innvandrere. Det ytes tilskudd til Kirkelig fellesråd, tros- og livssynssamfunn, kommunens arbeid med bosetting og integrering av flyktninger og kultur- og idrettsformål.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjett
- 0,5 mill.kr	- 0,1 %

Tjenesteområdet hadde et netto driftsbudsjett på 375 millioner kroner. Regnskapet viste et samlet mindreforbruk på 0,5 millioner kroner.

Kirkelig fellesråd: Fellesrådets regnskap viste at driften er i samsvar med budsjettet.

Pirbadet: Regnskapet for Stiftelsen Trondheim Pirbad viste et overskudd på 5,4 millioner kroner etter finans og avskrivninger. Overskuddet føres mot tidligere års opparbeidede underskudd. Bystyret vedtok i januar 2008 å omgjøre 60 millioner kroner av lånet til Pirbadet til ansvarlig lån. Pirbadet er landets mest besøkte bade- og svømmeanlegg med 342 536 besøkende i 2008.

Mål og resultater

Mål: Styrke befolkningens kulturelle kompetanse og bedre byens idretts- og friluftsliv

Resultat: 121 frivillige lag og organisasjoner mottok støtte til gjennomføring av ulike kulturtiltak. Kommunen overtok ansvaret for det profesjonelle programtilbudet i ”Den kulturelle skolesekken”.

Bystyret vedtok i desember ny ”Plan for idrett, friluftsliv og friområder 2009 – 2016”. Det ble igangsatt et samarbeid med blant andre Rosenborg Ballklubb om oppgradering og utvikling av idrettsanleggene på Lade. I forbindelse med norgesmesterskapet i friidrett på Trondheim stadion, ble det bygd ny tribune med universell utforming, etablert nye lagringsmuligheter for utstyr, innkjøpt nytt kastebur og gjennomført en generell oppgradering. På Leangen idrettsanlegg ble det montert nytt lys i ishallen, skiftet gulv i idrettshallen og innkjøpt nytt tidtakeranlegg til kunstisbanen. Byggingen av ny ishall ble påbegynt og den er planlagt ferdigstilt i september 2009. Garderobeanlegget i Dalgård ishall ble rehabilitert.

Alle lysarmaturene i marka med PCB ble skiftet. Bygging av ny lysløype på Fjellsætermyra, og bygging av parkeringsplass ved Smistad ble påbegynt. Det ble ryddet og merket 55 kilometer av Pilegrimsleden. Det ble satt ut 190 nye informasjonsskilt i marka. Stokkanhaugen alpinanlegg fikk installert

fast snøproduksjonsanlegg. I løpet av året ble det foretatt en omfattende oppgradering av K120 og K90 bakkene i Granåsen, og det ble anlagt en skiskytterarena for gjennomføring av World Cup i mars 2009.

Situasjonen for hallidrettene ble bedret ved at kommunen leide 4000 ekstra halltimer i private idrettsanlegg. Det ble igangsatt bygging av kommunal idrettshall på Munkvoll, og startet reguleringsarbeid knyttet til nye idrettshaller på Breidablikk og Utleira.

Det ble bevilget ekstra midler til dekning av egenandeler knyttet til spillemidler. Dette medførte at det ved utgangen av året ikke var ”ventetid” på kommunalt tilskudd knyttet til spillemidlene.

Mål: Styrke kultur- og aktivitetstilbudet til barn og unge

Resultat: Ungdomspakken og barnepakken ble styrket med tre millioner kroner. Dette resulterte i gjennomføring av åpne kultur- og fritidstiltak ved 30 av byens barneskoler og i flere fritidsklubber, med til sammen 14 556 barn og unge. Samarbeid med frivillige lag og organisasjoner ble etablert, og 20 barneskoler mottok tilskudd til drift av lokale fritidsaktiviteter. I alle bydelene har det vært fokus på å nå de barna som ellers ikke deltar i kultur- og fritidsaktiviteter. Det ble etablert ny fritidsklubb på Markaplassen skole og midlertidig fritidsklubb i kjelleren på Charlottenlund kirke. Økte ressurser til kommunens ungdomsarbeid førte til at antallet rusfrie fredags- og lørdagstilbud økte fra 44 arrangement i 2006 til 152 arrangement i 2008. Totalt benyttet 9 022 ungdommer seg av disse tilbudene. Det ble samarbeidet med Kolstad Fotball og skolene i området om tilrettelegging og koordinering av fritidsaktiviteter for barna i bydelen. I løpet av året ble det startet prosjektering og bygging av bandrom i kjelleren på Charlottenlund sportshall.

Mål: Øke idrettsaktivitet for barn og unge

Resultat: Det ble bygget nye ballbinger ved Lilleby skole og Bispehaugen skole. Ved Utleira skole ble det etablert nytt aktivitetsområde med blant annet aktivitetsløype, sandvolleybane, basketbane med mer. Ved Nidarvoll skole ble det anlagt en plastisbane og det ble oppført en sandvolleyballbane på Lade idrettsanlegg. I 2008 ble det startet et toårig pilotprosjekt ”Åpen hall” på Blussuvoll. Det ble plassert ut to badebrygger i Bymarka og etablert to skogslekeplasser.

Mål: Utvikle arenaer for kunst- og kultur som del av byutviklingen

Resultat: Kommunens tilskudd til Teaterhuset Avant Garden økte med 250 000 kroner. Kommunen støttet også teatervirksomheten ved Parkteateret. Gjennom tilskudd fra kommunen ble kompetansenettverk for rytmisk musikk STRAM (Samling av Trønderske Rytmiske Arrangører og Musikere) etablert som organisasjon. Marinen ble prøvd ut som nytt festivalområde i Trondheim gjennom Pstereo-festivalen.

11,3 millioner kroner ble bevilget til kommunens utsmykkingsordning. Totalt var 66 utsmykningsprosjekter under utarbeidelse i løpet av året. Av dette var det 13 uteromprosjekter, 42 barnehager, sju skoler og tre sykehjem som fikk kunstnerisk utsmykking.

I 2008 startet byggingen/rehabiliteringen av lokalene til Svartlamoen kultur- og næringsstiftelse.

Mål: Oppfølging av strategisk museumsplan

Resultat: Planene for sammenslåing av flere av museene i Sør-Trøndelag ble vedtatt, og det nye konsoliderte museet, MiST (Museene i Sør-Trøndelag), etableres fra 1. januar 2009. Museet vil blant annet bestå av Sverresborg Trøndelag Folkemuseum, Ringve Museum med Rockheim og Trondheim Kunstmuseum. Trondheim Kunstmuseums avdeling på Gråmølna ble åpnet høsten 2008. Kommunen bidro i 2008 med fire millioner kroner i investeringsmidler og et ekstraordinært tilskudd på 300 000 kroner til oppstart av driften. Kommunen ga et engangstilskudd på to millioner kroner til utbedringer av Sjøfartsmuseet.

Mål: Bedre vilkårene for produksjon og formidling av kunst og kultur

Resultat: For å bedre vilkårene for den profesjonelle dansen i Trondheim, økte kommunen tilskuddet til organisasjonen DansiT. Tilskuddet til Midtnorsk filmsenter ble også økt, og Mid Nordic Film commission ble etablert som et treårig Interregionalt prosjekt i samarbeid med fylkeskommunene og Jämtlands läns landsting. Kommunen økte støtten til atelierfellesskap og kunstnerdrevne gallerier.

Kulturfondet er et viktig virkemiddel til å realisere prosjekter innen kultur og idrett. Det ble fordelt 4,02 millioner kroner til 19 forskjellige formål.

Mål: Befeste Trondheim sin posisjon som festivalby og internasjonal møteplass

Resultat: Flere av byens festivaler fikk økte tilskudd. Transform – Trondheim World Music Festival, ble etablert som medlemsorganisasjon med tilskudd fra Norsk kulturråd og Trondheim kommune.

Åpningen av Mangfoldsåret ble lagt til Trondheim og viste bredden i det flerkulturelle Trondheim. Av spesielle arrangement kan nevnes samarbeidet mellom Kulturenheten og Olavsfestdagene om Mangfoldsscenen på Trondheim Torv sommeren 2008. Mangfoldsåret preget også Hiphopfestivalen 2xH med internasjonale artister og stor oppslutning fra innvandremiljøene.

Etter festivalen i 2008 hadde stiftelsen Olavsfestdagene et underskudd på 6,8 millioner kroner. Konkurs ble unngått da kreditorene godtok frivillig akkord. For å sikre ny egenkapital og for å gjøre Olavsfestdagene i stand til å håndtere fremtidig gjeld, innvilget Sør-Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune garanti for lån på totalt fem millioner kroner og ny egenkapital på en million kroner. Garantien og egenkapitaltilskuddet ble delt 50/50 mellom kommunen og fylket.

Nidaros Pilegrimsgård ble etablert som stiftelse og tok i mot de første gjestene sommeren 2008. Pilegrimsgården er etablert som et samarbeid mellom Den norske kirke, kommunen, staten og fylkeskommunen.

Mål: Styrke seniorkulturen

Resultat: I 2008 har det vært en spesiell satsing på kulturarrangement for eldre på bydelskafeer.

Arbeidet med tilrettelegging for seniorer får stadig større nasjonal og internasjonal oppmerksomhet. Trondheim kommune har tatt initiativet til et interkommunalt samarbeid mellom kommuner i Nord- og Sør-Trøndelag. Et nasjonalt nettverk samarbeider om å måle effekten av kultur som virkemiddel, og kommunen deltar i en nordisk arbeidsgruppe som skal utvikle en felles nordisk modell for arbeidet med kultur og helse.

Mål: Sikre kvalitet på tilretteleggelse av kultur og fritidsaktiviteter for funksjonshemmede

Resultat: Etablering av en ny ledsagerordning i samarbeid med Lade nærmiljøsentral. Ordningen ble godt mottatt, og det er nå 30 registrerte ledsagere. Arbeidet med å få flere brukere over på gruppeaktiviteter har fortsatt, og dette har gitt positive resultater både faglige og økonomisk.

Mål: Utvikle biblioteket som møteplass og læringsarena

Resultat: Trondheim folkebibliotek hadde mange ulike arrangement, som faste eventyrstunder, teater for barn, skrivekurs og kurs for eldre i surfing på nettet. Flere ganger i måneden ble det avholdt konserter og arrangert litterære lunsjer. Biblioteket arrangerte 50 egenproduserte utstillinger, men også andre benyttet biblioteket som utstillingsarena, blant annet "Årets bilde" - de beste pressebildene fra 2007. Økt automatisering har ført til at de ansatte i større grad enn tidligere kan bruke tiden på bibliotekets besøkende. Biblioteket installerte Europas første sorteringsanlegg og hovedbiblioteket har nå fire automater for selvbetjent utlån. På alle filialene og ved hovedbibliotek er det nå etablert trådløs gratis datanettverk for publikum. Biblioteket har også etablert muligheten for publikum til å benytte SMS- meldinger til fornying av lån.

Mål: Oppfylle vedtatte mål for kommunens kirkepolitikk

Resultat: Kommunens tilskudd til drift av Den norske kirke økte med en million kroner og tilskuddet til drift av byens kirkegårder økte også med en million kroner. Kirkelig fellesråd fikk 19 millioner kroner til rehabilitering av byens kirker og orgler. 1,5 millioner kroner ble bevilget til miljøstabilisering av plastgraver.

Stipender og priser

Kulturprisen gikk til Ulf Risnes (musiker/ produsent) og Halvor Greftegreff (50 års virke for døves vilkår og kultur). Kommunens kunstnerstipend på 150 000 kroner gikk til forfatteren og dramatikerens Tale Næss. Ramallahstipendet på 50 000 kroner gikk til billedkunstneren Oddvar I.N. Daren. Idrettsstipend på 50 000 kroner ble tildelt friidrettsutøver Stine Kufaa, alpinist Markus Nilssen, golfspiller Elias Bertheussen og snowboardkjører Rita Moseng Sivertsvik. I tillegg ble det utdelt åtte kulturstipend á 25 000 kroner.

Deltakere i kvalifiseringsprogrammet for innvandrere på skitur. (Foto: Merstha Sehic)

Flyktninger og innvandrere

Flyktninger og innvandrere

I 2008 ble det bosatt 229 flyktninger i Trondheim. De største nasjonalitetsgruppene var: Irak (50 personer), Somalia (40 personer), Afghanistan (18 personer), Burma (15 personer) og Eritrea (14 personer). I 2008 bosatte kommunen for første gang personer fra Nord-Korea og Nepal.

År	2005	2006	2007	2008
Antall bosatte flyktninger	219	204	208	229

I 2008 kom det 14 431 asylsøkere til Norge. Dette er mer enn en dobling av antallet i forhold til 2007. De fleste asylsøkerne kom fra Irak, Eritrea og Afghanistan. Også antallet enslige mindreårige asylsøkere økte fra 403 personer i 2007 til 1 374 i 2008. I løpet av 2008 ble det opprettet 43 nye asylmottak i landet. I oktober 2008 vedtok formannskapet å stille seg positiv til etablering av et transittmottak for asylsøkere i Trondheim. Transittmottaket etableres i lokalene til tidligere Strinda sykehus. Transittmottaket vil få 180 plasser. I tilknytning til mottaket vil Utlendingsdirektoratet (UDI) etablere en egen Asylintervjuenhet. Etablering av det nye mottaket vil skje i løpet av mars 2009.

Mål og resultater

Mål: 50 prosent av alle nybosatte flyktninger skal kvalifiseres for utdanning eller arbeid innen to år etter bosetting

Resultat: Nybosatte flyktninger deltar i kommunens introduksjonsprogram. I 2008 deltok totalt 360 personer fra 39 forskjellige land i programmet. I 2008 var 38 prosent av deltakerne mellom 18 – 29 år, 40 prosent mellom 30 – 39 år og 22 prosent mellom 40 – 59 år. 48 prosent av deltakerne i programmet var kvinner. Omlag 61 prosent av deltakerne hadde fullført en utdanning i hjemlandet før ankomsten til Norge. Av de 107 deltakerne som fullførte introduksjonsprogrammet i 2008, var 55 prosent i jobb eller i utdanning og 30 prosent var ved avslutning i målrettede tiltak.

Mål: Levere tolk – og oversettertjenester med god kvalitet

Resultat: Tolketjenesten er en av landets største offentlige tolketjenester. I 2008 ble det utført 9 203 tolkeoppdrag og 1 001 oversetteroppdrag på rundt 50 språk. Det er en økning fra 2007 både når det gjelder antall oppdrag og antall språk. De største språkene er persisk, arabisk, somali og russisk. De største oppdragsgiverne er byens legesentre, St. Olavs Hospital, Kvalifiseringssenteret for innvandrere, Flyktningehelsetjenesten og Barne- og familietjenesten.

Mål: Effektiv bruk av ressursene kommunen bruker til Tolketjenesten

Resultat: Tolketjenesten har holdt kurs for 13 servicekontor i Trondheim. Det nye tolkeformidlingssystemet er videreutviklet og omfatter nå også oversetterformidling. Tolketjenesten jobber aktivt for å øke bruken av digitalt utstyr ved tolking, både innad i kommunen og i forbindelse med tolkeoppdrag for andre kommuner.

Barne- og familietjenesten er en samlet tjeneste for barn og unge og deres familier. (Foto: Carl-Erik Eriksson)

Barne- og familietjenesten

Barne- og familietjenesten

Barne- og familietjenesten består av forvaltningskontor og tiltaksenheter i de fire bydelene og fire byomfattende enheter. Virksomheten omfatter helsestasjon, ergo- og fysioterapi, jordmortjeneste, helsetjenester, psykisk helsearbeid, habilitering, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PP-tjeneste), avlastning, sosiale tjenester, oppsøkende arbeid og barneverntjenester. Barne- og familietjenestene reguleres av lov om kommunehelsetjenester, lov om sosiale tjenester, opplæringsloven og lov om barneverntjenester.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjett
-2,8 mill kr	-0,6 %

Årsregnskapet 2008 for Barne- og familietjenesten viser et merforbruk på 2,8 mill kroner. Dette utgjør 0,6 prosent av netto budsjett. Merforbruket i 2008 var knyttet til merutgifter i barnevernssaker og drift av tiltaksenheter i enkelte bydeler.

Mål og resultater

Mål: Gjensidige forventninger til tjenesten er avklart gjennom brukerdialog

Resultat: Brukerundersøkelsen i 2008 for familier med barn med funksjonsnedsettelse ga gode tilbakemeldinger. For barnevern viser resultatene fra en større intervjustudie at 60 prosent av familiene var fornøyd med den bistanden de fikk fra barnevernet. Brukerundersøkelsen ved helsestasjonene fra 2007/2008 gir høye skår for service og brukermedvirkning. Det er gjennomført samarbeidsmøter med interesseorganisasjoner som somalisk velferdsforening, fosterhjemforeningen og adopsjonsforeningen. Dette har gitt positivt resultat både for dialogen med innvandremiljøene, oppfølgingen av fosterhjemmene og for saksbehandlingstiden for adopsjon som nå er redusert til tre måneder.

Mål: Bedre samsvar mellom forventninger og tjenestestandard innen svangerskapsomsorgen

Resultat: Bydelene har samlet jordmortjenestene i én helsestasjon i hver bydel. Utviklingen av forsterket helsestasjon har resultert i et samarbeid mellom jordmor, helsesøster og psykolog, og dette utgjør et tverrfaglig lavterskeltilbud til gravide. Interne rutiner for nyfødte er kvalitetssikret, og det er ikke registrert avvik her mot slutten av 2008.

Mål: Småbarnsfamilier har fått tidlig og riktig hjelp ved tilknytningsvansker mellom foreldre og barn

Resultat: Organiseringen med aldersbestemte team har vært positiv for utvikling av spisskompetanse, rutiner og organisering av arbeidet både på helsestasjonen og gjennom fagteam i barnehagene. Det er gjennomført flere kurs for foreldre og barn ved helsesøster og spesialpedagog, og flere foreldre har også deltatt i møter med fagteam. Det er etablert et eget prosjekt med fokus på tilknytningsvansker for foreldre med barn i aldersgruppen 0-3 år.

Mål: Samarbeid mellom foreldre, barnehage og helsestasjon er økt gjennom videreutvikling av to- og fireårskontrollen

Resultat: Det er gjort et forberedende arbeid i forhold til flere barnehager, men det er behov for å utarbeide nærmere plan for gjennomføring av pilotprosjekt i de utvalgte bydelene Lerkendal og Midtbyen. Det er registrert en bedring av samarbeidet mellom barnehage og helsestasjon gjennom denne planleggingen, som har involvert både ledere og ansatte.

Mål: Barn av psykisk syke og rusavhengige foreldre sikres et sosialt nettverk og praktisk bistand

Resultat: Trondheim deltar i modellkommuneforsøk om psykisk helsearbeid, og har gjennomført felles innsats i bydelene for å sikre barns fysiske og psykiske helse. Det er gitt gruppetilbud til barn av psykisk syke i samarbeid med NAV, Kulturenheten og Røde kors. Bydelene har tilsatt psykologer og miljøterapeuter som gir tilbud om behandling og praktisk bistand til barn og familier.

Mål: Barn i familier med sosialhjelp som eneste inntektskilde har fått sikret sin psykososiale utvikling

Resultat: Denne målgruppen ivaretas blant annet gjennom arbeid i gruppeaktivitet for barn av psykisk syke. Samarbeidet med Kulturenheten om dette har hatt fokus på kulturelle opplevelser som skal kompensere noe for den kulturelle fattigdommen disse barna opplever, samtidig som det arbeides med psykisk helse hos foreldrene. Barne- og familietjenesten deltar i oppfølgingen av kommunens handlingsplan for bekjempelse av fattigdom. Denne oppfølgingen er prosjektorganisert i hver bydel.

Mål: Familier, skoler og barnehager møter en tjeneste som har spesiell kompetanse på oppfølging av langvarig skolefravær, matematikkvansker, arbeid i hjem og nærmiljø og kulturelt mangfold

Resultat: Forvaltningskontorene melder om god effekt i 2008 fra arbeidet i aksjonsteamene som er etablert i bydelene som en del av samarbeidet med NAV. Teamene skal forhindre frafall fra videregående skole, passivitet ved avsluttet skolegang og fange opp de som ikke har startet opp i videregående utdanning etter ungdomsskolen. Målgruppa er ungdom i alderen 16-21 år med skolerett. Ansatte i Barne- og familietjenesten har deltatt i videre- og etterutdanning i matematikkvansker og i minoritetsproblematikk i løpet av året, og har økt sin kompetanse på disse områdene.

Mål: Sakkyndig vurdering av behov for spesialundervisning er utarbeidet innen tre måneder fra barnet er meldt til PP-tjenesten

Resultat: Sakkyndighetsarbeidet har varierende kvalitet, og det er til dels store avvik i forhold til tidsfristene for arbeidet i noen deler av byen. Det er utarbeidet felles retningslinjer med skolene for utredningsarbeidet, men samarbeidet må forbedres. Hver bydel er pålagt å utarbeide egen handlingsplan i 2009 for å redusere avvikene på feltet.

Mål: Ressurser i familie og nettverk er benyttet for å bedre omsorgen for barn og ungdom

Resultat: Tjenesten har gode rutiner for å starte en sak med kartlegging av ressurser i skole, nettverk og familie, og i en del tilfeller brukes også familieråd i dette arbeidet. Nettverksarbeid og mobilisering av familie og slekt er et vesentlig element i arbeidet med barn og unge. I 2008 er det særlig satset på videreutvikling av "Flip-over metoden" og bruk av "Wrap-around" i arbeidet med ungdom. Dette er ytterligere styrket gjennom sertifisering av ansatte i metoden i samarbeid med flere andre interessenter. Foreldre er delaktige i Lade Motor sine aktiviteter som planlagt, og barnevernvakta forholder seg i alle saker til nettverket som den viktigste aktør ved iverksetting av tiltak. Vakta hadde 1 230 henvendelser i 2008 i forhold til totalt 813 barn og unge i kommunen, som er omtrent på samme nivå som i 2007. Kriseteamfunksjonen dekket 40 saker, som er 15 flere enn i 2007.

Mål: Barn og unge med behov for samordnede tjenester har fått tildelt en koordinator og utarbeidet individuell plan, og barn med funksjonsnedsettelse har fått likeverdig og tilpasset hjelp

Resultat: Ved utgangen av 2008 var det ingen avvik i forhold til koordinator og individuell plan. I løpet av året ble det ferdigstilt et verktøy for tiltaksregistrering, for å få en samlet oversikt over behov og ressursbruk på ulike tjenester som ytes til barn og unge med funksjonsnedsettelse. Et foreløpig anslag viser at rundt 400 barn og unge i Trondheim har behov for habiliteringstjenester fra kommunen. Oppstarten av Gartneriet avlastningsbolig og Uståsen barnebolig har forbedret tilbudet om tilpasset og kvalifisert helsehjelp.

Mål: Ungdom har fått bedre seksualundervisning og opplevd mindre seksuell trakassering og utnyttning

Resultat: Oppsøkende helsesøster har i samarbeid med Kulturenheten hatt gruppetilbud for jenter i bydelene. Helsesøstre har gjennomført seksualundervisning i samarbeid med den enkelte skole og lærer. Ungdomsbasen har deltatt i prosjekter mot seksuell trakassering på videregående skole og en bedre seksualundervisning i ungdomskolen gjennom nye undervisningsopplegg. Det er gitt svært gode tilbakemeldinger fra elever og samarbeidspartnere på dette.

Mål: Volden i ungdomsmiljøene er redusert

Resultat: Kriminalitetsforebyggende forum i bydelene har vært prioritert i 2008, med deltagelse av helsesøstre i tillegg til ungdomskoordinator. Inndeling i aldersbestemte team har vært med på å utvikle og samle kompetansen på tiltaksenheter i bydelene. Ungdomsteam bestående av barnevernsfaglig kompetanse, psykolog og helsesøster har fra høsten 2008 hatt faste treffpunkt ute på ungdomsskolene som et lavterskeltilbud for ungdom, foreldre og

lærere. Ungdomsbasen har økt innsatsen med oppsøkende arbeid og hadde en sterk økning i kontakten med ungdom. Det er faste treffpunkter med politiets forebyggende gruppe.

Mål: Ungdom med omfattende hjelpebehov får faglig riktig hjelp

Resultat: Det gjennomføres gode fagdrøftinger internt ved igangsetting av enkelttiltak for ungdom, særlig når institusjonstiltak vurderes som aktuelt. Slike tiltak innebærer også drøfting med det statlige barnevernet om hvilke institusjoner som er egnet i det enkelte tilfellet. Bruk av psykolog, PMTO-terapeut (Parental Management Training), samarbeid med barne- og ungdomspsykiatrien, Trondsletten, St. Olavs Hospital, flyktningshelseteamet har også vært viktig for å kunne gi faglig riktig hjelp i 2008.

Mål: Ungdom som har vært under barnevernets omsorg er sikret kontinuitet og forutsigbarhet ved overgang til voksenlivet

Resultat: Alle ungdommer som har vært under omsorg får mulighet til gjøre et valg før fylte 18 år om behov for videre bistand fra kommunen. Er det behov for langvarig videre hjelp legges det til rette for et forlenget løp sammen med voksentjenestene (NAV og Helse- og velferd). Plasserte ungdommer sikres kontinuitet og forutsigbarhet gjennom forlenget plassering utover 18 år, eller tilrettelagte ettervernstiltak for eksempel fra Gartnerhaugen. Totalt 26 ungdommer fikk døgnbasert og timebasert oppfølging fra Gartnerhaugen i 2008. I tillegg fikk 32 ungdommer bistand fra miljøarbeidertjenesten som er tilknyttet institusjonen.

Mål: Lov og forskrift følges og internkontrollen er implementert

Resultat: Tilsynsrapporter fra Fylkesmannen har gitt merknader og avvik i forhold til sakkyndig utredning av PP-tjeneste og på samordning i forhold til barn med behov for sammensatte tjenester i 2008. Dette følges opp i arbeidet med kommunens kvalitetssystem, som har hovedprioritet i 2009.

Investeringer

Gartneriet barnehage- og avlastningsbolig og Uståsen barnebolig ble ferdigstilt og satt i drift i 2008. Dette innebærer et forsterket og samordnet tilbud til familier med omsorg for alvorlig syke småbarn, og et økt antall plasser til familier med omfattende behov for avlastning.

Nøkkeltall

Barnevernet

	2006	2007	2008
Netto driftsutgifter pr innbygger 0-17 år, barnevernstjenesten	6 205	6 611	6 579
Nye meldinger i løpet av året	842	788	893
Nye undersøkelser i løpet av året	779	703	735
Andel barn med barnev.tiltak, ift. innbyggere 0-17 år	4,1	3,7	3,3
Barn med tiltak per 31. desember	1 139	944	852
Barn med hjelpetiltak per 31. desember	842	645	538
Barn under omsorg per 31. desember	297	299	305

Etter flere år med vekst i andelen barn i aldersgruppe 0-17 år, er denne redusert fra 4,1 prosent i 2006 til 3,7 prosent i 2007. Denne trenden fortsetter i 2008, selv om antallet nye meldinger og undersøkelser økte sammenlignet med 2007.

Dette skyldes at flere barn og familier får bistand fra tiltaksenhetene i bydelene, og at terskelen for vedtak om barneverntiltak fra forvaltning er satt høyere.

Barnevernet har hatt et mål om å dokumentere bedring av livssituasjonen for barn som har hjelpetiltak i hjemmet. Gjennom det nye fagsystemet for barnevernet legges det opp til å ta ut slik dokumentasjon på samme måte som for annen type rapportering. Bruken av fagsystemet startet opp i bydelene i 2008.

Trondheim har høyere enhetskostnader per barn i barnevernet sammenliknet med andre kommuner. Dette skyldes at andelen barn med tiltak i hjemmet er lavere. I Trondheim fikk 55 prosent av barna tiltak i hjemmet i 2007, mens andelen på landsbasis var 69 prosent. Trondheim har også høyere utgifter enn de øvrige kommunene per barn med tiltak i hjemmet og per barn med tiltak utenfor hjemmet. Denne tiltaks- og kostnadsprofilen vil bli fulgt opp gjennom faglig samarbeid med det statlige barnevernet i 2009.

*Øya helsehus som blant annet tilbyr kortidsopphold med rehabilitering, har vakt nasjonal oppsikt.
(Foto: Carl-Erik Eriksson)*

Helse og velferd

Forvaltningstjenester

Helse og velferdskontorene tar imot og behandler søknader og henvendelser om tjenester for de av befolkningen som er over 18 år. Helse og velferdskontorene bestiller tjenester fra kommunens utførende enheter ut fra vedtak. De skal ha oversikt over ressursbruk, evaluere tjenestene, ha ansvar for at individuelle planer utarbeides og koordinere sammensatte tjenester.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjett
-1,09 mill kr	-0,3 %

Årsresultatet for 2008 for Helse og velferd forvaltning viser et merforbruk på 1,09 millioner kroner (0,3 prosent av netto driftsbudsjett). Det er spesielt helse- og omsorgstjenestene som går med merforbruk. Her nevnes Brukerstyrt personlig assistent (BPA) og omsorgslønn som alene står for 8,8 millioner kroner i merforbruk. Også Trygghetsalarm trekker ned resultatet med 2,2 millioner kroner i merforbruk. Mindreforbruk på rus, husleie og transport trekker opp resultatet. I tillegg er det et mindreforbruk på økonomisk sosialhjelp på 3,5 millioner kroner.

Mål og resultater

Mål: Alle sosialhjelpsmottakere under 25 år som er i stand til det, skal være i aktive tiltak, og ordinær sosialhjelp skal for disse så langt det er mulig, erstattes av aktivstønad og/eller kvalifiseringsstønad

Resultat: Alle ungdommer under 25 år som mottar økonomisk sosialhjelp, er i behandling, på skole, på tiltak, sitter i fengsel, innlagt på institusjon eller lignende. Målet for antall personer som skal motta Kvalifiseringsstønad, ble oppfylt.

Mål: Kompetansen i forvaltningskontorene skal styrkes

Resultat: Ansatte ved NAV - forvaltning deltar i omfattende opplæring i forbindelse med at vi går over i NAV.

Mål: Brukerkontakten i forvaltningskontorene skal forbedres

Resultat: Det er jobbet med utvikling av gode eksterne nettsider og etablert brukerutvalg sammen med NAV og hjemmetjenestene.

Mål: Forbedre tjenestene til ungdom i alderen 16 – 23 år i nært samarbeid med Barne- og familietjenesten (BFT) og aktuelle utførerenheter. Forvaltningskontorene for Helse og velferd skal trekkes inn i saker vedrørende ungdommer som har tiltak gjennom Barne- og familietjenesten i god tid før saken eventuelt overføres. Barne- og familietjenesten og Helse- og velferdstjenesten skal arbeide sammen om disse sakene for å sikre gode tjenester

Resultat: Det er utarbeidet rutiner som skal sikre god overføring og for å planlegge ressursbruken. I tillegg er det etablert eget aksjonsteam i hver bydel (se eget punkt om aksjonsteam).

Mål: **Alle brukere som mottar institusjonsbaserte tjenester i 2. linja, skal sikres en plan for ivaretagelse av oppnådd behandlingsresultat (IP)**

Resultat: Det er innført rutiner hvor aktuelle brukere blir informert om individuell plan (IP) og får tilbud om en slik plan.

Mål: **Målsettinger som settes i ”Plan for inntektssikring og deltakelse” (nov/des.-07) følges opp**

Resultat: Målet om plasser i Kvalifiseringsprogrammet for 2008 ble nådd med god margin. Dette er under kontinuerlig oppfølging sammen med NAV.

Mål: **Styrke juridisk kompetanse**

Resultat: Det er ansatt en jurist i 100 prosent stilling som er arbeidsplassert på Helse- og velferdskontor. Juristen arbeider opp mot alle de fire helse- og velferdskontorene. Flere av de ansatte tar i tillegg videreutdanning ved Høgskolen i Sør-Trøndelag (HIST) i studiet ”Integrert juss for ansatte innenfor helse og velferd”.

Mål: **Styrke kontakten mellom forvaltningstjenesten og legetjenesten**

Resultat: Det er tilsatt lege i 20 prosent stilling som jobber med forbedring av kontakten mellom forvaltningstjenesten og legetjenesten.

Oppfølgingstjenester

Området består av to byomfattende enheter som arbeider med oppfølging av personer med rusproblemer og som har psykiske vansker (reduisert fra fire til to enheter i 2008). Videre består tjenesteområdet av Botiltak rus, Botiltak for psykisk helse, Arbeid og kompetanse og de tre voksenopplæringsenhetene Senter for voksenopplæring (SEVO), Logopedisk senter og Granskogen skole. I 2008 ble Oppfølgingstjenesten Østbyen skilt fra Botiltak rus.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjett
2,3 mill kr	1,5 %

Årsresultatet for 2008 for Helse og velferd oppfølgingstjenester viser et mindreforbruk på 2,3 millioner kroner. Mindreforbruket skyldes i hovedsak udisponerte midler på fellesformål som følge av engangsinntekter. Voksenopplæringen hadde et merforbruk på 4,4 millioner kroner, noe som skyldes for høyt aktivitetsnivå. Arbeid og kompetanse hadde et mindreforbruk på 2,3 millioner kroner, noe som skyldes nøktern drift og forsiktede anslag på inntekstsiden.

Mål og resultater

Mål: Videreutvikle samarbeidet mellom forvaltning og oppfølgingstjenestene

Resultat: Det er etablert et møtefora i Offentlige servicekontor der også oppfølgingsenhetene deltar.

Mål: Videreutvikle samarbeidet mellom Barne- og familietjenesten (BFT) og Helse- og velferdstjenesten slik at tiltakene fungerer tilfredsstillende

Resultat: Det er laget møtefora på bydelene, dels for lederne og dels for saksbehandlerne. Rådmannen har felles møter med lederne for Helse- og velferdskontorene, Oppfølging og Barne- og familietjenesten, der man diskuterer spesielle samhandlingsmodeller og felles utfordringer.

Mål: Bedre oppfølgingen av ungdom som dropper ut av videregående skole

Resultat: Det er i 2008 etablert og driftet Aksjonsteam i fire bydeler i Trondheim. Aksjonsteamene er et samarbeid mellom NAV, Helse og velferd, Barne- og familietjenesten, Videregående skole og Arbeid og kompetanse. Intensjonene med arbeidet har vært å forhindre frafall fra videregående opplæring eller etablere alternativ aktivitet for ungdom. Per 1. oktober 2008 var det 13 ungdommer som var under utredning, 44 som var i arbeid, skole eller annet tiltak og tre ungdommer som hadde avsluttet uten resultat.

Mål: Sikre at alle sosialhjelpsmottakere som er under 25 år og alle foreldre til barn under 18 år er i aktive tiltak/behandling

Resultat: Alle ungdommer under 25 år som mottar økonomisk sosialhjelp, er i aktive tiltak/behandling som skole, på tiltak, sitter i fengsel, innlagt på institusjon eller lignende. I to bydeler, Heimdal og Østbyen har det vært prosjekt, et i 2008 der det har vært fokus på hjelpetiltak for familier som lever på sosialhjelp.

Mål: Følge opp målsettinger i strategidokumentet "På vei til egen bolig":
a. Redusere antallet begjæringer om utkastelser fra kommunale boliger med 50 prosent, og antall utkastelser med 30 prosent.
b. Redusere bruk av og kvalitetssikre midlertidige botilbud for særlig vanskeligstilte

Resultat: a. Prosjektet "Færre utkastelser fra kommunale boliger" i perioden 2004 - 2007, var et samarbeid mellom Helse og velferd, Trondheim eiendom og Boligenheten. Samarbeidet hadde som oppgave å redusere begjæringer og utkastelser med henholdsvis 50 og 30 prosent. Målet ble nådd med 55 prosent for begjæringer. For gjennomførte utkastelser ble også målet nådd, mens tallet på registrerte saker om fravikelser/utkastelser fortsatt var høyt i 2007. Prosjektet er innarbeidet som arbeidsform etter prosjektperioden. Kontaktforum for boligsaker er videreført, med deltakelse fra Trondheim eiendom, Helse- og velferdskontorene i bydelene, fagstaben og NAV (utbetalingskontoret).

Kontaktforum har månedlige møter med gjennomgang av restanselister for husleie og utgåtte kontrakter. Det skal ikke gå saker til namsfogden som ikke er vurdert av Helse og velferd.

Bruken av midlertidige botilbud er redusert fra 2007 til 2008 (gjelder bruk av hotell/pensjonat/camping) som krisetilbud til personer som er uten bolig.

Kriseovernatting i kommunale tiltak: Det er ferdigstilt et kommunalt varig botilbud (Osloveien 155) for fem kvinner som bodde i krisetiltak.

Voksenopplæringstjenester

Voksenopplæringsenhetene gir opplæring på grunnskolens område for voksne, herunder også spesialundervisning. Logopedisk senter gir også tilbud til barn. Senter for voksenopplæring (SEVO) og Granskogen skole har også en stor del av virksomheten knyttet til norskundervisning for flyktninger og innvandrere. Et godt tilbud til elevene krever god samhandling både mellom voksenopplæringsenhetene og andre virksomheter.

Mål og resultater

Mål: Forbedre samhandlingen mellom voksenopplæringsenheter og arbeidsrelaterte enheter

Resultat: Liten endring i 2008. Aktivprogrammet var godt i gang som et samarbeidsprosjekt, men ble stoppet på grunn av nye føringer for kvalifiseringsprogrammet. Her vil ikke de kommunale virksomhetene ha samme rolle.

Mål: Sikre gode opplærings- og/eller aktivitetstilbud til personer som faller ut av videregående skole

Resultat: Sør-Trøndelag fylkeskommune satser på å utvikle egne arenaer framfor å benytte kommunale arenaer for ”frafalls-ungdom”. Det kommunale tiltaket for gruppa er Arbeid og kompetanse sine aksjonsteam, som er knyttet til arbeidet i forvaltningskontorene.

Mål: Lage plan for kommunens samlede voksenopplæringstilbud

Resultat: Arbeidet med planen er satt i gang, men ble satt på vent i påvente av en beslutning om framtidig struktur i voksenopplæringen.

Mål: Forbedre tjenester til personer med lese- og skrivevansker

Resultat: Liten endring i aktivitetsnivået. Voksenopplæringas deltagelse i aktivprogrammet har ikke resultert i større søknad til slike opplæringstilbud.

Mål: Styrke rådgivnings- og veiledningstjenestene innen voksenopplæring

Resultat: Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) for voksne har fått 1,5 ny stilling i 2008.

Mål: For øvrig vises til plan for voksenopplæring som legges fram høsten 2007

Resultat: Planen er utsatt, men prosesser er i gang.

Psykisk helse

Det er utviklet gode samhandlingsrutiner med Psykisk helsevern omkring personer med alvorlige psykiske lidelser som trenger samtidig hjelp fra spesialisthelsetjenesten og kommunen. Det ble etablert 14 nye tilrettelagte leiligheter med personbase for utskrivingsklare pasienter. Til tross for disse nye leilighetene, er det fortsatt lang ventetid på tilrettelagte leiligheter med tilgang til personell.

Mål: Antall utskrivingsklare pasienter i Psykisk helsevern skal ikke overstige 10

Resultat: Per 31. desember 2008 var det 24 utskrivingsklare pasienter.

Mål: Gi rask tilbud til personer i akutte kriser (psykiske lidelser)

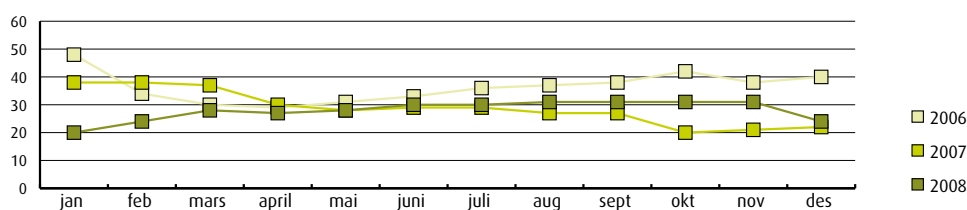
Resultat: Kommunalt ambulant rus- og psykisk helseteam tar imot telefoniske henvendelser fra personer som opplever akutte kriser – personene mottar umiddelbar hjelp. Det er cirka 175 telefonhenvendelser fra brukere per måned. De fleste telefonhenvendelsene gjelder spørsmål eller saker som løses per telefon, mens andre mottar hjelp i eget hjem eller henvises til legevakt-/spesialisthelsetjenesten.

Mål: Tilrettelegge aktivitetstilbud for personer med alvorlig psykisk lidelse

Resultat: Det er etablert følgende tre lavterskeltilbud: Heimdal treffsted, Sommerstua og Veiskillet treffsted. I tillegg gis aktivitetstilbud ved enhet for Dagtilbud for yrkeshemmede.

Mål: Tilrettelegge for arbeidsfremskaffende tiltak for personer med moderat psykisk lidelse

Resultat: Inngått avtale med Prima AS om 10 VTA-plasser (Varig tilrettelagt arbeid - NAV/Arbeidsmarkedstiltak) og avtale med Mental helses KIM-senter.

Tabellen viser antall utskrivingsklare pasienter i Psykisk helsevern for 2006, 2007 og 2008

Tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne

1. januar 2008 ble det gjennomført vesentlige organisatoriske endringer innenfor helse- og omsorgstjenestene. Botiltak og omsorgsboliger ble organisatorisk skilt fra de ambulante hjemmetjenestene. Botiltakene ble organisert i egne enheter. Vi fikk en mer homogen tjeneste.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjett
-12,8 mill kr	- 3,4%

Årsresultatet for tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne viser et merforbruk på 12,8 millioner kroner. Merforbruket skyldes at enkelte enheter har gått med store merforbruk, samt et generelt press på tjenesten. Årsaken til merforbruket på enhetene er høyt sykefravær, generelle problemer med å tilpasse seg rammen og manglende budsjettkompensasjon for nye brukere. Omorganisering av tjenesteområdet antas videre å være en indirekte kostnad. Sykefraværet på hjemmebasert omsorg var 17 prosent i 2008. Dette er en økning på to prosent fra året før. Det er ikke usannsynlig at økningen skyldes omorganiseringen. I tillegg er kostnadene til korttidsfravær høyere enn enhetene får budsjettmidler til å dekke. Normalt dekkes ti dagers korttidsfravær for hver ansatt innenfor budsjettet. I 2008 var korttidsfraværet 16 dager. Det antas at omorganisering generelt gir lavere effektivitet i innkjøringsfasen.

Mål og resultater

Mål: Etablere oppstart av Klæbuveien 209

Resultat: Dette er ikke gjennomført. Forsinkelser har medført at ferdigstillelse ikke kan påregnes før i 2010

Mål: Planlegge/avvikle botiltak for 1-3 brukere

Resultat: Det er avviklet kun ett eniltak. Årsaken er at etableringen av nye boliger har gått noe langsommere enn forventet.

Mål: Etablere bedre tjenester til utviklingshemmede

Resultat: De fleste botiltak har etablert brukerråd eller har faste dialogmøter med brukere/pårørende. Alle brukere har ansvarsgrupper og individuell plan der det gis muligheter til stor påvirkning av tjenestetilbudet. Det er gjennomført en brukerundersøkelse ved hjelp av dialogmøter mellom brukere/pårørende og representanter fra kommunens Utviklingstjeneste. I alt tolv dialogmøter ble avviklet i perioden september til desember 2008. Undersøkelsen har fem hovedtema.

Resultat fra 100 informanter:

Vedtak: Hovedinntrykket er at informantene ikke er veldig opptatt av hvordan vedtakene er utformet.

Kompetanse: Det ble på noen botiltak fokusert på at bemanningen var for lav, noe som ga utslag spesielt i helgene. Vi fikk overvekt av positive tilbakemeldinger på den generelle fagkompetansen i forhold til personalet som er fast ansatt. Men vi registrerte forholdsvis stor misnøye med vikarene, dessuten er det svært mange personer å forholde seg til.

Samarbeid: Det var forholdsvis stor misnøye med informasjonen, dette gjelder på ti av de tolv botiltakene. Mange opplevde at informasjon i stor grad skjedde enveis, - bare på forespørsel fra pårørende.

Av positive utsagn er det mange som handler om forholdet til primærkontakt. Tilsvarende bilde får vi også overfor fagleder og/eller enhetsleder.

Aktiviteter: Det kom overveiende positive tilbakemeldinger på fellesaktiviteter brukerne deltar i. Dessuten trekkes felles måltid i bofellesskapene fram, i tillegg til dansetilbud og ukentlige klubbaktiviteter. Når det gjelder individuelle aktivitetstilbud, er det flere som uttaler seg negativt enn positivt. Pårørende

erfarer også at personalets interesser påvirker brukerens aktivitetstilbud i for stor grad. I halvparten av møtene kom det fram at det var for lite tilbud i helgene. Ferietilbud overfor brukerne opplevdes forskjellig. Men mange mener ferietilbudet har blitt dårligere de siste par - tre årene. Mange etterlyser et felles regelverk i forhold til ferie.

Fysiske forhold: De aller fleste uttaler seg positivt om den enkelte leiligheten og bofellesskapets fellesareal. Et viktig moment er også fellesarealets beliggenhet i forhold til leilighetene. Bofellesskap i blokk fikk negativ omtale. Det påpekes at det er viktig at pårørende får delta tidlig i planprosesser når det etableres nye boliger.

Åpent spørsmål: I uttalelser om håndtering av brukernes egne penger, er det noen informanter som etterlyser rutiner/regelverk og noen sier det er mangelfulle rutiner. På andre enheter høres det ut som om forvaltning av brukernes penger fungerer tilfredsstillende

Mål: Etablere dagtilbud for brukere i boligadressens bydel

Resultat Det er kun én person som har byttet dagtilbud til boligadressens bydel

Kompetanseutvikling i botiltak:

	2005	2006	2007	2008	2009
Ufaglært	25,0 %	25,0 %	18,1 %	17,1 %	18,0 %
Faglært	46,7 %	46,7 %	45,5 %	46,0 %	45,3 %
Høyskole	28,2 %	28,2 %	36,5 %	36,9 %	36,7 %
Sum	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Helse- og omsorgstjenester

Helse og omsorgstjenestene består av hjemmetjenester, tilbud i sykehjem og omsorgsboliger, Helsehus samt helsetjenester utenfor institusjon. De enkelte underområdene er beskrevet under.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjett
-44,2 mill kr	-3,9 %

Området gikk med et merforbruk i 2008 på 44,2 mill. Ca. 20 mill. av dette skyldtes manglende kompensasjon for lønnsvekst samt ekstraordinære pensjonskostnader ved legevakten. Ca. 3,5 mill. skyldtes manglende refusjon for fysioterapeuter, kommunen har påklagd avgjørelsen. Økte matvarepriser på produksjonskjøkkenet utover budsjettet prisøkning utgjorde ca. 2 mill. Økt sykefravær i 2008 har påført enhetene økte kostnader på ca. 3 mill. sammenlignet med 2007. En del enheter har hatt en turnus samt innleie som har gått utover de bevilgede rammene.

Hjemmetjenester

1. januar 2008 ble det gjennomført vesentlige organisatoriske endringer innenfor helse- og omsorgstjenestene. Botiltak og omsorgsboliger ble organisatorisk skilt fra de ambulante hjemmetjenestene. Botiltakene ble organisert i egne enheter, og omsorgsboligene ble en del av de nye helse- og velferdssentrene.

De ambulante hjemmetjenestene består av hjemmesykepleie, praktisk husarbeid, pleie/ personlig bistand, tilsyn, opplæring og veiledning i dagliglivets gjøremål, omsorgslønn, brukerstyrt personlig assistanse og trygghetspatroljen. Det gis tilbud om trygghetsalarm og middagslevering for at brukere fortsatt skal kunne bo hjemme.

Mål og resultater

Mål: Det skal legges til rette for nødvendige tjenester for personer med omfattende hjelpebehov i eget hjem

Resultat: Der det er akutt behov for omfattende tjenester tilsvarende heldøgns omsorg i eget hjem, har det vært problem å få etablert dette på grunn av liten tilgang på faglærte vikarer og høyt sykefravær. Ellers er det ikke ønskelig å etablere sykehjemslignende tjenester ute i eget hjem. Tjenester i hjemmet skal kunne ytes som ”punktjenester”, det vil si at bruker skal kunne være alene i perioder.

Mål: Hjemmetjenesten skal bidra til at brukerne får ivaretatt kulturelle, sosiale, åndelige, psykiske og fysiske behov

Resultat: De fysiske og psykiske behov blir ivaretatt i forhold til de vedtak som fattes. De fleste enheter har fast samhandling med den Norske Kirke og Den kulturelle spaserstokken.

Mål: Brukerne har tidfestet avtale som tjenesten skal ytes innenfor

Resultat: De fleste enheter har en eller annen form for tidfesting av sine avtaler, men det beskrives at disse er vanskelige å overholde, da det er stadige endringer i brukermassen og i den enkelte brukers behov. Brukerne blir som regel varslet hvis det blir forsinkelser ut over en halv time.

Mål: Færrest mulig ulike bistandspersoner/hjelpere hjemme hos den enkelte bruker

Resultat Vi har gjennom året gjort målinger på et lite utvalg av enhetene. Dette viser at enhetene har klart å organisere tjenestene slik at det er færre ulike bistandspersoner/hjelpere hjemme hos den enkelte bruker. Tiltak som er gjennomført er arbeidslag, primærkontakt, uniformering, kompetanseøkning, bedre arbeidslister og tidfestede avtaler.

Mål: Opprette egne enheter for ambulant hjemmetjeneste fra 01.01.08. Sikre at de organisatoriske endringene ikke går ut over tjenesteproduksjonen

Resultat: Ny organisering ble gjennomført 1. januar 2008. Det viser seg at vi har hatt et stort merforbruk og et stigende sykefravær i år. Dette kan ha sammenheng med de organisatoriske endringene, men er nok mer komplekst enn som så.

Mål: Sikre at vi har tilstrekkelig bemanning med nødvendig kompetanse til de oppgavene som skal løses på den enkelte enhet

Resultat: Alle enheter har ”basiskompetanse” Det viser seg at vi har hatt en vesentlig økning i antall faglærte og da spesielt i forhold til høyskoleutdanna fra 2005 og frem til i dag, spesielt fra 2007.

Kompetanseutvikling i hjemmetjenesten

	2005	2006	2007	2008	2009
Ufaglært	27,6 %	28,0 %	20,4 %	14,7 %	10,9 %
Faglært	51,9 %	52,0 %	57,3 %	58,7 %	58,6 %
Høyskole	20,5 %	20,0 %	22,3 %	26,6 %	30,5 %
Sum/ Snitt	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Helse- og velferdssenter

Fra januar 2008 ble det etablert 20 kommunale helse- og velferdssentre, samtidig med etablering av tre helsehus. Helse- og velferdssentrene består av de kommunale sykehjemmene. I tillegg har enhetene ansvar for hjemmeboende i et geografisk tilknyttet område rundt sykehjemmet. Hensikten er å leve opp til intensjonene i Eldreplanen, med levende sentra der brukere og befolkningen i nrområdet kan benytte seg av et variert tilbud med helse- og velferdssenteret som arena. Sentrene har i 2008 jobbet nært sammen med aktivtører, miljøverter, kulturverter, Den norske kirke, frivillige lag og organisasjoner om å skape et tilbud. Samhandling med samarbeidspartnere må videreutvikles. Funksjonsbeskrivelse for senterledelse er utarbeidet og vil bli iverksatt fra 1. januar 2009. Alle de spesialiserte avdelingene (demens, psykiatri, smitte, sansetap, SLB) er videreført.

Mål og resultater

Mål: Opprette helse- og velferdssentrene som egne enheter med felles ledelse og felles personalbase innen 01.01.08. Alle brukere som bor ved sentrene, (også sykehjemspasientene) skal ha tjenestebeskrivende vedtak. Sikre at organisasjonsendringene ikke går ut over tjenesteproduksjonen. Sentrene skal ha godt tilrettelagte botilbud for personer med demens

Resultat: Til sammen 20 kommunale helse- og velferdssentre er etablert som forutsatt. Vi er ikke i mål med tjenestebeskrivende vedtak til alle brukere i helse- og velferdssentre, men alle som bor utenfor sykehjemsdelen (alle hjemmeboende) har dette. I tillegg er arbeidet med tjenestebeskrivende vedtak startet i de fleste sykehjem. Ansvarer hviler i stor grad på helse- og velferdskontorene. Tjenesteproduksjonen er ikke svekket av organisasjonsendringene. Vi har hatt fokus på kvalitetsheving i form av diskusjoner rundt hva tjenestene i et helse- og velferdssenter skal bestå av, og vi er i ferd med å sikre en felles forståelse. Vi har videreført tilbud om spesialiserte enheter. Demensplanen følges opp. Planen rulleres og skal opp til politisk behandling februar 2009.

Mål: Sikre bemanning med nødvendig kompetanse til de oppgavene som skal løses på den enkelte enhet

Resultat: Det jobbes med å sikre at sammensetningen av bemanningen skal ivareta brukerne på en bedre måte. Vedtak om basiskompetanse følges opp. De fleste enhetene rapporterer at de har basiskompetanse på plass til alle døgnets tider. Utfordringen er å ha kompetansen på plass ved korttidsfravær blant sykepleiere.

Utviklingen av kompetanse innenfor helse- og velferdssentre:

	2005	2006	2007	2008	2009
Ufaglært	10,6 %	9,6 %	10,2 %	10,1 %	9,4 %
Faglært	60,9 %	60,8 %	58,3 %	57,8 %	56,3 %
Høyskole	28,6 %	29,6 %	31,6 %	32,2 %	34,4 %
Sum	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Mål: Sentrene skal ha fokus på å ivareta kulturelle, sosiale, åndelige, psykiske og fysiske behov. Legge til rette for økt livskvalitet og aktivitet i sykehjem og i tilknyttede boliger

Resultat: Aktivitetsplaner for den enkelte bruker er ved de fleste enhetene lagt inn i brukernes individuelle tiltaksplan.

Hver enhet rapporterer om systematisk samhandling med aktivitetører/miljøvert, og at aktiviteten rundt brukerne er betydelig økt. Ansatte er mer bevisst på hvordan de bruker tiden sammen med brukerne, samtidig som det er fokus på å benytte frivillige krefter. Enhetene rapporterer om et aktivt kulturtilbud til brukerne i helse- og velferdssentrene i tillegg til at mange sentre har tilbud som også er tilgjengelig for befolkningen i nrområdet. To enheter er med i et prosjekt for å utarbeide kriterier som skal til for å kunne bli sertifisert som Livgledesykehjem. De samarbeider tett med koordinatoren i "Livsglede for eldre". Sammen med stiftelsen "Livsglede for eldre" har de hatt flere spennende arrangement for brukerne.

Sommeren 2008 hadde 11 helse- og velferdssentre ungdom i sommerjobb gjennom "Ung i jobb". Dette var en svært positiv erfaring, og ungdommene har også gitt meget positive tilbakemeldinger på måten dette var arrangert på. Det har i 2008 vært jobbet med utvikling av arenaene i helse- og velferdssentrene, blant annet en gjennomgang av hva det betyr å inneha senterledelse. Videre er driften av fem bydelskafeer oppe til vurdering.

Mål: Sentrene skal yte omsorg ved livets slutt, i henhold til kommunens "Standard for palliasjon"

Resultat: Enkelte enheter har jobbet mye med standarden, mens enkelte rapporterer at de ikke har hatt stort nok fokus på selve standarden. Likevel rapporterer de om at de har gode rutiner på området og jobber forsvarlig i forhold til personer som er i livets slutfase.

Helsehus

Helsehusene er et nytt konsept under utvikling, med tilbud om korttidsopphold for utredning, etterbehandling, rehabilitering og avlastning/vedlikeholdsopphold. Alle bydeler har helsehus som ivaretar deler av konseptet, men foreløpig er det kun Øya helsehus som fyller kravene til helsehus både i forhold til bemanning og innhold.

Nøkkeltall for 4.kvartal 2008 gjelder alle helsehusene (tall for hele året mangler):

Vedtak - fordelt på ulike kategorier	Antall brukere / opphold
Rehabilitering døgnopphold	124
Rehabilitering dagopphold	26
Etterbehandlingsopphold	82
Avlastningsopphold	21
Andre korttidsopphold	95
Heldøgns omsorg (HDO) i sykehjem	53

Fra Øya helsehus der korttidsopphold tilbyr trening for bedre mestring. (Foto: Carl-Erik Eriksson)

Mål og resultater

Mål: Enhetene skal legge til rette for medisinsk behandling, opptrening og omsorg etter sykehusopphold eller direkte fra hjemmet. Styrking av helsefaglig kompetanse

Resultat: Det vil ta tid og ekstra ressurser å oppjustere alle korttids plassene til anbefalt bemanningsnorm for helsehusene. Legebemanningen er styrket ved Øya helsehus og ved etterbehandlingsavdelingen på Søbstad helsehus, men foreløpig ikke ved de andre helsehusene. Det vil bli søkt om eksterne prosjektmidler for å etablere tilbud fra ernæringsfysiolog.

Mål: Personalet skal ha fokus på å ivareta kulturelle, sosiale, åndelige, psykiske og fysiske behov hos pasientene

Resultat: Gjennom opptrening og tilrettelegging bidrar ansatte ved helsehusene til ivaretagelse av kulturelle, sosiale, åndelige, psykiske og fysiske behov. Prosedyrer for kartlegging av disse behovene foreligger. Det er tilrettelegging av aktivitet ved enheten i samarbeid med Den kulturelle spaserstokken, aktivitetstjenesten, Den norske kirke med flere.

Mål: Enhetene skal ha egne tilbud for avlastning og vedlikeholdstrening

Resultat: Det er arbeidet for å avklare helsehusenes ansvar for avlastning, som tilsier at rullerende avlastning skal legges til helse- og velferdssentrene, mens helsehusene skal ha fokus på vedlikeholdsopphold i tillegg til behandling og rehabilitering

Mål: Enhetene skal øke antall korttidsplasser

Resultat: Antall helsehusplasser ved Nidarvoll er økt fra 10 til 20 og 10 nye plasser ved Søbstad helsehus er etablert i samarbeid med St.Olavs Hospital (alternativ til innleggelse ved St.Olavs Hospital etter medisinsk vurdering). St.Olavs Hospital og kommunen deler på finansieringen. Planene for etablering av helsehus ved Brundalen er endret, og etablering av nye korttidsplasser for demente ved Brundalen har vist seg uhensiktsmessig. Det fjerde helsehuset er Østbyen helsehus som består av dagavdeling ved Lade alle 80, Olavsgården og Leistad (helsehus for psykisk helse under planlegging).

Helsetjenester utenfor institusjon

Helseenhetene omfatter fysioterapitjeneste (privatpraktiserende og kommunalt ansatte), ergoterapitjenester, ressurscenter for demens, informasjonssenter for seniorer, hjelpemiddelteknikere, legevakta, legetjenesten, smittevern og vaksinasjon. Disse tjenestene ytes til hele befolkningen uavhengig av alder og boform og tildeles etter de samme tildelingskriterier/prioriteringsnøkler.

Nytt av året er etablering av interkommunal legevaktsenhet i samarbeid med nabokommunene Malvik, Melhus og Klæbu.

Hovedutfordringene for fysio- og ergoterapitjenestene har vært et økende antall henvisninger og derfor press på tjenestene. Når det gjelder barn, kommer tjenestene inn ganske raskt, men det er fortsatt behov for bedre samordning av innsatsen på et tidligere stadium i forløpet. Helsetjenesten samarbeider med Barne- og familietjenesten og St. Olavs Hospital om utvikling av bedre samarbeidsrutiner og fordeling av ansvar. Ressursinnsatsen til forebyggende arbeid barn 0 – 6 år for risikogrupper (barn av psykisk syke, barn med sansemotoriske vansker, barn med konsentrasjonsvansker) er omtrent på nivå med forrige år.

Tendensen for voksne/eldre er at akuttbehov og utskrivingsklare pasienter ved sykehuset tar en økende andel av ressursene. Tallene indikerer en negativ utvikling. Med henhold til tidlig intervensjon, det vil si at forebygging, behandling og rehabilitering settes fortsatt inn for sent i forløpet når det oppstår funksjonsnedsettelse, til tross for sterke føringer i strategidokumenter og Eldreplanen.

Enhet for legetjenester og smittevern

- 134 fastleger med gjennomsnittlig 1 362 listepasienter hver. 5 468 personer fikk 9 425 reisevaksiner.
- 1 311 personer var til tuberkulosekontroll (to besøk hver; mantoux og avlesning)

Legevakten

- 45 941 personer besøkte Legevakten, 9 444 fikk sykebesøk av legevakslege og 38 007 ringte Legevakttelefonen.

Enhet for ergoterapitjenester

- Ergoterapitjenesten fikk henvist 1 942 nye brukere i 2008 (individuell oppfølging), og 788 ble overført fra 2007. Disse ble fordelt på 31 årsverk. I tillegg kommer helsefremmende og forebyggende arbeid med en innsats tilsvarende 727 timer.

- Hjelpemiddelteknikerne hadde 5 601 oppdrag fordelt på sju årsverk.
- 731 75-åringere fikk tilbud om forebyggende helsesamtaler/hjemmebesøk i regi av Infosenter for seniorer, og 137 i risikogruppen fikk oppfølgingsbesøk i hjemmet.
- Ressurscenteret for demens holdt blant annet to pårørendekurs med 55 deltakere, samtalegruppe med ni deltakere, oppfølgingssamtaler med 305 pårørende og 118 personer med demens.
- Innsatsteamene hadde 335 henviste brukere fordelt på fire team (15 årsverk).

Enhet for fysioterapitjenester

- Kommunefysioterapeutene fikk 1 927 nye brukere i 2008, og 838 ble overførte fra 2007. Disse ble fordelt på 39 årsverk. I tillegg er ett årsverk øremerket helsefremmende og forebyggende arbeid i videregående skole. Øvrig helsefremmende og forebyggende arbeid tilsvarende 1 353 timer. Utviklingsprosjekter tilsvarende 80 prosent årsverk for barn (helårsvirkning) og 75 prosent på voksne (fra november 2008), finansiert av eksterne midler.
- Ett årsverk i enheten koordinerer kommunens FYSAK arbeid. To årsverk er tilsatt i prosjektstillinger i FYSAK – fysisk aktivitet og psykisk helse (12 brukere) fysisk aktivitet på resept (18 helsesamtaler/aktivitet siden oppstart i oktober 2008).
- Det er 77 årsverk (driftstilskudd) for privatpraktiserende fysioterapeuter fordelt på 28 fysikalske institutter.

Det er bedre å forebygge enn å reparere. Her fra fallforebyggingskurs. (Foto: Carl-Erik Eriksson)

Mål og resultater

Mål: Kriterier for henvisning om fallforebygging implementeres i organisasjonen

Resultat: En tverrfaglig arbeidsgruppe har arbeidet med forbedring av system for henvisninger av brukere i risikogruppene. Helse- og velferdskontorene er sentrale her. Forslag til brosjyre med utarbeidelse av hjelpespørsmål er utprøvd i Østbyen og i Midtbyen. Det har vært få forespørsler om bistand til kompetanseøkning vedrørende fallforebygging fra samarbeidspartnere i Helse-

og velferdstjenestene. Det har vært flere forespørsler fra andre kommuner samt forespørsler om bidrag på konferanser. Dagsenter for eldre er fulgt godt opp. Nytt prosjekt med midler fra Helsedirektoratet ble igangsatt i november (egentrening hjemmeboende). Workshop om innhold i gruppene 17. juni 2008. Felles fagdag for fysioterapi- og ergoterapitjenesten 23. oktober 2008. Nye elementer i styrketrening tatt inn i gruppeopplegg med målbar effekt på styrke.

Mål: Trondheim kommune har helsetilbud til personer med sykelig overvektsproblemer

Resultat: Samarbeidsprosjekt med St. Olavs Hospital i forhold til innarbeiding av tiltak. I samsvar med kommunens forpliktelser, ble tiltak igangsatt fra august 2008. Mosjonskontakt- grønn resept – nå kalt aktivitet på resepter godt i gang. Kommunen har fått skjønnsmidler fra Fylkesmannen (kr. 350 000 for 2009). Begge prosjektene er representert i Koordineringsgruppa for overvektsprosjektet, og det jobbes aktivt med samordning for best mulig utnyttelse av midler, utvikling av tiltakskjede pluss en mulighet for å lette arbeidet med å få det innarbeidet som satsingsområde i kommunen, jamfør nye retningslinjer fra Helsedirektoratet (nå ute på høring).

Mål: Samarbeidet med privatpraktiserende fysioterapeuter styrkes

Resultat: Enhetens administrasjon er styrket for å ivareta samarbeid med private fysioterapeuter bedre. Samarbeidsutvalget møtes en gang i måneden, og det avholdes åpne møter to ganger i året. I tillegg er det etablert samarbeidsfora mellom privatpraktiserende psykomotorikere og fastlønte som også inkluderer fysioterapeuter i andrelinjen.

Mål: Kunnskap og arbeidsmetode fra prosjektet "Over terskelen" implementeres i alle hjemmetjenestesoner

Resultat: Ressurscenter for demens har tilpasset opplæring og veiledning ut fra hver hjemmetjeneste sine behov. Det holdes felles temasamlinger, møter, og/eller veiledning. Det er ulikt hvor langt den enkelte hjemmetjeneste har kommet i innarbeidingen.

Nøkkeltall

	Trondheim	ASSS
Prioritering:		
Netto driftsutgifter per innbygger til aktivisering av funksjonshemmede og eldre	1 050	649
Netto driftsutgifter per innbygger til drift av institusjonslokaler	637	589
Netto driftsutgifter til diagnose, behandling og rehabilitering	935	960
Netto driftsutgifter per innbygger til hjemmetjenester	4 762	5 228
Netto driftsutgifter per innbygger til institusjoner	4 090	5 048
Dekningsgrad:		
Sykehjems plasser per innbygger over 80 år	19,8	19,7
Fysioterapiårverk per 10 000 innbygger	7,6	8,8
Gjennomsnittlig listelengde fastleger	1 352	1 326
Legetimer per beboer pr uke i sykehjem	0,35	0,44

Kommunalt bomiljø i Klostergata med "kompishuske". (Foto: Lars Arne Bø)

Boligtjenester

Boligtjenester

Boligenheten har ansvar for boligoppgavene i kommunen og skal hjelpe innbyggere som ikke klarer å skaffe eller beholde tilfredsstillende bolig. Enheten ble i løpet av året redusert fra 37 til 35 årsverk.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjettet
0,7 mill kr	3 %

Enheten hadde et merforbruk knyttet til driften på 400 000 kroner, men mindreforbruk på tiltaket kommunal bostøtte kompenserte for dette, og gav et endelig overskudd på 0,7 millioner kroner.

Mål og resultater

Mål: **Boligsosiale virkemidler og sammenhengen mellom boligpolitikens generelle og spesielle del organisert i tråd med konklusjoner i ”Prosjekt bolig”**

Resultat: Boligenheten legges ned per 1. januar 2009. Personrelaterte boligvirkemidler overføres til helse- og velferdssektoren med 26 årsverk. Øvrige ni årsverk fordeles innenfor byutviklingsområdet for å ivareta utleierelaterte arbeidsoppgaver og generelle boligpolitiske tiltak.

Mål: **Redusert venteliste for kommunale utleieboliger og redusert tomgangstap med 20 prosent**

Resultat: Venteliste for kommunal utleiebolig omfatter vedtak som refererer seg til nye søknader og byttesøknader. For 2007 omfattet ventelisten 836 saker, for 2008 var den redusert til 752 saker, en reduksjon på 10,4 prosent. Målsettingen for reduksjon av tomgangstap i forbindelse med tildeling av utleiebolig var på 20 prosent. Til tross for at det i perioden er satt inn ekstra personalressurs, er målet ikke nådd og resultatet er forverret. Tomgangskostnadene i forbindelse med tildeling økte med 7,3 prosent fra 2007 til 2008, fra henholdsvis 4,45 millioner kroner i 2007 til 4,91 millioner kroner i 2008. Tildelingsprosessen er tid- og arbeidskrevende, fordi mange takker nei til tilbudet de får. Det er derfor helt vesentlig med klare holdninger fra kommunens side til hvordan tilbudet skal praktiseres. Omorganisering fra 2009 vil gi Helse og velferd et samlet ansvar for tiltaket, noe som gir bedre forutsetninger for innskjerping av dagens praktisering.

Mål: Bedre bo- og tjenestetilbud til personer med rus/psykiatriproblem og forbedring av bomiljø i kommunale boområder

Resultat: Jarleveien 10 er kjøpt av Boligstiftelsen for trygdeboliger i Trondheim kommune. Kjøpet er et ledd i en kommunal strategi om å opprette et bo- og tjenestetilbud til personer med rusproblem og pleie – og omsorgsbehov. Prinsipp for utvikling av tilbudet og bruk av eiendommen ble vedtatt av formannskapet i november 2008. Eksisterende bygning vil bli revet og en ny bygning basert på vedtatte prinsipp skal bygges. Oppstart vil tidligst skje i slutten av 2009.

Mål: Modeller for et varig boligmarked som gir boligtilbud til de fleste

Resultat: Kommunen gjennomførte en åpen konkurranse for utbyggere og stilte en kommunal tomt på Tiller til disposisjon for et utviklingsprosjekt. Dette prosjektet skulle tjene som et pilotprosjekt og modell for fremtidige ”rimelig bolig”- prosjekt. Av 15 interessenter, ga kun to grupperinger tilbud. Fra rådmannens side ble det konkludert med at ingen av de innkomne tilbudene ga økonomisk tilfredsstillende svar på intensjonen om rimelige boliger. Gitt realisering, mente rådmannen også at begge prosjektforslagene med fordel kunne bearbeides. Rådmannen har besluttet å stille konkurransen i bero. På grunn av kommunens økonomiske situasjon er midlene til tomtesubsidiering kuttet i budsjettet for 2009.

Mål: Bevisstgjøring om ENØK-tiltak i kommunale utleieboliger

Resultat: Intensjonen var å utvikle energisparestrategier i eksisterende og nye utleieboliger sammen med andre aktuelle kommunale enheter. På grunn av kapasitetsproblemet i 2008, ble det fra Boligenhetens side ikke tatt særskilte initiativ for å få dette til.

Nøkkeltall

Trondheim	2007	2008
Antall søknader om startlån til kjøp	551	646
Antall søknader om startlån til depositum	508	529
Sum å utbetale startlån til kjøp (mill kr)	199	164,7
Sum utbetalte startlån til depositum (mill kr)	3,5	2,9
Statlig tilskudd til utleieboliger (mill kr)	11,1	20,1
- antall boliger	41	68
Kommunal bostøtte/boligsubsidiering (mill kr)	6,7	4,1
Husbankens bostøtte (mill kr)	97,9	114,8
Antall kommunalt disponerte boliger	3 938	4 013
Antall boligsøknader totalt (nyinnflyttinger og forlengelse)	1 713	1 973
- herav behandlede søknader om nyinnflytting	938	1 070
- herav behandlede søknader om forlengelse	639	765
- herav ubehandlede søknader	136	138
Antall kommunale tilvisninger til kjøp av privat omsorgsbolig	65	78
Antall saker for tilpassing av private boliger	28	18

Interiørbilde fra Nardo skole. (Foto: Carl-Erik Eriksson)

Eiendomstjenester

Eiendomstjenester

Eiendomstjenester (Trondheim eiendom) har ansvaret for forvaltning, drift og vedlikehold av kommunens bygningsmasse og bygninger eid av tilknyttede stiftelser. Trondheim eiendom har også ansvaret for renhold i bygninger med kommunal virksomhet, prosjektutvikling og byggherrefunksjon for kommunen, utvikling av bebygd eiendom inkludert kjøp og salg av kommunale bygninger, og oppfølging av kontrakter og delvis drift av innleide bygg.

I tillegg har Trondheim eiendom bygd opp en betydelig kompetanse innenfor ENØK. Denne kompetansen er viktig for at kommunen skal nå sin målsetting om redusert energiforbruk.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjett
- 1,4 mill kr	- 0,4 %

Merforbruket på 1,4 millioner kroner skyldes større husleieutgifter enn budsjettert.

Mål og resultater

Mål: Økt kundetilfredshet

Resultat: Trondheim eiendom gjennomførte høsten 2008 en kundeundersøkelse blant enhetsledere for alle byggkategorier unntatt boliger. Den gjennomsnittlige kundetilfredsheten lå i overkant av 3 i en skala fra 1 til 4 hvor 4, er best (størst tilfredshet). Kundetilfredsheten var omtrent på samme nivå som i kundeundersøkelsen i 2005. Det var relativt liten forskjell på tilfredsheten totalt, men det var en del forskjeller byggkategoriene imellom på de ulike temaområdene. Helse og velferd skilte seg positivt ut når det gjaldt drift og skole på renhold.

Leietakerne var mest fornøyd med bygningsdriften og renholdet, mens det var vedlikeholdet de var minst fornøyd med. Skolene uttrykte at de var godt fornøyd med driftsoperatørene etter omstruktureringen av driftsoperatørene på skolene. I følge leietakerne har Trondheim eiendom utfordringer med å fremstå mer koordinert ved gjennomføring av større tiltak på byggene og i oppfølging av leietakerne. Resultatene viste at Trondheim eiendom ikke har nådd målet om å gi kundene skriftlig tilbakemelding på henvendelser innenfor fastsatte frister.

Det er gjennomført en omstrukturering av driftsoperatørene på skolene. Trondheim eiendom har tatt over ansvar og arbeidsoppgaver som tidligere var tillagt skolene. Driftsoperatørene skal bruke 20 prosent av sin tid på brukertjenester. I 2008 ble det oppnådd 19 prosent mot om lag 14,5 prosent i 2007.

Mål: Forskriftsmessige bygg

Resultat: Trondheim eiendom har en målsetting om at alle kommunens bygninger skal være i henhold til lov- og forskriftskrav. I løpet av 2008 er det etablert og innført et prosessbasert kvalitetssystem, som er en del av Trondheim kommunes overordnede kvalitetssystem. Systemet ivaretar avviks- og forbedringsregistrering.

Trondheim eiendom har hatt utfordringer med å utbedre pålegg ilagt av brannvesenet på skoler og boliger. Brannvesenet har gjennomført tilsyn ved alle skoler. Det er gjennomført brannsikringstiltak ved 10 skoler, samt mindre tiltak ved 11 barnehager. Det er også gjennomført sikringstiltak ved sykehjem, omsorgsboliger og kulturbygg.

Det er gjennomført tiltak for å bedre akustikken i skoler og barnehager, samt at avvik påpekt ved tilsyn fra Miljøenheten er rettet opp. Alt lekeplassutstyr ved skoler og barnehager er kontrollert i 2008 og godkjent av inspektør. Alle vesentlige avvik etter forskriften er rettet.

I samarbeid med rådmannens fagstab gjøres kontinuerlige vurderinger av funksjonalitet i eksisterende bygningsmasse som grunnlag for prioriteringer av tiltak (mindre vedlikehold, rehabilitering, nybygg eller avhending). Omfattende nybygging har de siste årene ført til en gjennomsnittlig forbedring av den totale bygningsmassen. Bygg med lav funksjonalitet og dårlig inneklima har blitt revet og erstattet med nybygg. På tross av dette er det fortsatt noen vesentlige mangler ved enkelte bygningers funksjonalitet og tekniske tilstand.

Mål: Verdibevarende vedlikehold

Resultat: Vedlikeholdsrammene over driftsbudsjettet har økt betydelig sammenlignet med noen år tilbake, men fortsatt er ressursene til vedlikehold lavere enn det dokumenterte behovet. I følge normtall for vedlikehold fra for eksempel KS-rapporten og Holte prosjekt burde det årlige vedlikeholdsbudsjettet til Trondheim eiendom vært styrket med henholdsvis 25-30 millioner kroner og 70-80 millioner kroner.

Trondheim kommune deltok i 2008 i en landsomfattende kartlegging av teknisk tilstand på kommunale bygg, unntatt bolig, i regi av KS. Resultatene viste at Trondheim kommunes barnehager, sykehjem og skoler har en gjennomsnittlig god teknisk standard, men at det er store utfordringer knyttet til enkelte skoler. Kultur-, administrasjons-, idretts- og diversebygg har gjennomsnittlig en dårligere teknisk standard. KS-undersøkelsen estimerte et teknisk oppgraderingsbehov i den kommende fem-årsperioden på cirka 750 millioner kroner. Størst oppgraderingsbehov har skoler med 580 millioner kroner. Ranheim, Spongdal og Åsveien skoler er inkludert i tallene og bidrar til at det tekniske oppgraderingsbehovet på skoler er så høyt.

Trondheim eiendom brukte 75 millioner kroner til planlagt vedlikehold og utskiftinger i 2008. Enkelte vedlikeholdsprosjekt på kultur- og administrasjonsbygg fikk et større omfang enn planlagt, mens på skole ble aktiviteten noe redusert i forhold til vedlikeholdsplanen. I 2008 ble det gjennomført tilstandsanalyser på 25 prosent av bygningsmassen innenfor kategoriene skole, barnehage og sykehjem. Kostnadene ved ut- og innflyttinger på bolig ble også i 2008 dyrere enn forutsatt, og det var nødvendig å omdisponere budsjettmidler fra verdibevarende ytre vedlikehold på kommunale utleieboliger. Gjennomsnittkostnadene for oppussing av en leilighet har økt fra 35 000 kroner i 2006 til i overkant av 50 000 kroner i 2008, mens antall oppussinger har vært stabilt.

Mål: Kostnadseffektiv forvaltning, drift inkl. renhold

Resultat: Nye rammeavtaler

Det er inngått nye rammeavtaler på håndverkstjenester som vil bidra til å effektivisere innkjøpsprosessen og redusere kostnadene. Antall fag er utvidet i forhold til tidligere avtaleverk.

I 2008 fortsatte arbeidet med å anskaffe gulvvaskemaskiner for å effektivisere renholdet, avlaste de ansatte fra ensidige arbeidsoppgaver, gi en større variasjon i arbeidsdagen og redusert sykefravær. Brukerterskelen for å anvende disse maskinene har vært en større utfordring en forutsatt, og ønsket effekt er ennå ikke oppnådd. Med fortsatt fokus på holdningsendring og bevisstgjøring forventer vi en snarlig bedring på dette.

Mål: Økte leieinntekter boliger

Resultat: Tomgangstid i antall dager og kroner. Gjennomsnittlig oppussingstid i 2008 var 42 dager, mens den var 53 og 55 i henholdsvis 2007 og 2006. Antall dager til oppussing er redusert med 11 i forhold til 2007, men ligger over måltallet på 35 dager i 2008. Ved utgangen av 2008 var tomgangstapet på oppussing av boliger i underkant av 4,1 millioner kroner mot om lag 4,7 millioner kroner i 2007.

Trondheim eiendom har i 2008 endret arbeidsprosess for istandsetting av bolig etter leietaker er flyttet ut. Ansvarsforhold og arbeidsmetodikk er nå klarere definert slik at den enkelte vedlikeholdsplanlegger eier prosessen på egne tiltak helt fra leietaker sier opp til boligen er klar for ny leietaker. Den nye organiseringen var på plass 1. august 2008, og i perioden fram til årsskiftet har tomgangstapet blitt noe redusert i forhold til tilsvarende tall i 2007. Full effekt av ny organisering forventes først fra 2009 da det har tatt litt tid å innarbeide nye rutiner og ansvarsforhold fullt ut i organisasjonen.

Mål: Rekruttere, utvikle og beholde kompetente og motiverte medarbeidere

Resultat: Det har i første halvdel 2008 vært utfordringer med å rekruttere sivilingeniører og -arkitekter, ingeniører og siviløkonomer. Etter at virkningene av finanskrisa har gjort seg gjeldende har antall godt kvalifiserte søkere vært stigende.

Norskopplæring for ansatte med fremmedspråklig bakgrunn

Miljøservice (renhold) har siden 2004 arrangert ett-årig opplæring i skrive- og leseferdigheter for ansatte med fremmedspråklig bakgrunn. I 2008 har 15 renholdere deltatt i undervisningen. Opplæringen har fått stor faglig anerkjennelse. Miljøservice deltar i et skandinavisk samarbeidsprosjekt sammen med Senteret for voksenopplæring (SEVO).

Fagopplæring

Fagopplæring er et viktig satsningsfelt for Trondheim eiendom. I 2008 har 18 ansatte tatt fagopplæring i renhold og 16 driftsoperatører startet høsten 2008 på vaktmesterskolen.

Opplæring av mellomleder

I 2008 er det igangsatt et opplæringsprogram over to år for mellomlederne ved Trondheim eiendom. Målsettingen er å sette fokus på ledelse, samhandling internt, medarbeiderne og leietakerne.

Mål: Redusert sykefravær

Resultat: Trondheim eiendom, eksklusive miljøservice (renhold), hadde et sykefravær på 9,1 prosent i 2008 mot et måltall på 8 prosent. For Miljøservice var sykefraværet på 19,4 prosent, mens måltallet var 13 prosent. For hele Trondheim eiendom var sykefraværet på 14,7 prosent i 2008. Av tiltak som er iverksatt for å redusere sykefraværet er lederopplæringsprogram for mellomledere, prosjektet nærværsledelse og opplæring i sykefraværsoppfølging.

Prosjektet ”6-timersdagen”

Prosjektet ”6-timersdagen i Miljøservice” ble avsluttet ved utgangen av 2008. Prosjektet er evaluert av SINTEF Teknologi og samfunn. Prosjektet hadde en målsetting om at redusert arbeidstid skulle gi et redusert sykefravær, men dette har ikke blitt bekreftet i prosjektet. Sykefraværet var på 20,3 prosent for de områdene som deltok i prosjektet, mens måltallet var på 12 prosent. Både kort- og langtidsfravær er på nivå med miljøservice forøvrig. Påvirkning av en rekke andre faktorer som medarbeidertilfredshet, kundertilfredshet, fleksibilitet med mere er også evaluert, og konklusjonene er at arbeidstidsreduksjonen bare i liten grad påvirker disse faktorene.

Mål: Miljøsertifisering – ISO 14001 Sertifisering

Resultat: Trondheim eiendom ble miljøsertifisert 22. desember 2008 etter kravene i ISO 14001. Trondheim eiendom fikk svært positive tilbakemeldinger fra sertifiseringsrevisorene for det arbeidet som var lagt ned av ansatte både på kontor, drift og renhold.

Mål: Redusert energiforbruk i kommunal bygningsmasse

Resultat: Et viktig miljømål i Trondheim kommune i 2008 var å redusere energibruken med tre prosent. Dette målet er nådd. Reduksjonen i faktisk forbruk er 5,4 prosent.

I byggeprosjektene har Trondheim eiendom i 2008 vært i forkant ved at vi har lagt til grunn de nye energireglene som blir gjeldende fra 1. september 2009. I tillegg velges det ut enkeltprosjekt hvor det stilles krav om et ytterligere lavere energiforbruk, for eksempel Nardo skole og barnehage. Dette innebærer at energiforbruket for nye bygg blir ned mot en tredjedel av de byggene som avvikles.

Trondheim eiendom arbeider kontinuerlig for å redusere energiforbruket i byggene. Dette gjøres blant annet gjennom overvåkning og fjernstyring av ventilasjon og varme via driftssentralen, og informasjonstiltak og nært samarbeid med byggenes brukere. I tillegg er prosjektet ”Strømsparegrisen” utvidet til å omfatte 21 skoler. Tilsvarende tilbud gjelder nå også for kommunale barnehager, hvorav 31 barnehager er påmeldt. Resultatet av Trondheim eiendoms innsats i form av redusert energibruk og bedret inn klima kommer andre enheter i Trondheim kommune til gode.

Mål: Større andel av bygningsmassen med vannbåren varme for å få energifleksible løsninger

Resultat: I 2008 ble Lilleby skole bygget om slik at de kunne gå over fra elektrisk til vannbåren varme forsynt fra fjernvarmenettet. I tillegg ble Kystad- og Bromstad sykehjem og Dalgård skole tilkoblet fjernvarme, og det ble satt i gang arbeid med fjernvarmetilkobling ved Nyborg skole, Ilevollen sykehjem og Valøya sentralanlegg.

Trondheim kommune har som mål å fase ut oljefyring som varmekilde i kommunale bygg innen 2012. Omlegging fra oljefyring til fjernvarme ved Valøya gir store miljøgevinster. Det ble også gjennomført et Enova-støttet forprosjekt for å legge til rette for bioenergianlegg for bygg utenfor fjernvarmeområdet.

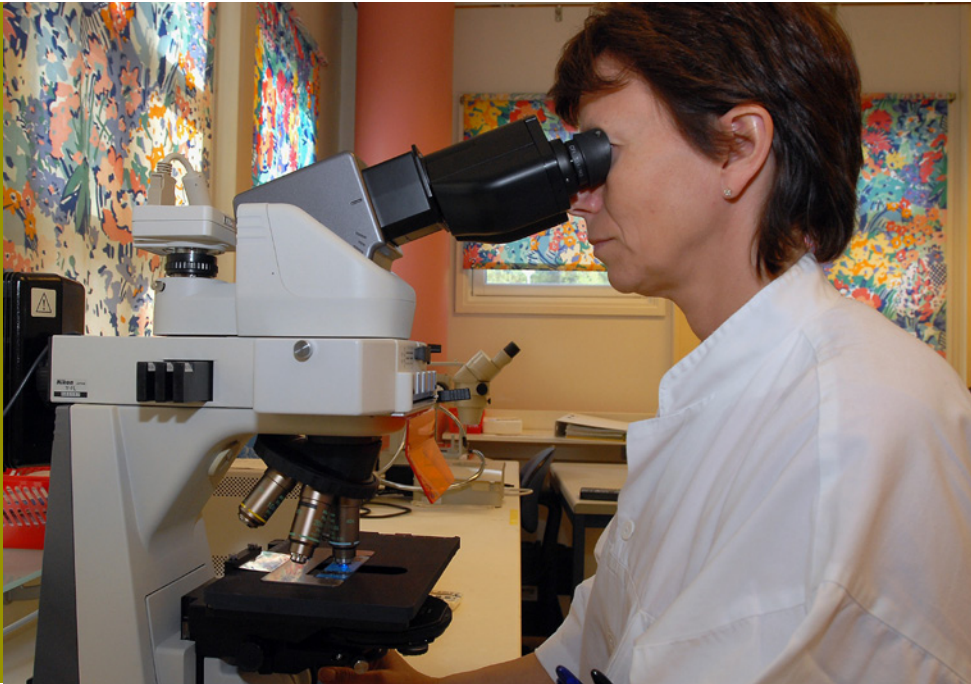
Større byggeprosjekter ferdigstilt eller påbegynt

Øya Helsehus, Trondheim kommunes største og mest komplekse byggeprosjekt, ble ferdigstilt og tatt i bruk i 2008. Nardo skole og siste byggetrinn på Byåsen skole ble også ferdigstilt i 2008. I tillegg har det vært stor aktivitet med bygging av nye barnehager, etablering av nye midlertidige barnehager og permanentgjøring av midlertidige barnehager. Det er i løpet av 2008 ferdigstilt både større bofellesskap og mindre boligprosjekt. Det er startet bygging av Kattem helse- og velferdssenter, Rosenborg skole og ny ishall på Leangen. Prosjektering av nye Ranheim skole er igangsatt. I tillegg er det startet planlegging av større prosjekter for boligstiftelsen.

Nøkkeltall

Arealer	Brutto m ²
Skoler	323 000
Barnehager	56 000
Helsehus	120 000
Idrettsanlegg	33 000
Kulturbygg	34 000
Administrasjonsbygg	27 000
Boliger (nette areal)	200 000
Andre bygg	47 000
Sum eide bygg	840 000

I tillegg disponerer kommunen 117 000 m² i innleide bygg, 90 000 m² i Boligstiftelsen.

Mikroskopbilde fra Analysesenteret. (Foto: Carl-Erik Eriksson)

Miljø-, landbruks-og laboratorietjenester

Miljø-, landbruks- og laboratorietjenester

Miljøenheten har et overordnet fagansvar for kommunens miljøpolitikk og fungerer som en pådriver i arbeidet med å utvikle Trondheim som miljøby. Enheten behandler lovfestede saks- og tilsynsoppgaver innenfor miljørettet helsevern, forurensning, avfall, naturforvaltning og landbruk. Analysesenteret utfører laboratorieanalyser på vann, mat, miljø og inneluft.

Økonomi

	Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjett
Miljøenheten	0,2 millioner	1,2 %
Analysesenteret	0,1 millioner	3,0 %

Miljøenheten fikk i 2008 et overskudd på 230 000 kroner. En større overføringspost ble dekket av kommunaldirektøren, så det reelle merforbruket var på i overkant av 500 000 kroner. Merforbruket skyldes at Miljøenheten ikke greide å tilpasse aktiviteten til reduksjonene man opplevde i budsjettet i 2008. Analysesenteret fikk et overskudd på 130 000 kroner på grunn av merinntekter.

Miljøenheten

Mål og resultater

Mål: Forbedret utendørs luftkvalitet i Trondheim

Resultat: For første gang er EUs forskriftskrav oppnådd om maksimalt 35 døgn overskridelse årlig. Dermed har vi fått bevis for stadig bedre luftkvalitet, noe som er viktig for helse og trivsel for folk i Trondheim. Bydelen Elgeseter har vært særlig utsatt. Her er nivået av svevestøv redusert med 30 prosent i perioden fra år 2000 til 2008.

Mål: Bedre inneklima i skoler og barnehager

Resultat: Tilsynsaktiviteten har vært stor i 2008, og enheten har gjennomført flere tilsyn enn planlagt. Tilsyn er viktig for å sikre kvaliteten i elevens arbeidsmiljø – både ute og inne.

Mål: Økt kontroll med bassengbad og solarier

Resultat: Tilsyn er gjennomført ved seks basseng og 23 solarier. Enheten opplever fortsatt at disse tilsynene, med tilhørende veiledning, er viktig for å redusere muligheten for helseskader fra disse virksomhetene.

Mål: Redusere helseskader fra utslipp fra trafikk

Resultat: Målet om å utarbeide en samlet tiltaksplan for dette er ikke oppnådd.

Mål: Redusert konflikt mellom vilt og trafikk/bosetting

Resultat: Trondheim er en meget viltrik kommune. Økende trafikk og aktivitet generelt i kommunen påvirker ikke utviklingen i viltstammene, og det kan også synes som en rekke arter i økende grad tilpasser seg et liv i bylandskapet. Trondheim kommune har heldøgnsvakt (Viltpatruljen), og har flere hundre utrykninger hvert år for å redusere konfliktnivå. Det hender at viltpatruljen må avlive dyr, enten hvis disse er trafikkskadde eller medfører fare. I 2008 måtte 12 elg og 35 rådyr bøte med livet utenom ordinær jakt. Dette er en reduksjon på 30 prosent i forhold til antallet i 2007, og våre mål om reduksjon er dermed oppnådd.

Mål: Reduksjon av miljøgifter

Resultat: De 500 PCB-holdige armaturene i lysløypene er skiftet ut som planlagt

Mål: Samarbeid med næringslivet

Resultat: Skal Trondheim som bysamfunn realisere målsetninger om miljøforbedringer og bærekraft, må hele bysamfunnet gi sine bidrag. Byens næringsliv er i denne sammenheng særlig viktig, og vi merker en økende interesse fra bedrifter og organisasjoner for å gjennomføre miljøsertifisering. Trondheim kommune administrerer ordningen "Miljøfyrtårn" som er en enkel og effektiv sertifisering. 21 nye bedrifter ble Miljøfyrtårnsertifisert i 2008, slik at det samlede antall per 31. desember 2008 er 64.

Mål: Aktivt holdningsskapende arbeid

Resultat: Erkjennelsen av at barn- og unge er den viktigste målgruppe for miljøbevissthet og miljøkunnskap har ligget fast også i 2008. 16 barnehager og fire skoler har fått grønt flagg i 2008. Til sammen har nå 65 barnehager og 21 skoler slik flagg.

Mål: Flere "Inn på tunet"-tiltak i landbruket

Resultat: Trondheim er en stor landbrukskommune, men både arealene og næringsdriften er under press ved sin bynære beliggenhet. Derfor er det viktig å utvikle nye næringer på eiendommene som kan gi inntekt og bosetting – i tillegg til den ordinære landbruksdrifta. I 2008 ble det, slik målsetningen var, etablert to nye "Inn-på-tunet"-tiltak.

Mål: Miljøledelse i kommunen

Resultat: Det er rådmannen som leder Trondheim kommune, og dermed også rådmannen som leder miljøarbeidet. Miljøenheten er delegert en rekke praktiske oppgaver, og gir bidrag til miljøtiltak i hele organisasjonen. Det oppleves nå at systemet med felles mål i lederavtalene fungerer godt, og at miljømålsetningene for hele Trondheim kommune resulterer i rekke små og store miljøtiltak. Aktivitetene sprer seg over et bredt spekter: avfall, energi, reiser, tomgangskjøring, papirbruk, smarte løsninger, videokonferanser med mer.

Mål: Økt bruk av alternativt drivstoff og miljøvennlige kjøretøy i kommunens drift

Resultat: Prosjektet med å redusere klimagassutslippene fra kommunens kjøretøypark med 40 prosent innen 2011 har vært videreført med mange aktiviteter i 2008. Fem prosent biodiesel brukes nå på alle kjøretøy hele året. 12 tunge kjøretøy ved Trondheim bydrift og Trondheim eiendom kjører på 100 prosent biodiesel. I tillegg har et stort antall sjåførere fått opplæring i ”eco-driving”. Innføringen av et større antall elbiler i kommunens kjøretøypark er blitt utsatt til 2009 i og med at fabrikken Think ikke har vært i stand til å levere biler.

Nøkkeltall

	2008	2007
Antall bedrifter med miljøfyrtårn sertifisering (nye)	64 (21)	18
Antall gårdsbruk i drift per august	245	258
Antall melkeprodusenter per august	34	39
Areal dyrket mark i drift i Trondheim per august	57 930 da	58 537 da
Nedgang i areal dyrket mark siste år	607 da	1149 da
Svevestøv PM10, overskridelse av grenseverdi i forskrift	32 dager	41 dager
NO2-nivå overskridelse av nasjonalt nivå (Elgeseter)	87 timer	127 timer
Andel prøver fra Jonsvatnet med E.coli i ubehandlet råvann	7,5%	5,8 %
Andel prøver med bakteriologiske avvik for behandlet vann	5% (2007: 4%)	4 %
Antall barnehager med Grønt Flagg sertifisering	65	49
Antall skoler med Grønt Flagg sertifisering	23	19
Antall skoler med i prosjektet Aktiv skoleveg	19 barneskoler 8 ungdomsskoler	
Antall kurs med miljøtema for ansatte i skole/barnehage	8	9

Analysesenteret

Mål: TKA skal levere analysetjenester (kjemiske og mikrobiologiske) av høy kvalitet og opprettholde høy beredskap på drikkevann, legionella, parasitter

Resultat: Akkreditering ble fornyet og noen flere analyser ble akkreditert.

I 2008 utførte Analysesenteret 52 663 analyser, mot 51 450 analyser i 2007. Cirka 70 prosent av prøvematerialet var prøver fra drikkevann, badevann, bekker, elver og avløpsvann. Av omsetningen var cirka 50 prosent relatert til interne leveranser i Trondheim kommune og resterende til offentlige etater, næringsliv og private kunder.

Mål: TKA skal drive med faglig råd og veiledning og tilby sine tjenester til innbyggerne, Mattilsynet, kommune(r), næringsmiddelindustri og annet næringsliv

Resultat: I tillegg til analysedriften har det vært gitt betydelig råd- og veiledning til brukerne. For næringslivet har det vært gjennomført en rekke kurs vedrørende hygiene og internkontroll.

Kompetanse på kvalitetssikring av produksjon og omsetning av næringsmidler har vært ytterligere styrket, og ble tilført relevante aktører gjennom opplæring /kursing , for eksempel kjøkken, kafeer og næringsmiddelprodusenter. Laboratoriene har også vært et yndet besøksobjekt for skoleklasser og studenter som ønsker informasjon om vår virksomhet.

Samarbeidet med andre kompetansemiljøer både i og utenfor kommunen har gjennom året blitt styrket, som for eksempel Trondheim eiendom og Mattilsynet.

Mål: I løpet av planperioden skal TKA gjennomføre økt effektivisering, produktutvikling og øke oppdragsmengden

Resultat: Enheten har hevet kompetansen innenfor en rekke analysemetoder og fornyet laboratorieutstyr som blant annet har ført til økt effektivisering. Nye og forbedrede produkter har blitt utviklet, og det har vært gjennomført mange ulike markedsføringsaktiviteter. Oppdragsmengden har i verdi hatt en økning på cirka 15 prosent.

Byåsen skole fikk statens bymiljøpris i 2008. (Foto: Carl-Erik Eriksson)

Plan- og bygningstjenester

Byplankontoret har plan- og programansvar for byens fysiske miljø og behandler plan- og trafikk saker. Enheten har i underkant av 50 årsverk. Byggesakskontoret behandler alle innkomne byggesaker og klager i tilknytning til byggesaker og utfører tilsyn i henhold til plan- og bygningsloven. I tillegg har byggesakskontoret ansvar for oppfølging av ulovlige byggetiltak. Enheten har i underkant av 50 årsverk.

Kart- og oppmålingskontoret har ansvar for digitalt kartverk, eiendomsdeling og seksjonering, oppmåling, gatenavn og adressering, kart-, eiendom og plandatabase, eiendomsskatt, samt å formidle geodata- og eiendomsinformasjon til næringslivet. Enheten har 35 årsverk. Byantikvaren er rådgivende instans i alle saker som vedrører kulturminner over grunnen i kommunen. Enheten har tre ansatte.

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjett
2,8 mill kr*	9,5 %

* Føringer knyttet til selvkostområdene (Byggesak og første del planbehandling) er holdt unna

De ordinære byplanaktivitetene gikk med 0,8 millioner kroner i overskudd i 2008. Resultatet skyldes primært et reelt mindreforbruk på lønn etter at det er korrigert for overføringer knyttet til prosjektarbeid. Første del planbehandling gikk med 0,6 millioner kroner i mindreforbruk i 2008. Mindreforbruket må ses i sammenheng med merforbruket på 1,5 millioner kroner i 2007.

Kart og oppmålingskontoret fikk i 2008 et resultat som var 1,9 millioner kroner bedre enn budsjettet. På grunn av vakanser, ble netto mindreforbruk knyttet til lønn på 1,0 million kroner. Merinntekter knyttet til salg av tjenester forklarer resten av avviket.

Byggesaksområdet fikk et resultat i 2008 som var om lag 1,0 millioner kroner bedre enn budsjettet. Inntektene ble 0,7 millioner kroner høyere enn budsjettet, mens utgiftene ble om lag 0,3 millioner kroner lavere enn budsjettet.

Mål og resultater

Kart- og oppmåling

Mål: Ajourføringstiden for den årlige fotogrammetriske ajourføring av kartverket skal senkes - på sikt fra ett til et halvt år

Resultat: Det er iverksatt ulike tiltak for å nå målet som tiltak/endring: metode, kontraktssystem, sammenligning og læring fra andre storkommuner. Foreløpig er ikke målet nådd, men det arbeides videre med tiltak i 2009.

Mål: Som følge av deltakelse i ”Norge digitalt” skal kommunens kartdata gjøres enda bedre tilgjengelig for brukerne

Resultat: Deltagelsen i Norge digitalt (ND) har gjort det mulig for private å kjøpe kommunens kartdata på abonnementsbasis fra Norsk eiendomsinformasjon. Dette har lettet privates tilgjengelighet til kommunens kartdata vesentlig.

Mål: Tilgjengelighet til kart- og geodata internt i TK skal gjøres bedre, og mer kostnadsoptimal løsning skal tas i bruk

Resultat: Vi har ikke kunnet etablere ønsket opplegg for slik internformidling i 2008 på grunn av store forsinkelser i leveranse av ny kartløsning på web. På grunn av økonomiske begrensninger kan vi ikke videreføre dette målet for 2009.

Mål: Staten pålegger oss å ta i bruk nytt system for eiendomsinformasjon – ”matrikkelen” – til erstatning for GAB-systemet

Resultat: Nytt system for matrikkel er forberedt i 2008, og tas i bruk i mars 2009 når Trondheim kommune er en av de siste kommunene i landet går over til nytt nasjonalt eiendomsregister

Mål: Rask, ryddig og mer åpen saksbehandling for eiendomsskattesaker

Resultat: På grunn av politisk vedtak om utvidet skattesone i 2008, ble fokus rettet mot utvidelse av sonen og taksering av 4000 eiendommer med tilhørende bebyggelse. Forbedring av saksbehandlingsrutinene vil fortsette i 2009 og knyttes opp til innføring av kvalitetssystem.

Byggesaksområdet

Mål: Redusert gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle saker som ikke er omfattet av treukers frister

Resultat: Det jobbes kontinuerlig med effektivisering og saksbehandlingstiden går stadig nedover. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for saker som ikke er omfattet av treukers frister var i 2008 på 53,9 dager. Målet var 55 dager.

Mål: Vurdere og eventuelt iverksette ulovlighetsoppfølging i alle innmeldte mulige ulovlige tiltak innen tre uker

Resultat: Dette målet er ikke nådd, men tiden fra en mulig ulovlighet meldes til den blir tatt tak i er vesentlig kortere enn før prosjektet ble iverksatt. Årsaken til at målet ikke er nådd, er at vi mottar et stort antall henvendelser fra publikum. Dette er for så vidt et tegn på at prosjektet er en suksess.

Mål: Sikre likebehandling og forutsigbarhet i saksbehandlingen

Resultat: Dette er vanskelig å måle, men det er grunn til å tro at man har forbedret måloppnåelsen i 2008. Tiltakene som er skissert i lederavtalen for 2008 er gjennomført. Det er også gjennomført en brukerundersøkelse som vil være viktig i forhold til ytterligere tiltak i 2009.

Mål: Økt service til publikum

Resultat: Byggesakskontorets nettsider er under stadig endring for å sørge for bred og riktig informasjon til publikum.

Mål: Bedre oversikten over saksbehandlingstiden på ulike typer saker

Resultat: Det utarbeides månedlige statistikker som viser saksbehandlingstiden på ulike typer saker. Denne offentliggjøres på byggesakskontorets eksterne nettsider.

Byplankontoret

Mål: Behandle innkomne reguleringsplaner innenfor lovpålagte frister

Resultat: 40 reguleringsplaner ble vedtatt av Bystyret i 2008. 30 av disse var innsendt av private. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 33,5 uker for alle planer og 36 uker for private. (Lovbestemt maks 48). Frist for førstegangsbehandling overholdes. Det er overskridelse av denne fristen som medfører sanksjoner. Frist for antall uker mellom første- og andre gangs behandling i bygningsråd er i noen tilfeller overskredet.

Mål: Forenkle arbeidet med behandling av trafikksaker

Resultat: Kvalitetssystem og rutiner for systematisering av trafikksaker er utarbeidet. Trafikksikkerhetsplan 2008-11 vedtatt i Bystyret.

Mål: Utarbeide og saksbehandle prioriterte kommunale planer og utredninger

Resultat: Grunnlagsmateriale for Miljø- og transportpakke utarbeidet

- Interkommunal arealplan for Trondheimsregionen gjennomføres med byplankontorets planressurser. Planprogram er vedtatt av Samarbeidsutvalget
- Prosess etter mekling og nytt offentlig ettersyn av arealdelen er gjennomført. Miljøverndepartementet ga i hovedsak Trondheim kommune medhold gjennom sitt vedtak 18. desember 2008.
- Kommunedelplan Tiller er igangsatt og planprogram vedtatt
- Planarbeid for utvikling av Brøset igangsatt
- Reguleringsplan for Lian og Kystadmarka vedtatt
- Reguleringsplaner for Idrettsområde på Breidablikk og Utleir utarbeidet og lagt ut til offentlig ettersyn

Mål: Sikre kommunale interesser i trafikk- og transportplanlegging, og spesielt i planleggingen av byens nye stamveger

Resultat: Deltatt i arbeidet med gjennomføring av Nordre avlastningsveg og Oslovegen tunnel. Deltatt i planlegging av E6-øst og E6 sør. Gatebruksplan for Ila er utarbeidet og vil bli sendt til behandling første halvår 2009.

Mål: Bidra til erverv og opparbeiding av viktige friområder (sikringsprosjektet)

Resultat: Reguleringsplan for Byabukta er lagt ut til offentlig ettersyn. Reguleringsplan for Grytbakkfjæra og Kystadbekken er igangsatt.

Byantikvaren

Mål: Fremlegge nytt antikvarisk klassifiseringskart for hele Trondheim kommune

Resultat: Kartet er tilgjengeliggjort i kommunens kartsystemer.

Mål: Fremlegge første del av kulturminneplan for kommunen

Resultat: Grunnet kapasitetshensyn er arbeidet ikke fullført.

Nøkkeltall for plan- og bygningstjenester

	2008	2007	2006
Antall reguleringsplaner behandlet	40	38	35
Saksbehandlingstid reguleringsplaner	34 uker	35 uker	33 uker
Vedtak om fradeling	189	157	
Antall trafiksaker	164	180	
Antall byggesaker	2302	2949	1807
Saksbehandlingstid byggesaker	38 dager	39 dager	41 dager
Antall meldingssaker	795	841	913
Antall målebrev	415	495	429
Saksbehandlingstid målebrev	70 dager	70 dager	70 dager

Herlofsonløypa - høydebasseng. (Foto: Halvard Kierulf)

Tekniske tjenester

Tekniske tjenester

Tjenesteområdet tekniske tjenester omfatter de to enhetene Stabsenhet for byutvikling som forvalter for teknisk infrastruktur, og Trondheim bydrift som utfører innen veg, vann/avløp og park/grønt. I tillegg står Stabsenhet for byutvikling som kontraktspart for avfallsbehandling (Trondheim renholdsverk), gatelys (Trondheim energiverk) og parkeringstjenester (Trondheim parkering).

Økonomi

Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjett
0,3 mill kr	0,3 %

Resultatet for drift og vedlikehold av de kommunale veger viser et merforbruk på 0,5 millioner kroner (- 0,7 prosent) i forhold til revidert budsjett. Vintervedlikeholdet ble vesentlig dyrere enn opprinnelig budsjettert, om lag fem millioner kroner. Dette ble utlignet ved at poster som asfaltering, renhold, bruvedlikehold med flere ble tilsvarende redusert. For de øvrige bykassefinansierte tjenester ble resultatene tilnærmet som budsjettert, og totalt er det et overskudd på 0,3 millioner kroner.

Selvkostområde	Avvik budsjett/regnskap	Resultat i prosent av driftsbudsjett
Vann	7,4 mill.kr	9,0 %
Avløp	0,7 mill.kr	1,0 %
Slam	- 1,4 mill.kr	- 51,2 %
Renovasjon	1,2 mill.kr	1,0 %

Driftsresultatet for vann og avløp viser mindrebruk på henholdsvis 7,4 millioner kroner og 0,7 millioner kroner. For vann ligger hovedårsaken i budsjetterte, men ikke utbetalte erstatninger knyttet til Jonsvatnet. For avløp skyldes mindreforbruket blant annet forsinket start på et par driftsprosjekter. Slambehandlingen viser et merforbruk på 1,4 millioner kroner. Årsaken er at det i 2008 er tatt inn et etterslep i tømning av tanker fra tiden før Bydrift overtok tømningen. Resultatet for Renovasjon ble 1,2 millioner kroner bedre enn budsjettert.

Mål og resultater

Veg og trafikk

Mål: Forhindre forfall på vegnettet

Resultat: De to siste vintrene, 2006-2007 og 2007-2008, har vist et overforbruk av ressurser på vinterdriften på de kommunale vegene. Dette har gått på bekostning av vedlikeholdsoppgaver i vegnettet. Det betydelige overforbruket i vinterdriften har ført til reduserte aktiviteter først og fremst for bruer, underganger (- 0,6

millioner kroner) og vedlikeholdsasfaltering (ca - 6,0 millioner kroner). Det ble i 2008 brukt om lag 9,5 millioner kroner til vedlikeholdstiltak på det kommunale vegnettet, primært lapping og reasfaltering. Med dette nivået lar det seg ikke gjøre å hindre ytterligere forfall i vegstandarden.

Mål: Svevestøvmengden i gaterommene skal ikke overskride lovkrav

Resultat: For første gang klarte vi i 2008 det juridisk bindende grenseverdikravet for svevestøv på maks 35 døgn med PM10-verdier høyere enn 50 mikrogram støv pr. m³ luft (vi ser bort fra noen år midt på 90-tallet, da det ofte var få målinger i de verste støvperiodene).

Mål: Sikkerhetsmessig trygg brustandard

Resultat: Det er gjennomført inspeksjoner samt en tilstandsvurdering og tiltaksbeskrivelse for bruene. Tiltakene er klassifisert i driftstiltak og vedlikeholdstiltak. På grunn av overforbruket av ressurser til vinterdriften har det bare vært gjennomført mindre utbedringstiltak i 2008.

Mål: Gode trafikksikkerhetsforhold i vegnettet, med spesielt fokus på trygge skoleveger

Resultat: Som nevnt foran har det vært brukt betydelige ressurser til vinterdriften. Undersøkelser viser at vinterdriften har blitt bedre de senere årene. Antall ulykker i månedene november-april i Trondheim har vært relativt stabil. Det har imidlertid vært en kontinuerlig nedgang i ulykker på vinterføre. Dette gjelder både antallmessig og om en ser på andel ulykker som skjer på denne type føre.

Andre måloppnåelser veg

De siste årene har søppel i gaterommene og langs vegene våre vært et tiltagende problem. For Midtbyen har kommunen nå inngått et samarbeid om et "vegg til vegg-renhold" med Næringsforeningen, der både kommunen og næringsdrivende bidrar økonomisk.

Det har vært et økt fokus på sykkel som transportform. Vintersesongen 2007-2008 ble det igangsatt et pilotprosjekt med økt vinterstandard på to hovedruter for sykkel, henholdsvis ei rute sørfra og ei østfra inn til byen. For disse to hovedrutene, på til sammen 26,7 kilometer, ble det lagt til grunn en standard etter vegvesenets håndbok 111. Det stilles da strengere krav til igangsetting og gjennomføring av snøbrøyting, krav til friksjon, samt fjerning av slaps og feiing. Pilotprosjektet ble utført i samarbeid med Statens vegvesen. Evalueringen av prosjektet viser positiv respons fra vintersyklistenes side.

Vann og avløp

Mål: Styrt og planlagt beredskap og ledningsvedlikehold

Resultat: Det ble i juni 2008 gjennomført en risiko- og sårbarhetsanalyse knyttet til driften av den del av vannforsyningsystemet som starter på VIVA og ender hos abonnent. Konklusjonene og anbefalingene derfra vil gi føringer inn i budsjettene utover i økonomiplanperioden. Beredskapen ble testet to ganger i 2008 ved hendelser på Piren og i Prinsens gate ved henholdsvis sjøvann og luft inn i ledningsnettet. Ledningsvedlikehold ble gjennomført i henhold til planer og avsatte budsjettmidler.

Mål: Redusert antall kjelleroversvømmelser

Resultat: Bakgrunnen er to ekstreme regnhendelser sommeren 2007 med over 200 skadesaker fordelt på 88 skadesteder. I 2008 har det vært kjørt et eget prosjekt for å analysere årsaker og identifisere tiltak. Det er i 2008 investert cirka ti millioner kroner i tiltak, og for 2009 er det planlagt tiltak for ytterligere fire millioner kroner. Risikoen for nye oversvømmelser er ved hjelp av disse tiltakene betydelig redusert i de aktuelle områdene. Det var ingen nye ekstremhendelser med skader i 2008.

Mål: Sikker drikkevannskvalitet, trygg drikkevannskvalitet

Resultat: I 2008 ble det jobbet med å oppnå avtale med grunneierne som driver med jordbruk i Jonsvannsområdet. I august 2008 var status at 53 av 55 grunneiere hadde skrevet under på at de samtykket i at erstatning for de klausuleringer som de pålegges, avgjøres gjennom et avtaleskjønn. For disse eiendommene er nå klausuleringene gjeldende og de har forpliktet seg til ikke å spre husdyrgjødsel og ikke å la husdyr beite på nærmere beskrevne arealer på eiendommene. For to av grunneierne blir det fremmet ekspropriasjonssak.

Oppgradert vannbehandling. Arbeidet med å installere UV-anlegg, som vil gjøre vannet enda sikrere, har pågått siden juli 2008, og idriftsetting forventes å skje i månedskiftet februar/mars 2009.

Reserve/forsyningsvann fra Benna: Melhus kommune ønsker at løsning for spillvannshåndteringen i kommunen blir avklart før arbeidet med etablering av reserve/forsyningsssystem for Melhus og Trondheim tar til. Det er derfor arbeidet med dette i 2008.

Parker og byrom

Mål: God søppel- og avfallshåndtering i det offentlige rom, inkludert badeplassene

Resultat: En del tiltak ble gjennomført og har gitt god effekt. Størst effekt har den økte bruken av mannskapsressurser hatt. Det har vært mer mannskap ute, flere dager i uken og flere timer per dag. Flere søppelcontainere har vært utplassert. Disse tiltakene vil bli videreført innenfor de gitte økonomiske rammer.

Renovasjon

Mål: Gode og funksjonelle gjenvinningsstasjoner for avfall

Resultat: Gjenvinningsstasjonen på Hegstadmoen er tenkt flyttet til området der hageavfallet ligger i dag. Mottak av hageavfall vil skje i samme område. Det tas sikte på å ha klar en ny stasjon i løpet av våren 2010. Arbeidet med å finne ny tomt for en gjenvinningsstasjon på østsiden av byen er ennå ikke ferdig. Denne stasjonen vil tidligst kunne tas i bruk i 2011.

Mål: Effektiv og rasjonell avfallsinnhenting og -behandling

Resultat: Arbeid med å få til en handlingsplan for oppsamling, innsamling og transport av husholdningsavfall og avfall fra enheter i Trondheim kommune er forsinket. Hovedårsaken til det er usikkerheten rundt hva som skal gjøres med matavfallet og det ekstra behovet det medfører på oppsamlingssiden.

Bolig / næring

Mål: Tilstrekkelige utbyggingsarealer tilpasset etterspørselen. Offensiv oppkjøpsstrategi. Klargjøre reguleringsplaner og opprette utbyggingsavtaler

Resultat: Det er bistått i forbindelse med oppkjøp og tilrettelegging for områder til kommunens eget behov. Som forberedelse til salg av boligtomter og utbyggingsområder ble fire større reguleringsplaner slutført i 2008: Hårstad Minde, Ivar Reitens veg, Tontadbrinken 20 og Røstad II i Bratsberg. Det er startet forhandlinger om kjøp av 140 dekar på Heggstad nord, 70 dekar på Ranheim øst for bomstasjonen og om kjøp av arealer nord for Peterson sitt fabrikkanlegg på Ranheim. Arbeidet med finansieringsavtaler med private grunneiere for å realisere større infrastrukturprosjekter til en verdi av om lag 200 millioner kroner på Ranheim og Lade/Leangen har pågått gjennom hele året og har vist seg svært krevende. Disse er ennå ikke avsluttet, men reguleringsplaner og anbudsdokumenter er i hovedsak ferdigstilt, slik at anleggsarbeidene kan starte umiddelbart etter signering og politisk godkjenning.

Feiende flott på et av byens tak. (Foto: Carl-Erik Eriksson)

Feiertjenester

Feiertjenester

Trondheim kommunale feiervesen har ansvaret for lovpålagt feiing. I tillegg har feiervesenet en liten avdeling som tilbyr servicetjenester mot betaling.

Økonomi

Trondheim kommunale feiervesens lovpålagte oppgaver finansieres av feieravgiften og skal drives til selvkost. Overskuddet på 1,3 millioner kroner er overført til selvkostfond. I tillegg til å drive selvkostaktiviteten har enheten en serviceavdeling som hadde en merinntekt i forhold til budsjett på 0,9 millioner kroner i 2008. Overskuddet er overført til bykassen.

Mål og resultater

Mål: Utføre den lovpålagte feiingen til beste for byens innbyggere, samt å sikre at tilsyn gjøres på en slik måte at innbyggerne føler seg trygge på at det utføres et godt brannforebyggende og miljømessig arbeid

Resultat: Etaten har utført lovpålagt feiing og tilsyn etter framdriftsplanen. Ulovlighetsprosjektet fungerer meget godt for feiervesenet. Vi er nå i stand til å avslutte våre saker på en profesjonell måte.

Mål: Rekruttere og utdanne dyktige medarbeidere

Resultat: Vi opplever større interesse for vårt fag nå enn tidligere år og har derfor lettere for å rekruttere dyktige ungdommer som lærlinger.

Mål: Samarbeide med andre enheter ved hjelp av rutiner og prosjekter. Spesielt innen brann, byggesak og miljø.

Resultat: Vi har i år spesielt samarbeidet med Trondheim eiendom i forbindelse med etablering av nye lokaler, byggesakskontoret med ulovlighetsprosjektet, Kart og oppmåling på saksystemet KOMTEK og hatt flere prosjekter sammen med miljøavdelingen.

Nøkkeltall feieren

Type tjeneste	2008	2007
Antall feide skorsteiner i rute	11 300	13 816
Antall tilsyn av fyringsanlegg	18 054	18 953
Antall feide skorsteiner etter behov	2 744	2 640
Antall serviceoppdrag	2 669	2 921

De fleste i Interne tjenester og rådmannen sitter i landskap. (Foto Carl Erik Eriksson)

Interne tjenester

Interne tjenester og rådmannen

	Avvik budsjett/ regnskap	Resultat i prosent av nettobudsjett
Interne tjenester	2,6	0,9 %
Andre tjenester under rådmannen	-0,6	-1,9 %
Rådmannen og fagstaben	0,8	0,6 %
Sum	2,8	0,6 %

Interne tjenester består av alle interne stabsfunksjoner og tjenester som er knyttet til lønn, regnskap, økonomi, personal, felles it- og telefoni, kommuneadvokaten og kommunikasjon. Andre tjenester under rådmannen omfatter overformynderi og kemner.

I sum hadde de administrative områdene et merforbruk i 2008 på 2,8 millioner kroner, tilsvarende 0,6 prosent av revidert budsjett.

Interne tjenester hadde det høyeste merforbruket. Vikartjenesten, som var under avvikling høsten 2008, stod for det meste av merforbruket. Personaltjenesten hadde også merforbruk. Dette skyldtes blant annet merforbruk innenfor Det interne arbeidsmarkedet (DIA).

Det henvises til kapitlet om "Arbeidsgiverpolitikk" for mer utfyllende informasjon om de prosjekter og mål som har vært styrende for deler av virksomheten til de interne tjenester og fagstaben.

Trondheim kommune
7004 Trondheim

www.trondheim.kommune.no

